

PUTEREA EXECUTIVA

ÎN

CONSTITUȚIUNEA ROMANIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

*Busola vecinic neclintită a datoriei
ne ține drepti în rostul vieții.*

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-sor ION ST. RASIDESCU

16, STRADA DOAMNEI, 16

1906

15.374.

CONCETĂȚENILOR MEI

Bătrânii se bucură de o deosebită încredere în societatea omenească, pentru că se presupune, că sfaturile lor ies dintr'o conștiință limpezită prin muncă și experiență.

Am pășit peste pragul cel mare al celor șaptezeci de ani. În vara viitoare împlinesc cincizeci de ani în serviciul Statului și patruzeci de ani în serviciul Regelui Carol I, Întemeietorul Statului Român Independent.

Simțesc adânc, cum această lungă viață și acest îndelungat serviciu public mărește răspunderea ultimelor mele zile.

Cu tinerețele mă țin de generațiunea creatoare a României moderne: în bătrânețe m'a învrednicit Dumnezeu să înțeleg aspirațiunile tinerelor generațiuni. Cunosc greutatea ce națiunea a învins pentru a ajunge unde ne aflăm astăzi; dar văd și pericolele ce amenință viitorul.

Pentru ori ce stat pericolele interne sunt mai mari decât acele cari vin din afară. Rostul popoarelor se sdruncină mai ales

prin egoism și invidie, două metehne sufletești, cari întunecă cugetele, spulberă dreapta judecată și împing la fapte necumpănite.

Simțimântul datoriei trebuie să însoțească pe om în tot cursul vieții lui, căci acest simțimânt mănține curățenia sufletelor și a cugetelor, arată calea cea dreaptă care duce la țeluri înalte, și împiedică să cădem în noianul pasiunilor trecătoare, cari sunt cauza nenorocirilor noastre din trecut.

Aceste considerațiuni m'au împins să prezint concetățenilor mei, spre matura lor cugetare, memoriul alăturat.

Salutându-i cu respect și cu dragoste, le doresc sănătate sufletească și trupească, și să nu uite nici odată că îndeplinindu-ne datoriile, lucrăm tot odată ca judecata dreaptă să biruească.

București. În 25 Februarie s. v. 1906.

D. STURDZA.

CONSTITUȚIUNEA din 1866 hotărăște cu precizie, la *Titlul III „despre Puterile Statului,”* compunerea organismului Statului Român modern.

Articolul 31 zice clar și lămurit: «Toate puterile Statului „emană dela națiune“, și urmează mai departe: „Națiunea nu poate „exercită aceste puteri decât numai prin delegațiune și după principii și regulele așezate în Constituțiune.“

Declarațiunea de principiu că puterile Statului emană dela națiune—a fost aplicată în mod direct de două ori în viața politică modernă a poporului român. Aplicarea acestei declarațiuni a fost provocată prima oară din afară, când marile puteri europene, intrunite în Congresul de Paris din 1856, au chemat întreg poporul român de toate treptele sociale să-și exprime dorințele asupra așezământului viitor al Principatelor Moldovei și Valahiei. A doua oară, însuș poporul român a realizat în 1866, prin plebiscit, îndeplinirea dorințelor Divanurilor ad-hoc din 1857, alegând de Suveran ereditar al României pe Principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen.

Amândouă aceste emanațiuni puternice ale voinței națiunii sunt fundamentale pentru noua clădire rădăcată de Români la Dunărea de jos în a doua jumătate a secolului trecut. Ele au fost consfințite prin Constituțiunea din 1866 și au intrat în dreptul public european.

Constituțiunea stă dar dinaintea noastră ca rezultatul muncii seculare, din care s'a format România modernă și ea are

pentru greu încercatul popor român o importanță tot atât de mare ca și Magna Charta pentru poporul britanic. Se impune dar, să nu o speculăm nici în litera, nici în spiritul ei, nici spre foloase personale sau de partid, nici chiar pentru idealuri mai depărtate.

*

Constituțiunea din 1866 hotărăște, că *trei sunt puterile Statului* Puterea Legislativă (Art. 32) Puterea Executivă (Art. 35) Puterea Judecătorească (Art. 36).

Prin această desemnare precisă și limitativă, Puterea Statului nu e dată numai unui singur factor, ci e împărțită la trei factori, cari, întruniți într'o comună lucrare armonică, formează întreaga Putere a Statului. În afară de aceste trei puteri nu există altele, nici direct, nici indirect, ca emanațiuni ale voinței naționale.

De aceea încercările de a constitui responsabilitatea ministerială și partidele politice ca a patra și a cincia putere a Statului viciează sincera și leala aplicare a Legii fundamentale a Statului român, căci nu prin interpretațiune se pot înființa nouă puteri ale Statului.

Principiile și regulile așezământului constituțional al României nu pot fi interpretate decât precum au fost concepute și redactate. Ele nu pot fi nici lărgite, nici strâmtorate, căci atunci, sdruncinându-se echilibrul Puterilor Statului înființat prin Constituțiune, *idea permanenței intereselor națiunii, predominantă la ridicarea edificiului Statului român modern*, s'ar suprima și s'ar înlocui prin nefasta practică a satisfacerii intereselor individuale și trecătoare. Aceasta ar fi a ne reîntoarce la timpurile când nesiguranța zilei de mâine împingea Statul tot mai aproape de prăpastie și națiunea tot mai mult spre desființarea ei.

*

Memoriul de față are mai ales de scop a lămuri cercul de activitate al Puterii Executive și a arăta cu câtă înțelepciune și prevedere au fost așezate în Constituțiune bazele vieții noastre

politice, spre a ne da putința de a străbate ori și când situațiunile cele mai grele.

Constituțiunea din 1866 are certe expresiuni caracteristice, destinate a atrage deosebita luare aminte a bărbaților de stat, chemați a o aplica.

Puterea Legislativă și Puterea Judecătorească „*se exercita*“:— cea întâi „de Rege și de Reprezentațiunea națională“ (Art. 32), cea de a doua „de Curți și Tribunale“ (Art. 36). Numai despre Puterea Executivă se zice în Constituțiune (Art. 35) „*Puterea Executiva este incredințată Regelui*“—, adăogând imediat „care o exercită în modul regulat prin Constituțiune.“

Dacă mai considerăm, că în Statul român *numai* „*Puterile constituționale ale Regelui sunt ereditare*“ (Art. 82), pe când celelalte două puteri ale Statului au reprezentanți timpurali,— *ca singura persoană inviolabilă în Stat este numai Regele* (Art. 92), că dintre toți cetățenii români *numai Regele* (Art. 87) și *Moștenitorul Tromului* (Art. 76) sunt majori la vârsta de optsprezece ani impliniți, că *numai Regele reprezintă în afara Suveranitatea națională* (Art. 93 § 14),—că *numai despre Rege se zice, ca El este Șeful Statului* (Art. 91); trebuie să conchidem că Regelui i s'a dat în Stat pozițiunea cea mai înaltă.

Această pozițiune este consfințită și prin prerogativele Regelui, numite de articolul 96 al Constituțiunii în mod excepțional, „*puteri*“. *Puterile regale* constitue astfel o parte esențială „a principiilor și regulilor așezate în Constituțiune“ (Art. 31), și enumerate cu multă precizie în Articolele 32, 33, 34, 35, 36, 82, 83, 84, 87, 88, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 100, 101, 103 și 128 ale Constituțiunii, Articolul 96 adăogând:— „Regele nu are alte puteri, decât acele date lui prin Constituțiune.“

De aci rezultă, că precum Regele nu-și poate însuși drepturi mai întinse decât acele ce-i sunt anume date prin Constituțiune, de asemenea nime nu-i poate știrbi aceste drepturi, nime nu și le poate atribui, sub nici un motiv, nici în total nici în parte; mai puțin decât toți *ministrii săi* (Art. 92 § 1, Art. 93 § 1)—

pe cari, după articolul 93 § 1 al Constituțiunii, el „fi numește și-i revoacă“, și pe cari, răspunzători fiind Regelui și Parlamentului (Art. 92, Art. 100), atât unul cât și altul au dreptul de a-i pune sub acuzare (Art. 101 § 1). Constituțiunea s'a ferit a hotărî un ce nelogic, și anume ca slujbași răspunzători ai Statului să aibă aceleași puteri ca și Șeful nerăspunzător al Statului. Constituțiunea s'a ferit a produce confuziune în organismul Statului: ea nu admite nicăiri, că ceea ce nu este nici în litera, nici în spiritul ei, să se poată impune spre a satisface interese momentane. Nu trebuie nici odată uitat, că principiile și regulile așezate în Constituțiune (Art. 31) *au neconținut în vedere interesele permanente ale națiunii.*

*

Puterile constituționale ale Regelui aparțin la două categorii de prerogative,—unele exercitate în comun acord cu celelalte două Puteri ale Statului, iar altele exercitate numai de Dânsul. În fiecare din aceste categorii există clauze restrictive sau limitative ale puterilor acordate.

Puterile constituționale exercitate de Rege, în comun cu celelalte două Puteri ale Statului, sunt următoarele:

1. Partea Regelui în Puterea Legislativă consistă în dreptul ce el are de a convoca, de a deschide, de a amâna, de a închide și de a disolva Adunarea Deputaților și Senatul (Art. 95).

Acest drept e însă limitat—prin dreptul ce au Adunările a se întruni fără convocare la 15 Noemvrie a fiecăruia an, dacă Regele nu le-a convocat mai înainte (Art. 95 § 1), prin fixarea duratei sesiunii anuale la trei luni (Art. 95 § 2), prin dispozițiunile că amânarea nu poate trece peste termenul de o lună, nici poate fi reînnoită în aceeași sesiune fără consimțământul Adunărilor (Art. 95 § 8) și că actul de disolvare trebuie să conție convocarea alegătorilor până în două luni, și a Adunărilor până în trei luni (Art. 95, § 7).

2. Inițiativa Legilor este dată fiecăreia din cele trei ramuri ale Puterii Legislative (Art. 33), și se exercită de către Rege, Senat și Adunarea Deputaților (Art. 32 §§ 1, 2, 3).

3. Ori ce lege cere învoirea câtor trele ramuri ale Puterii Legislative (Art. 32 § 4), fiind expres prevăzute pentru Puterea Executivă patru restricțiuni, și anume — că o lege nu poate fi supusă sancțiunii regale, decât după ce se va fi *discutat și votat liber* de majoritatea ambelor Adunări (Art. 32 § 5), — că Regele nu poate crea o nouă funcțiune fără o lege specială (Art. 93 § 8), că Convențiile încheiate cu Statele străine nu au autoritate îndatoritoare, decât după ce vor fi supuse Puterii Legislative și aprobate de aceasta (Art. 93 § 14), — și că numai Puterea Legislativă are dreptul de a declara, că este trebuință a se supune reviziei dispozițiunile constituționale (Art. 128 § 1).

4. Învoirea Regală, pentru ca o Lege votată de Corpurile legiuitoare să devină Lege îndatoritoare, învoire numită „Sancțiune“ și „Promulgare“, se poate acorda sau refuza, conform Articolului 93 §§ 2, 3 al Constituțiunii. Această dispozițiune constituie, cu singura restricțiune negativă dela Art. 32 § 5, o foarte însemnată prerogativă a Puterii Executive; și aceasta cu atât mai mult, cu cât ea este confirmată și de Articolul 128 § 3, care hotărăște, că „Adunările de reviziune proced, *în acord cu Regele*, la modificarea Constituțiunii“.

5. O consecință a dreptului de a sancționa și de a promulga Legile este dreptul Regelui de „*a face Regulamentele pentru executarea Legilor*“ (Art. 93 § 9). Se prevede însă în mod expres că prin acele regulamente „nu se pot vreodată modifica sau suspenda legile, și nu se poate scuti nimeni de executarea lor“ (Art. 93 § 9); că „interpretățiunea legilor cu drept de autoritate se face numai de Puterea Legislativă (Art. 34)“, natural cu învoirea a câtor trele ramuri ale ei (Art. 32 § 4) și cu sancționarea și promulgarea regală (Art. 93 §§ 2, 3).

6. Regele are, ca și Adunările legiuitoare, dreptul de a pune sub acuzare pe Ministrii săi (Art. 101 § 1).

7. Regele mai are două drepturi importante, pe cari le exercită „cu primirea Reprezentațiunii naționale“: – dreptul de a numi Regența pentru succesorul său minor (Art. 88 §1), și dreptul de a numi pe succesorul Tronului, în caz de vacanță a Tronului (Art. 83.)

8. Hotăririle și sentințele Curților și Tribunalelor *se pronunță în virtutea legii și se execută în numele Regelui* (Art. 36). Regele însă nu poate suspenda cursul urmăririi sau al judecății, nici interveni prin nici un mod în administrația justiției (Art. 93 § 6); – dar el are „dreptul de amnistie în materie politică“ (Art. 93 § 4) și „dreptul de a ierta sau de a micșora „pedepsele criminale“ (Art. 93 § 5), în afară de „pedepsele hotărâte ministrilor de „catre Inalta Curte de Casație și de Justiție, decât numai după „cererea Adunării, care i-a pus în acuzare.“ (Art. 103. Art. 93 § 5).

*

Puterile constituționale exercitate numai de Rege sunt toate limitate prin dispozițiunile Articolului 92 § 2 al Constituțiunii, care glăsuște astfel: „Nici un act al Regelui nu poate avea tărie, „dacă nu va fi contrasemnat de un ministru, care prin aceasta „chiar devine răspunzător de acel act.“ – Această dispozițiune e completată prin articolul 100, care zice, că – „în nici un caz or- „dinul verbal sau scris al Regelui nu poate apăra pe un ministru „de răspundere“.

Astfel toate prerogativele speciale ale Regelui sunt limitate, însă nu suprimate. Nu voința Ministrilor decide în asemenea împrejurări, ci voința chibzuită a Regelui, temperată prin voința națiunii, constatată prin delegațiunea sa. Intențiunea certă a Constituțiunii este de a se menține armonia cea mai perfectă între cele trei Puteri ale Statului, ca mijlocul cel mai eficace de a asigura existența Statului și de a înlătura căderea lui în anarhie.

*

Prerogativele speciale ale Regelui sunt următoarele:

1. Regele numește și revoacă pe Ministrii săi (Art. 93 § 1).

Acest drept este limitat prin articolele 97 și 98 al Constituției, dintre cari primul cere, ca Ministrii să fie cetățeni români, iar al doilea oprește pe membrii Familiei Regale a fi Ministri.

Reiese din acest drept al Regelui, că Ministrii nu pot pretinde, că ei sunt dețitorii reali ai Puterii Executive, „această putere fiind încredințată“ *numai* Șefului Statului, iar nu unor funcționari, cari nu pot crea în afară și în contra Constituției o categorie de slujbași responsabili, cari să anuleze drepturile constituționale ale Regelui.

Mai e însă de observat, că afară de Rege, nici un alt cetățean ca persoană, și nici o grupare de cetățeni ca partid politic nu reprezintă o putere constituțională a Statului; și că în Regatul României ori ce altă putere, în afară de cele trei Puteri ale Statului, desemnate prin Articolele 32, 35 și 36 ale Constituției, nu se poate înălța ca putere a Statului decât calcând Constituțiunea prin forța brutală a bunului plac, desființată în 1866.

2. Regele este Capul Puterii Armate (Art. 93 § 10).

Această dispozițiune este naturală și logică; căci cine altul decât dețitorul Puterii Executive, Șeful Statului (art. 91), ar putea fi într'un Stat monarhic comandantul suprem al armatei în timp de pace și de războiu.

În România, Ministrii, confundând Puterile Statului cu responsabilitatea slujbei lor, au considerat adese pozițiunea unui Ministru de Războiu ca intim și nedespărțit legată de pozițiunea de Cap al Puterii armate. Această pretențiune e nu numai o eroare constituțională, ci și o nepricepere a pozițiunii Regelui ca reprezentant al principiului monarhiei ereditare.

Constituțiunea din 1866 hotărînd în modul cel mai clar și mai concis, că Regele este Capul Puterii armate», nu se poate admite prin interpretațiune o restrângere a acestei prerogative regale.

3. Regele numește sau confirmă în toate funcțiunile civile și militare, conform legilor (Art. 93 §§ 7, 11).

4. Regele, ca deţinitor al Suveranităţii Statului, are singur dreptul de a bate moneda şi de a conferi decoraţiunea română, conform legilor speciale (Art. 93 § 12 şi 13).

*

Proclamarea României de monarhie ereditară şi de regat are de consecinţă logică şi naturală, ca Puterea executivă încredinţată Regelui, şi strâns legată de persoana sa, *să treacă de drept şi fără întrerupere* asupra Moştenitorului Tronului.

Constituţiunea dispune în această privire următoarele: „Pute-
„rile constituţionale ale Regelui sunt ereditare, în linie coboritoare
„directă şi legitimă a Maiestăţii Sale Regelui Carol I de Hohen-
„zollern-Sigmaringen, din bărbat în bărbat, prin ordinul de pri-
„mogenitură şi cu excluziunea perpetuă a femeilor şi coboritorilor
„lor“ (Art. 82 § 1), —şi— „In lipsă de coboritori în linie bărbă-
„tească ai Maiestăţii Sale Regelui Carol I de Hohenzollern Sig-
„maringen, succesiunea Tronului se va cuveni celui mai în vârstă
„dintre fraţii săi sau coboritorilor acestora, după regulele sator-
„nicite în articolul precedent“ (Art. 83 § 1).

Pentru a da principiului eredităţii tronului o bază văzută în interesul liniştei şi al păcii interne, nu mai puţin şi al prestigiului din afară al Statului, Constituţiunea a scurtat timpul minorităţii Şefului Statului, şi a hotărît că Regele şi Moştenitorul Tronului sunt majori la vârsta de 18 ani împliniţi (Art. 87 § 1, Art. 76 § 1); iar pentru a introduce pe viitorul Rege în cunoştinţa organismului Regatului României şi a-l deprinde de timpuriu cu conducerea trebilor publice, Constituţiunea a prevăzut, cu derogare la dispoziţiunile generale ale articolului 74 § 4, că Moştenitorul Tronului e de drept membru al Senatului, îndată ce el este major, având însă vot deliberativ numai la vârsta de 25 ani împliniţi (Art. 76 § 1).

Constituţiunea fixează totodată măsurile cele mai nimerite pentru cazul de minoritate a succesorului Tronului, având necon-
tenit în vedere ca trecerea Puterii Executive dintr’o mână în

alta să se facă, în mod cert, legitim și natural, fără întrerupere și fără sguđuire (Art. 82, Art. 83, Art. 85, Art. 88).

Aceste dispozițiuni constituționale privitoare la succesiunea Tronului au fost întărite prin Actul Familiei Princiare de Hohenzollern, din 9 (21) Noemvrie 1880, semnat de Alteța Sa Regală Principele Carol Anton de Hohenzollern-Sigmaringen, părintele, și de Principii Leopold și Frederic, frații Maiestății Sale Regelui Carol I; precum și prin renunțarea la succesiune a Alteței Sale Regale Principelui Leopold prin Actul din 10 (22) Noemvrie 1880. Aceste acte s'au comunicat în 1880 Corpurilor Legiuitoare, cari le-au primit cu un viu simțimânt de mulțumire.

În urma renunțării Principelui Gulielm, fiul cel mai mare al Principelui Leopold, prin Actul din 8 (20) Decemvrie 1886, Alteța Sa Regală Principele Ferdinand a rămas Moștenitor presuntiv al Coroanei Regale a României.

În 14 (26) Martie 1889 Senatul a decis înscrierea Alteței Sale Regale Principelui Ferdinand printre membrii Senatului; iar Decretul Regal din 18 (30) Martie 1889 No. 871 numește pe Alteța Sa Regală Moștenitor presuntiv al Coroanei Regale a României.

Puterea Executivă fiind încredințată în urma Regelui *numai* Moștenitorului indicat prin Constituțiune; ori ce măsură contrarie acestei dispozițiuni fundamentale a organismului Statului român este dela sine exclusă.

*

Cu timpul însă s'a ivit o dificultate neprevăzută, și anume lipsa de o dispozițiune constituțională oarecare pentru cazul absenței timpurare din Regat a Șefului Statului. Această lipsă se explică prin preocuparea Adunării Constituante din 1866, de a grăbi desăvârșirea instalării legale a noului așezământ politic al României.

Este vederat că Constituțiunea nu a putut avea în vedere, că dintre toți cetățenii Regatului, numai Șefului Statului să-i fie interzis să aibă momente de odihnă și de reculegere sau să

călătorească în afară de fruntariile țerii sale, fie pentru căutarea sănătății, fie pentru a-și revedea familia, fie pentru interese de Stat.

În 1869, în al patrulea an al Domniei Regelui Carol I, s'a prezintat pentru prima oară necesitatea, nu numai de a constata această lacună în dispozițiunile Constituțiunii, ci de a lua o hotărâre în privirea ei. Eră un simțământ omenesc ca, după o schimbare a întreg rostului vieții, urmată de o despărțire atât de îndelungată de familie, Regele Carol I să simțească necesitatea de a revedea pe ai săi. Se mai adăugă necesitatea de a stabili relațiuni directe și personale cu Suveranii și cu bărbații de Stat conducători ai altor țeri, după o intrare atât de strălucită în lume a Statului român.

Întăia călătorie a Regelui Carol I în afară de teritoriul Său s'a îndreptat spre Crimeea, unde făcù în luna lui August 1869 o vizită Împăratului Alexandru II, la Livadia.

În a doua a Sa călătorie Regele Carol I avù întrevederi cu Împărații Francisc Iosif și Napoleon III, cu Regii Wilhelm I și Victor Emanuel, cu Marele Duce de Baden și Regentul Bavariei.

Din această a doua călătorie de două luni și jumătate, Regele Carol I se reînturnă în Capitala Sa cu prea grațioasa Regină Elisaveta, care a contribuit atât de mult prin bunătatea de inimă și geniul Său la strălucirea Domniei celui întâiu Rege și Suveran al României.

Greutatea rezolvirii cestiunii ce se puneă în 1869 eră cu atât mai mare, cu cât dispozițiunile constituționale privitoare la moștenirea tronului nu intrase în faza aplicării lor practice. Moștenitor în ființă nu există încă.

Atunci s'a luat acea dispozițiune, care a servit și servă de normă și astăzi în cazuri de absențe timpurare ale Regelui Carol I.

Două Decrete Domnești, aproape identice, unul din 2 (14) August 1869 No. 1.407 și altul din 26 August 1869 No. 1.493, regulează situațiunea guvernului țerii în absența Șefului Statului.

Decretul Domnesc cu No. 1.493 glăsuește astfel: „Având a merge pentru puțin timp în Occident, am decretat și decretăm: „*Art. 1.* Pe cât timp vom lipsi din țară, toate lucrările admini-

„strațiunii publice, cari reclamă confirmarea domnească, se vor „supune aprobării Consiliului Ministrilor, după prezentarea ce va „face fiecare Ministru în parte, și li se va da curs sub rezerva „sanțiunii Noastre ulterioare. *Art. 2.* Destituirile și numirile de „funcționari publici, după găsierea cu cale a Consiliului Miniștri- „lor, vor fi cu titlu provizoriu până la a Noastră sanțiune“.

Astfel s'au lărgit atribuțiunile Consiliului de Miniștri sub rezerva sanțiunii ulterioare a Șefului Statului.

Necesitatea și urgența acestei măsuri nu se poate contesta, precum și faptul că lipsa unui Moștenitor legal creă o situațiune excepțională în afară de prevederile Constituțiunii. Nu se poate însă pe de altă parte nega, că dispozițiunea Decretelor Domnești din 2 și 26 August 1869 e contrară Constituțiunii, care așează Puterea Executivă ca una din cele trei Puteri ale Statului și o încredințează numai Regelui iresponsabil, neadmițând transmissibilitatea acestei puteri decât asupra Moștenitorului Său legitim și constituțional.

Cât timp Regele Carol I nu a avut de fapt moștenitor, precum îl desemnează Constituțiunea, cât timp acel moștenitor eră minor, contrazicerea dintre necesitatea neînlăturabilă și Constituțiune nu se putcă suprima. Indată însă ce aceste pedici au fost înlăturate prin declarațiunea Principelui Carol Anton de Hohenzollern din 9 (21) Noemvrie 1880, prin recunoașterea formală a Alteței Sale Principelui Ferdinand ca Moștenitor presumpțiv al Coroanei și prin introducerea Moștenitorului tronului în Senat în 14 Martie 1889; este indicat ca lacuna din Constituțiune să fie regulată, fără a jigni prerogativele Coroanei și fără a investi pe Miniștri cu o parte din Puterea Executivă, care revine întreagă și neștirbită Șefului Statului.

Această regulare se sprijinește în mod logic pe „principiile și regulile așezate în Constituțiune“ (Art. 31). Pe baza acestor principii, se pune întrebarea: cine stă mai aproape de principiile și regulile monarhie' ereditare, proclamate de Constituțiune și primite de Familia Princiară de Hohenzollern ca obligatorii „cu toate

drepturile, datoriile, prerogativele și restricțiunile lor“ — membrii acestei familii sau ministrii răspunzători, numiți și revocați de Rege? Răspunsul urmează dela sineși și fără ezitare — membrii Familiei Princiare de Hohenzollern, și dintre acei membri în momentele de față Alteța Sa Regală Principele Ferdinand, proclamat de Moștenitor al Tronului de Puterea Executivă și de Puterea Legislativă (Art. 82, Art. 83, Art. 88).

E deci indicat, ca Maiestatea Sa Regele Carol I bazându-se pe dispozițiunile Constituțiunii și pe actele politice ale Familiei Hohenzollern, recunoscute atât de Puterea Executivă, cât și de Puterea Legislativă să rânduească de aci înainte în mod timpurar, când va fi nevoie, pe Moștenitorul Tronului ca *Locțiitor al Său*.

Nu se poate opune acestei procedări, că ea nu este prevăzută în Constituțiune, căci nici procedura în uz nu este prevăzută în Constituțiune: iar diferența constă în aceasta, că procedura în uz este, fără îndoială și mai presus de toate, contrară așezământului nostru constituțional, care nu admite nicăiri, ca vre una din Puterile Statului să fie încredințată unor slujbași responsabili ai Statului sau să fie exercitată de persoane necompetente întru aceasta. Moștenitorul Tronului singur reprezintă de drept și fără întrerupere continuitatea Puterii Executive și prin urmare El singur este indicat ca Locțiitor al Șefului Statului, — în caz de necesitate vădită.

Nu se poate opune în contra acestei procedări Articolul 86 al Constituțiunii, care prevede numai un caz excepțional, și anume lipsa Moștenitorului de lângă Rege în momentele grave ale morții Acestuia. Dispozițiunile Articolului 86 dovedesc numai îngrijirea cea mare a Adunării din 1866 ca nu, într'un caz special, să se poată naște vreo ezitare, care să pună în cestiune, chiar pentru o clipă, principiul cel mare al monarhiei ereditare, fundat cu atâta greutate și cu atâta înțelepciune.

Tocmai de aceea Constituțiunea din 1866 este nocontenit preocupată, ca nu cumva așezământul politic, rădicat de dânsa, să fie sdruncinat. Această îngrijire eră legitimă, căci toți cetățenii își reamintiau nesiguranța și pericolele ce au amenințat secole întregi existența Statului român și a neamului nostru. De aceea Constituțiunea a luat dispozițiuni chiar pentru cazul, când actuala Familie Regală a României s'ar stinge, *hotărînd și pentru acest caz dănuirea monarhiei ereditare constituționale, ca singura forma de guvernământ în stare de a garantă stabilitatea Statului*, de care poporul român a fost atât de lipsit și pe care el a dorit-o și a cerut-o cu atâta stăruință din primul moment, în care a putut să vorbească și să hotărască liber despre soarta și viitorul său.

Astfel Constituțiunea prevede—sau „numirea de către Rege „a succesorului Său dintr'o dinastie suverană din Europa, cu pri„mirea Reprezentațiunii Naționale“ (Art. 83 § 3), sau, când această numire nu ar fi fost făcută, declarațiunea „vacanței Tronului“, numirea de către Adunările Legiuitoare întrunite a unei Locotenențe Regale, compusă din trei persoane, pentru timpul vacanței Tronului, și alegerea de către Adunările unite a unui Rege dintr'o dinastie suverană din Europa. (Art. 83 § 3, Art. 84).

*

Memoriul de față arată ce cugetări adânci, ce simțiminte patriotice, ce prevederi înțelepte pentru binele obștesc prezent și viitor au însuflețit pe bărbații, cari au lucrat la întemeierea Regatului României. Ei au avut în vedere relele trecutului și au indicat cu o claritate extraordinară calea de urmat, pentru ca renașterea noastră să nu fie numai o scânteiere momentană, menită a se stinge.

Pe calea aceasta luminată, trasă de judecata dreaptă a unor inimi sincere, să pășim cu toții înainte, mai ales că faptele desăvârșite în timpul domniei Regelui Carol I dovedesc, că această cale ne-a fost prielnică în toate privirile.

Din întunec am ieșit la lumină și la viață. Din neam uitat, părăsit de toți și umilit, am ajuns a fi cunoscuți ca un popor vrednic și cumpanit. Din starea înapoiată în care ne aflam, am făcut progrese însemnate, luând parte inimoasă la munca de propășire a omenirii.

Mult e încă de făcut, dar îndreptându-ne gândurile noastre totdeauna spre bine, respectând mai ales Constituțiunea din 1866 ca fapta cea mai frumoasă și mai binefăcătoare a noastră, înălțând mai departe pe fundamentele solide ale acelei Constituțiuni clădirea Statului român, și întemeind munca noastră pe principiile și regulele așezământului nostru de Stat, am convingerea că vom învinge dificultățile ce atât de des le întâmpină în calea lor popoarele cu viitor.

ANEXE

I.

Articolele din Constituțiunea din 1866 relative la Puterile Regelui și la succesiunea Tronului.

Art. 31. — Toate puterile Statului emană dela Națiune, care nu le poate exercită decât numai prin delegațiune și după principiile și regulele așezate în Constituțiunea de față.

Art. 32. — § 1. Puterea legislativă se exercită colectiv de către Rege și Reprezentațiunea națională.

§ 2. Reprezentațiunea națională se împarte în două Adunări:

§ 3. Senatul și Adunarea Deputaților.

§ 4. Ori ce lege cere învoirea a câtor trele ramuri ale puterii legiuitoare.

§ 5. Nici o lege nu poate fi supusă sancțiunii regale decât după ce se va fi discutat și votat liber de majoritatea ambelor Adunări.

Art. 33. — § 1. Inițiativa legilor este dată fiecăreia din cele trei ramuri ale puterii legislative.

§ 2. Totuș, ori ce lege relativă la veniturile și cheltuelile Statului sau la contingentul armatei trebuie să fie votată mai întâiu de Adunarea Deputaților.

Art. 34. Interpretarea legilor cu drept de autoritate se face numai de puterea legiuitoare.

Art. 35. — Puterea executivă este încredințată Regelui, care o exercită în modul regulat prin Constituțiune.

Art. 36. — Puterea judecătorească se exercită de curți și tribunale. Hotărârile și sentințele lor se pronunță în virtutea legii și se execută în numele Regelui.

Art. 74. Spre a putea fi ales la Senat este nevoie :

1. A fi Român de naștere sau naturalizat ;
2. A se bucura de drepturile civile și politice,
3. A fi domiciliat în România,
4. A avea vârsta de 40 ani,
5. A avea un venit de ori ce natură de 9.400 lei, dovedit în modul prevăzut la Art. 63.

Art. 76. — Vor fi de drept membri ai Senatului :

§ 1. Mostenitorul Tronului la vârsta de 18 ani; însă el nu va avea vot deliberativ decât la vârsta de 25 ani.

§ 2. Mitropoliții și episcopii eparhioți.

Art. 82. — § 1. Puterile constituționale ale Regelui sunt ereditare în linie coboritoare directă și legitimă a MAIESTĂȚII SALE REGELUI CAROL I de Hohenzollern Sigmaringen, din bărbat în bărbat, prin ordinul de primogenitură și cu excludiunea perpetuă a femeilor și coboritorilor lor.

§ 2. Coboritorii Maiestății Sale vor fi crescuți în religia ortodoxă a Răsăritului.

Art. 83. § 1. În lipsă de coboritori în linie bărbătească ai Maiestății Sale Carol I de Hohenzollern Sigmaringen, succesiunea Tronului se va cuveni celui mai în vârstă dintre frații săi sau coboritorilor acestora, după regulile statornicite în articolul precedent.

§ 2. Dacă nici unul dintre frații, sau coboritorii lor, nu s'ar mai găsi în viață, sau ar declara mai dinainte că nu primesc Tronul, atunci Regele va putea numi succesorul său dintr'o Dinastie suverană din Europa, cu primirea Reprezentațiunii naționale, dată în forma prescrisă de articolul 84.

§ 3. Dacă nici una, nici alta nu va avea loc, Tronul este vacant.

Art. 84. § 1. La caz de vacanță a Tronului, ambele Adunări se întrunesc de îndată într'o singură Adunare, chiar fără convocațiune, și cel mai târziu până în opt zile dela întrunirea lor, aleg un Rege dintr'o dinastie suverană din Europa occidentală.

§ 2. Prezența a trei pătrimi din membrii, cari compun fiecare din ambele Adunări, și majoritatea de două treimi a membrilor prezenți, sunt necesare pentru a se putea procedea la această alegere.

§ 3. La caz când Adunarea nu se va fi făcut în termenul mai sus prescris, atunci în a noua zi la amiazi, Adunările întrunite vor pași la alegere, ori care ar fi numărul membrilor prezenți și cu majoritatea absolută a voturilor.

§ 4. Dacă Adunările s'ar afla disolvate în momentul vacanței Tronului, se va urma după modul prescris la articolul următor.

§ 5. În timpul vacanței Tronului, Adunările întrunite vor numi o Locotenentă Regală, compusă de trei persoane, care va exercită puterile regale până la suirea Regelui pe Tron.

§ 6. În toate cazurile mai sus arătate, votul va fi secret.

Art. 85. § 1. La moartea Regelui, Adunările se întrunesc chiar fără convocațiune, cel târziu 10 zile după declararea morții.

§ 2. Dacă din întâmplare ele au fost disolvate mai înainte și convocațiunea lor a fost hotărâtă în actul de disolvare pentru o epocă în urma celor 10 zile, atunci Adunările cele vechi se adună până la întrunirea acelor cari au a le înlocui.

Art. 86. — Dela data morții Regelui și până la depunerea jurământului a succesorului său la Tron, puterile constituționale ale Regelui sunt exercitate, în numele poporului Român, de ministrii întruniți în consiliu și sub a lor responsabilitate.

Art. 87.—§ 1. Regele este major la vârsta de 18 ani împliniți.

§ 2. La suirea Sa pe Tron, el va depune mai întâiu în sânul Adunărilor întrunite următorul Jurământ :

§ 3. „Jur de a păzi Constituțiunea și legile poporului Român, de a menține drepturile lui naționale și integritatea Teritoriului“.

Art. 88. § 1. Regele, în viață fiind, poate numi o regență compusa de trei persoane, care, după moartea Regelui, să exercite puterile regale în timpul minorității succesorului Tronului. Această numire se va face cu primirea Reprezentațiunii naționale, dată în forma prescrisă la articolul 84 din Constituțiunea de față.

§ 2. Regența va exercită totdeodată și tutela succesorului Tronului, în timpul minorității acestuia.

§ 3. Dacă la moartea Regelui, Regența nu s'ar găsi numită și succesorul Tronului ar fi minor, ambele Adunări întrunite vor numi o Regență, procedând după formele prescrise la articolul 84 din Constituțiunea de față.

§ 4. Membrii Regenței nu intră în funcțiune, decât după ce vor fi depus solemn, înaintea ambelor Adunări întrunite, jurământul prescris prin articolul 87 din Constituțiunea de față.

Art. 89. § 1. Dacă Regele se află în imposibilitate de a domni, ministrii, după ce au constatat legalmente această imposibilitate, convoacă îndata Adunările.

§ 2. Acestea aleg Regența, care va forma și tutela.

Art. 90. — Nici o modificațiune nu se poate face Constituțiunii în timpul Regenței.

Art. 91. § 1. Regele nu va putea fi totdeodată și Șeful unui alt Stat, fără consimțământul Adunărilor.

§ 2. Nici una din Adunări nu poate delibera asupra acestui obiect, dacă nu vor fi prezenți cel puțin două treimi din membrii cari le compun, și hotărîrea nu se poate lua decât cu două treimi din voturile membrilor de față.

Art. 92. — § 1. Persoana Regelui este neviolabilă. Ministrii lui sunt răspunzători.

§ 2. Nici un act al Regelui nu poate avea tărie, dacă nu va fi contra-semnat de un ministru, care prin aceasta chiar devine răspunzător de acel act.

Art. 93. — § 1. Regele numește și revoaca pe ministrii săi.

§ 2. El sancționează și promulgă legile.

§ 3. El poate refuza sanctiunea sa.

§ 4. El are dreptul de amnistie în materie politică.

§ 5. Are dreptul de a ierta sau micșora pedepsele în materii criminale, afară de ceace se statornicește în privirea ministrilor.

§ 6. El nu poate suspenda cursul urmăririi sau al judecării, nici a interveni prin nici un mod în administrația justitiei.

§ 7. El numește sau confirmă în toate funcțiunile publice.

§ 8. El nu poate crea o nouă funcțiune, fără o lege specială.

§ 9. El face regulamente necesare pentru executarea legilor, fără să poată vreodată modifica sau suspenda legile și nu poate scuti pe nimeni de executarea lor.

§ 10. El este Capul puterii armate.

§ 11. El conferă gradurile militare, în conformitate cu legea.

§ 12. El va confera decorațiunea română, conform unei anume legi.

§ 13. El are dreptul de a bate monetă, conform unei legi speciale.

§ 14. El încheie cu Statele străine conventiunile necesare pentru comerț, navigațiune și alte asemenea; însă, pentru ca aceste acte să aibă autoritate îndatoritoare, trebuie mai întâiu a fi supuse puterii legislative și aprobate de ea.

Art. 94. Legea fixează lista civilă, pentru durata fiecărei Domnii.

Art. 95. § 1. La 15 Noemvrie a fiecărui an, Adunarea Deputaților și Senatul se întrunesc fără convocatiune, dacă Regele nu le-a convocat mai înainte.

§ 2. Durata fiecărei sesiuni este de trei luni.

§ 3. La deschiderea sesiunii, Regele expune prin un Mesagiu starea țerii, la care Adunările fac răspunsurile lor.

§ 4. Regele pronunță închiderea sesiunii.

§ 5. El are dreptul de a convoca în sesiune extraordinară Adunările.

§ 6. El are dreptul de a dizolva ambele Adunări de odată sau numai una din ele.

§ 7. Actul de dizolvare trebuie să conție convocatiunea alegătorilor până în două luni de zile și a Adunărilor până în trei luni.

§ 8. Regele poate amâna Adunările; ori cum, amânarea nu poate excedă termenul de o lună, nici a fi reînnoită în aceeași sesiune fără consimțământul Adunărilor..

Art. 96.—Regele nu are alte puteri decât acele date lui prin Constituțiune.

Art. 97. Nu poate fi ministru decât cel care este Român din naștere sau cel care a dobândit împământenirea.

Art. 98. Nici un membru al familiei Regale nu poate fi ministru.

Art 100. În nici un caz ordinul verbal sau în scris al Regelui nu poate apăra pe un ministru de răspundere.

Art. 101. — § 1. Fiecare din ambele Adunări, precum și Regele, au dreptul de a acuza pe ministri și a-i trimite dinaintea Înaltei Curți de casațiune și justiție, care singură în secțiuni-unite este în drept a-i judeca, afară de cele ce se vor statua prin legi, în ceea ce privește exercițiul acțiunii civile a părții lezate și în ceea ce privește crimele și delictele comise de ministri, afară de exercițiul funcțiunii lor.

§ 2. Punerea sub acuzațiune a ministrilor nu se poate rosti decât prin majoritate de două treimi a membrilor de față.

§ 3. O lege prezentată la cea dintâi sesiune va determina cazurile de responsabilitate, pedepsele aplicabile ministrilor și modul de urmărire în contra lor, atât în privirea acuzațiunii admisă de Reprezentațiunea națională, cât și în privirea urmăririi din partea părților lezate.

§ 4. Acuzațiunea pornită de Reprezentațiunea națională contra ministrilor se va susține de ea însăși.

§ 5. Urmărirea pornită de Rege se va face prin ministerul public.

Art. 103. — Regele nu poate să ierte, sau să micșoreze pedeapsa hotărâtă ministrilor de către Inalta Curte de casațiune și justiție, decât numai după cererea Adunării care i-ar fi pus în acuzațiune.

Art. 128. §. 1. Puterea legiuitoare are dreptul de a declara că este trebuință a se supune reviziunii dispozițiunile din Constituțiune anume arătate.

§. 2. După această declarațiune, citită de trei ori din 15 în 15 zile, în ședință publică, și primită de ambele Adunări, acestea sunt disolvate de drept și se convoacă altele în termenul prescris de articolul 95.

§. 3. Adunările cele noi proced, în acord cu Regele, la modificarea punctelor supuse reviziunii.

§. 4. În acest caz, Adunările nu pot delibera, dacă cel puțin două treimi a membrilor din cari se compun nu sunt prezenți, și nici o schimbare nu se poate adopta, dacă nu va întruni cel puțin două treimi ale voturilor.

II.

Memoriul prezentat Conferinței din Paris în ⁹/₁₅ Aprilie 1866 de către delegații Principatelor-Unite Vasile Boerescu, Ludovic Steege și Scarlat Fălcoianu.

Tractatul din Paris dela 30 Martie 1856 a recunoscut și garantat drepturile pe cari Românii le aveau *ab antiquo*.

Articolele 22 și 23 din acest Tractat le-au asigurat libera exercitare a autonomiei lor nationale, care a fost pusă, pentru viitor, sub garanția comună a Înaltelor Puteri contractante.

Convențiunea semnată la Paris la 19 August 1858 între aceleași Puteri garante, pentru a stabili bazele organizațiunii sociale a Principatelor, începe, în articolul 2, prin proclamarea din nou a dreptului public al Românilor și a autonomiei lor naționale, astfel precum rezultă din tractatele sau capitulațiunile ce au încheiat cu Sublima Poartă și pe cari Convențiunea anume le menționează.

În sfârșit, prin chiar actul adițional al Convențiunii dela 1858, act la care au aderat Reprezentanții Puterilor garante în Conferința dela 24 Iunie 1864, se constată încă odată că Principatele-Unite pot, fără nici o intervenție străină, să modifice sau să-și schimbe Constituțiunea lor, precum și legile cari carmuesc administrațiunea lor internă.

E deci neîndoios că toate aceste acte internaționale au avut de țel să asigure Românilor libera exercitare a autonomiei lor.

Astfel, tot în Conferințele dela 1856, când a fost vorba de organizarea Principatelor, Plenipotențiarii Puterilor au fost în unanimitate de acord asupra necesității de a cunoaște mai întâiu dorințele populațiunilor, „de cari totdea-

una e bine a ținea socoteală“ adăogea primul Plenipotențiar al Marelui Britanii și se vede din protocoalele VI, IX și XXII cât de mult plenipotențiarul s'au preocupat a asigura expresiunea sinceră și liberă a acelor dorinte.

Divanurile *ad-hoc* au exprimat, într'adevăr, în mod liber și fidel, vointa țerii cuprinsă în aceste patru puncte:

Autonomia românească,

Unirea Principatelor,

Guvern constituțional,

Principe străin luat din una din Dinastiile domnitoare ale Europei, cu ereditatea tronului.

Cele dintâi trei dorinte sunt astăzi fapte împlinite, recunoscute prin Convențiunea din 1858 și prin alte acte internaționale de mai târziu, și fac astfel parte din dreptul public european.

Autonomia Principatelor-Unite, precum și dreptul lor de a se cărmui constituționalcește, sunt puse sub paza și garanția marilor Puteri europene.

Unirea Principatelor care se întărește din ce în ce, atât prin actele internaționale ce necentenit o afirmă, cât și prin foloasele diverse și multiple ce găsesc membrii unei aceleiaș națiuni de a forma numai un singur corp, a devenit pentru Români mai mult decât un fapt, a cărui existență și trăinicie n'ar mai putea fi puse la îndoială; pentru ei Unirea este o dogmă, o credință ce nu s'ar mai putea sfărma fără de a sfărma și ființa națiunii însăș. Intriga, calomnia, interesele egoiste ale câtorva indivizi interesați personal la vechea stare de lucruri, nu mai pot nimic în contra credinței și sentimentelor unei întregi națiuni, care ține mai mult ca totdeauna la ceea ce a obținut și care știe că Unirea, existând în virtutea unei dorințe solemne, de atâtea ori exprimată și recunoscută prin acte internaționale, nu poate fi pusă din nou în cestiune la fiecare schimbare de Domn după placul intrigii.

Deci nu mai rămâne Românilor decât să obțină împlinirea celei de a patra dorințe, relativă la un Principe străin ereditar, dorință pe care Divanurile *ad-hoc* au exprimat-o solemn în 1857 și pe care Adunările române din 1866 au repetat-o cu atâtea voință și stăruință, după abdicarea Principelui Cuza.

Această dorință n'a fost nici de cum formulată sub o impresiune fugitivă și nu e nici de cum rezultatul unei surprinderi; ea este urmarea logică a autonomiei ce aparține Românilor. Ea nu este numai conformă cu dreptul lor, ci e îndreptățită prin necesități practice și locale de mult timp recunoscute; în sfârșit ea este pentru Principatele-Unite singurul mijloc de a ieși dintr'o stare de lucruri intolerabilă.

Idea unui Principe străin [este veche; votul dela 11 (23) Fevruaric trecut n'a fost decât o nouă manifestare a ei. Ea dateaza dela 1821, adică chiar dela epoca emancipării Românilor, când au scăpat de regimul Domnilor din Fanar, și curând născută, ea a fost împărtășită de toată partea inteligentă a populațiunii din cele două Principate. De atunci incoace, de când sub Regulamentul Organic poporul român a putut să se bucure de o organizațiune socială regulată și de liniștea necesară, ea n'a făcut decât să se răspândească și să dobândească putere. Un diplomat francez, d-l Boisle-Comte, care se află în țară la 1834, constată existența ei într'o scrisoare, pe care a publicat-o ziarul *Moniteur français* dela 18 Septemvrie 1856. În această scrisoare se spune, între alte lucruri:

„La idea unirii celor două provincii se adaoage aceea de a încredința cârma unui *Principe strain*. Și aceasta este o dorință generală, ce nu e înăbușită decât în aceia, cari și-ar simți interesele lor private compromise prin realizarea ei..“

Și, în adevăr, idea de a încredința frânele țerii unui Principe ereditar ieșit dintr'o familie domnitoare a Europei, și a cărui cârmuire să nu mai fie expusă hărțuielilor, schimbărilor și nestatorniciilor inerente cârmuirii unui Principe pământean, n'ar putea fi displăcută decât acelor Români cari ar nădăjdui să aibă Principatele pentru dânsii, pentru favoriții lor și pentru alți interesați. Cât despre oamenii inteligenți, oameni de bine, cari pun interesele obștești mai presus de interesele lor, ei n'au încetat până la 1856 a o sprijini cu condeii sau cu cuvântul lor, silindu-se nu numai a o răspândi în țară, ci încă a o propagă în Europa, a o face primită de către Cabinete.

Sub impresiunea acestei idei atât de generale și la realizarea căreia Românii țineau cu atâta tenacitate, d-l Baron de Bourqueney, în a doua Conferință din Viena la 1855, ceta un memorandum, unde zicea, relativ la forma de guvernământ a Principatelor:

„Ar fi deci două căi de urmat: sau a ne mărgini pentru moment la proclamarea principiului succesiunii ereditare, dând Domnia, cu un titlu ce ar fi de hotărit, unui Principe din țară, ale cărui titluri și lealitate Poarta și-ar rezervă dreptul să le aprecieze ea însăș, într'un timp dat; sau a deslegă îndată cestiunea, luând un Principe dintr'una din familiile domnitoare ale Europei, măsură care ar fi poate cea mai bună.“

Și d-l de Bourqueney demonstră preferința ce i se părea că merită această din urmă cale, cerând în acelaș memorandum „să se stabilească în Principate un sistem care să se apropie cât mai mult posibil de forma monarhică, care singura putea raspunde la scopul ce se aveă în vedere“.

În anul următor, 1856, Puterile întrunite în Congres la Paris hotărâră, prin articolul 24 al Tractatului din Paris, că în fiecare din cele două

Provincii, un Divan *ad-hoc*, compus astfel ca să constituie reprezentarea cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății, va fi chemat să exprime dorințele populațiilor relativ la organizarea definitivă a Principatelor.

Acele Divanuri se întruniră, în adevăr, la 4 Octomvrie 1857, la Iași și la 11 Octomvrie la București.

Credincioasă reprezentațiune a țerii, ele nu se mărginiră a exprima dorințele ei relative la un Principe străin și la ereditatea tronului; ele desvoltară încă, în memorii speciale, consideratiunile în puterea cărora lucrase, și făcură aceasta cu atâta energie și adevăr, încât noi înșine nu credem ca putem face mai bine decât a reproduce, în parte, argumentele lor în favoarea acestui principiu.

În memoriul moldovenesc se ziceă: „Considerând că Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate și de demnitate națională; că ele cer să trăească viața lor proprie și că nu le pot dobândi decât reîntorcându-se la vechiul principiu *al ereditației tronului* care, în primele timpuri ale fundării Principatelor și chiar în urma Capitulațiilor, a existat în familiile lui Radu Negru și a lui Bogdan Dragoș, și puindu-se în capul Principatelor-Unite un *Principe străin*, ales dintre dinastiile domnitoare ale Europei, afară de acele ale Statelor vecine, spre a nu motivă înrăuriri străine:

„Adunarea *ad-hoc* a Moldovei declară că dorințele, cele dintâi, cele mai mari, cele mai generale și cele mai nationale ale țerii sunt... 3-lea. Un Principe străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei“.

Adunarea *ad-hoc* a Țerii-Românești, în actul său explicativ despre dorințele populațiilor, este tot așa de lămurită ca și Adunarea moldovenească. Ea zice în privința acestei a treia dorinte: „Cestiunea unirii Principatelor într'un singur Stat prezintă, ca corolar neapărat, cestiunea Șefului noului Stat; și privind mai cu samă sistemul guvernamental astăzi domnitor în Europa, principiul *ereditației tronului* în România apare singurul capabil a asigura noului stabiliment politic toate garanțiile de stabilitate, de prosperitate și de tărie ce-și făgăduesc ai săi fondatori. Ca Principalele domnitor să poată preveni geloziiile și rivalitățile ce ar face neapărat să se nască în launtrul României un simplu cetățean român chemat la tronul noului Stat; ca el să nu fie presupus că are legături luate mai dinainte, că are preferințe pentru cutare sau cutare partid, familie ori persoană; ca să inspire o deplina încredere supușilor săi, dându-le toate garanțiile de nepărtinire și de neatârnaire, garanții ce nu ar putea da un Domnitor pământean; ca prin legăturile sale de sânge să înlesnească introducerea României în marea familie a Statelor europene și să-i asigure mai bine al lor sprijin; ca să se poată bucură înăuntru și în afară de autoritatea, de pres-

tigiul, ce se cuvin unui Suveran, unui fondator de dinastie, mai cu samă; pentru toate aceste cuvinte e de nevoie ca Principele domnitor al României să fie ales din una din familiile suverane ale Europei; și această trebuință este imperioasă, absolută, căci, caută s'o mărturisim, regimul Domnitorilor pământeni este atât de compromis în România, încât astăzi un Domn ales dintre pământeni, chiar de ar fi un om de geniu și de ar avea virtuțile unui sfânt, nu s'ar putea susține mult timp în contra generalei și nestrămutatei dorințe a Românilor de a avea un Domn dintr'o dinastie europeană. Astfel Inaltele Puteri garante, în înțelepciunea și solitudinea lor pentru Principate, pot vedea că, refuzându-se un Principe străin, calamitățile și suferințele în cari zăcem de secol, nu numai n'ar înceta, dar s'ar immulti cu un Principe pământean.

„Dreptul Românilor de a alege, în virtutea capitulațiilor, pe Principele lor domnitor de unde ar voi, și de a-l declară ereditar, precum și interesul lor de a o face în împrejurările de astăzi, sunt necontestabile.

„Românii dar exprimă o dorință legitimă și legală, o dorință simțită de toți, pe care Europa de sigur o va încuviința, cerând să aibă în capul Statului român un Domn cu moștenire, ales dintr'una din familiile domnitoare ale Europei.“

Iată în ce chip lămurit s'au exprimat, asupra cestiunii Principelui străin, Corpurile oficiale, constituite chiar de Europa în așa fel ca să reprezinte exact interesele țerii. Actele publice cari conțineau acele declarațiuni au fost comunicate celor șapte Puteri prin Comisarii lor respectivi, când ele s'au întrunit din nou în Conferință la Paris, la 22 Maiu 1858.

Cestiunea Principelui străin a fost din nou pusă la ordinea zilei în această Conferință, ca și aceea a Unirii, și a dat loc la nouă discuțiuni. D-l Comite Walewski, în ședința dela 22 Maiu, a pus-o întocmai cum o pusesse d-l de Bourqueney la Viena în 1855: „Studiul aprofundat al cestiunii“, zise el, „făcut chiar la fața locului de Agenții francezi, a întărit guvernul Impăratului în convingerea că combinațiunea care ar atinge mai bine scopul propus și care ar răspunde în acelaș timp mai desăvârșit la dorințele populațiilor, ar fi unirea Moldovei și Țerii-Românești într'un singur Principat, *cârmuit de un Principe străin*“.

D-l de Kisseleff, Plenipotențiarul rus, care cunoșteă mai bine ca ori cine dorintele și interesele Principatelor, sprijini, în aceeaș ședință, declarațiunea d-lui de Walewski, adăogând că ceea ce crezuse altă dată credea încă astăzi și că privia unirea Principatelor *sub un Principe străin ca rațională, legitimă și necesară*.“

Cu toate acestea, Conferința nu crezû că trebuie să țină socoteală de dorinta relativă la Principele străin. Totuș Românii, recunoscători pentru

bunăvoința cu care Înaltele Puteri primise celelalte dorințe, și pentru a nu complica opera diplomației, consimțiră să facă încă odată experiența cu un Principe pământean, dar continuând a-și mărturisi dorința lor de a vedea un Principe străin așezându-se pe tronul Principatelor-Unite.

Domnia Principelui Cuza n'a fost, întru câtva, decât un interimat, o păsueală pentru a ajunge la realizarea dorinței exprimate atât de tare și atât de adesea și s'ar putea chiar zice că Principele pământean, ales în 1859, n'a fost decât loco-țiitorul Principelui străin. Declarațiunile oficiale ale Corpurilor Statului, și chiar acele ale Principelui Cuza însuș sunt o probă irecuzabilă.

Astfel, înainte de a proceda la alegerea din 5 (17) Ianuarie 1859, Adunarea Moldovei a făcut această importantă declarațiune, semnată de aproape unanimitatea Deputaților, între cari și Colonelul Cuza :

„Adunarea Electivă a Moldovei declară, înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, că Unirea Principatelor într'un singur Stat și sub un Principe străin din familiile domnitoare ale Europei, cerută în unanimitate de Adunările *ad-hoc*, în memorabilele zile de 7 și de 9 Octomvrie 1857, a fost, este și *va fi* mereu dorința cea mai vie, cea mai aprinsă, cea mai generală a nației române ;

„Adunarea Electivă a Moldovei, în numele țerii, rostește adâncă ei părere de rău că această mare dorință, *singura care, împlinită, poate asigura fericirea a cinci milioane de Români*, nu s'a împlinit ;

„Totuș ea prețuește și îmbrățișează o Constituție care cuprinde elemente ce ținesc la realizarea dorințelor *unanime și constante* ale nației.

„Adunarea Electivă sperează că Europa, în dreptatea sa, *va țineă sama de dorințele rostite în atâtea rânduri și cu staruința de întreaga nație*“.

Câteva zile după îndoita sa alegere, Principele Cuza, într'o scrisoare pe care o adresă Puterilor garante și publicată de *Monitorul Moldovenesc* din 5 Februarie 1859, făcea din parte-i această declarațiune nu mai puțin semnificativă :

„ Intemeindu-mă pe votul Divanurilor *ad-hoc*, rostit din nou de Adunarea Electivă a Moldovei, în ședința sa din 5 (17) Ianuarie, constat încă odată *ca țara a cerut unirea cu un Principe strain*. Cât despre mine voi fi totdeauna gata de a mă întoarce la viața privată , dacă marile Puteri, luând în băgare de samă dorințele legitime ale unei nații care aspiră a se desvoltă și care vede dinaintea sa deschizându-se calea unui nou viitor, ar consfinți prin hotărîrea lor o combinațiune care, pentru această nație, ar îndeplini toate speranțele ei“.

Câteva luni după aceasta, Comisiunea centrală din Focșani, al cărei rol eră acela de păzitoare a Constituției, de putere ponderătoare între cele

două Adunări, repetă declarațiunea Divanurilor *ad-hoc*, răspunzând în următorii termeni la Mesagiul de deschidere:

„Simbol al Unirii celor două Principate române, Înălțimea Voastră a înțeles, prin inițiativa ce a luat față de Puterile garante și prin declarațiunile solemne ce a făcut în Adunările Elective ale celor două Principate, că singurul mijloc de a întări Unirea noastră națională este a împlini dorințele Divanurilor *ad-hoc* manifestate în anul 1857, când aceste două țeri au fost consultate de marile Puteri ale Europei.

„Ereditatea în persoana Șefului Statului va pune un frâu ambițiilor rivale și va simboliză în acelaș timp cu mai multă putere Unirea Principatelor.

„Un Principe străin va legă mai strâns cu Europa aceste două țeri și va stabili o solidaritate între familiile domnitoare și cărmuirea noastră, asigurându-i sprijine puternice.

„Pătrunși de aceste adevăruri... noi rugăm pe Înălțimea Voastră să caute a profita de toate ocaziunile favorabile, cari pot să ne conducă la acest țel dorit“.

În sfârșit, la deschiderea ultimei sesiuni legislative, la 17 Decemvrie 1865, Principele Cuza nu a ezitat, în discursul său de deschidere, să amintească țerii că el este totdeauna pentru marile principii proclamate de Divanurile *ad-hoc*, și că nu a primit Coroana *decât ca un depozit sacru*.

Din toate cele de mai sus se vede cu câtă tenacitate națiunea română a stăruit în dorința sa de a fi cărmuită de un Principe străin. Ce spectacol mai impunător ca această manifestație pașnică a unui întreg popor, care exprimă astfel, în toate ocaziunile și sub toate formele, voința sa tare de a nu mai trăi într'o stare provizorie, nesigură, și de a-și pune cărmuirea sa în condițiuni de putere și stabilitate, încredințând Coroana unui Principe străin destinat a întemeia o dinastie!

Când la 11 (23) Fevruarie trecut, Adunările române au proclamat din nou dorinta țerii în această privință, ele n'au făcut, precum am văzut, decât să continue manifestarea unei idei care a devenit, oarecum, una din condițiunile existenței sale.

Și pentru ce această stăruință? Trebuesc motive însemnate, motive foarte serioase pentru ca un întreg popor să urmărească, de atâția ani și cu atâta tenacitate, realizarea unei idei. Aceste motive le-am văzut expuse de către Divanurile *ad-hoc*, în actele lor explicative despre dorințele țerii, și de către alte Corpuri ale Statului la fiecare ocaziune nimerită. Ele n'au încetat a fi amintite, desvoltate de scriitorii patrioți, în ziare, într'o mulțime de broșuri și scrieri de tot felul.

Numai în realizarea acestei idei Româniii văd, pentru viitor, o garanție de ordine și de stabilitate. În același timp este cel mai sigur mijloc pentru Inaltele Puteri garante de a ajunge la țelul ce și-au propus să atingă, adică desăvârșita liniște și siguranță a Principatelor.

Instruiți de experiența trecutului, Româniii, în primul loc, nu mai vor să aibă Domni aleși pe viață sau pe termen mărginit. Ei știu la ce turburări au fost expuși la fiecare alegere nouă, la fiecare schimbare de Domn. De îndată ce tronul eră vacant, toate ambițiunile intrau în luptă pentru a-l căpăta. De aici, o serie de intrigi, țesute în lăuntru sau în străinătate, al căror rezultat eră a slăbi din capul locului pe învingător, sau a aduce o atingere la drepturile țerii. Noul Domn devenia instrumentul ascultător al partidului care îl ridicase, sau chiar agentul umil al unei Puteri care îl protejă în contra atacurilor la cari eră expus. Mai nu a fost schimbare de Domn, care să nu fi fost însoțită de discordii, de turburări mai mult sau mai puțin violente, sau care să nu fi dat loc chiar la o năvălire străină. Domnia unui Principe eră considerată de către concurenții săi sau de către ambicioși obscuri, ca un fel de arendă, a cărei durată prea îndelungată le ațâța nerăbdarea și îi împingea adeseori la acte de violență, al căror efect eră a face să înceteze o stare pe care dânsii o priviau ca provizorie, pentru a cu-fundă țara într'un alt provizorat, tot așa de puțin asigurat.

Iată ce s'a repetat în timp de secole, și dacă cineva ar vrea să facă istoria Domnilor români, ar vedeă că ridicarea sau căderea lor a fost mai în totdeauna însoțită de aceleași fenomene, pentrucă aceleași cauze au produs totdeauna aceleași efecte.

Româniii sunt sătui de această stare de lucruri. Ei vor să sfârșească cu provizoratul și cu nesiguranța. Fiecare țară trebuie să aibă forma de guvernământ care-i convine. Domnia electivă, pe viață sau pe timp mărginit, poate fi bună pentru unele țeri; dar nu se poate zice că ea e bună pentru toate; și ceea ce e sigur, e că nu e bună pentru Principatele-Unite, cari nu văd ordine și stabilitate cu putință pentru ele decât într'o Domnie ereditară. Și cum ar putea să li se refuze aceasta de marile Puteri europene, cari toate au forma de guvernământ monarhic ereditar?

Un astfel de guvernământ nu se poate însă stabili și întări în Principate, decât dacă ar fi încredințat unui Principe luat dintr'una din familiile domnitoare ale Europei. Cine vrea scopul, trebuie să vrea și mijloacele. Singurul mijloc pentru a face să reușească în Principate forma de guvernământ monarhic ereditar, este de a pune în capul acestei țeri un Principe străin. Aceste două principii sunt urmarea naturală unul al altuia; și națiunea română a fost foarte logică refuzând într'una a le despărți; căci a voi să le despartă, ar fi să vrei a le nimici pe amândouă. În Principate

nu există nici o familie, care să aibă destulă vază și autoritate morală pentru a putea să întemeieze o dinastie. Acestea s'au găsit în Serbia, în Egipt: România însă se află în necesitatea, în care s'au aflat înainte de ea Belgia, Suedia, Grecia și alte țări încă, de a cere străinilor un Principe care să vină să întemeieze la ea o dinastie. Numele este adeseori garanția puterii; și noi repetăm formal încă odată, că nu există în Principate nici un nume îndestul de strălucit pentru a da unei dinastii tăria și autoritatea morală, de care ar trebui să fie înconjurată. Familiile istorice, contemporane cu răsboaiele noastre naționale, sunt stinse sau reduse la starea de simpli țărani moșneni. În schimb, din cauza deselor schimbări de Domni, sunt din belșug în țară familii de origine modernă cari, pentru că părinții sau strămoșii lor au domnit în unul sau celălalt Principat, toate cred că au un oarecare drept la tron; și dacă, pe lângă acești pretendenți, se adaog și ambițioșii cari se cred capabili a cărmui și cari se bizue a se pune și ei în rândul pretendenților, ușor își va face cineva o idee de intrigile, de hărțuiri, de luptele ce s'ar produce, dacă s'ar putea numai întrevedea posibilitatea unui Principe pământean.

Românii au voit să rupă odată cu toate aceste ambițiuni, să taie scurt toate pretențiunile și toate intrigile. Un Principe străin este un element nou, și putem zice neutru. El are prestigiul numelui și autoritatea, pe cari i le dă nașterea sa și mai ales înrudirea sa cu alți suverani. El poate să se impună tuturor, pentru că n'a fost egalul nimăru. El împacă toate ambițiunile și face să înceteze toate rivalitățile, pentru că el n'a umblat după înalta pozițiune ce ocupă, pentru că el este reprezentantul unei idei naționale și nu al unui partid izolat. Străin de luptele vechilor partide, neutru între luptătorii din trecut, el nu va avea de răsbunat nici dezertare, nici rivalitate, nici de răsplătit vreun serviciu făcut. Nedatorând nimic partidelor, fără creaturi, fără rubedenii în noua sa patrie, un Principe străin va scăpa țara de nepotism, o va scuti de întoarcerea acelor favoruri scandaloase, cari semnalau venirea fiecărei Domnii nouă.

Să se întrebe chiar fiecare dintre pretendenții pământeni, fiecare din acei oameni cari pun interesul lor privat mai presus de interesul general, pe cine ar voi ei mai bine să vadă urcându-se pe tron: pe un Principe străin sau pe unul dintre rivalii lor? Toți s'ar pronunță pentru Principele străin. Explicația e foarte firească: nici unul din ei nu ar vrea să vadă pe egalul său de ieri devenind stăpânul său de mâine; fiecare ar avea totul de sperat dela un Principe străin și, din contra, totul de temut dela un Principe pământean, chiar în cece privește interesele sale private. Când doi luptători se ceartă pentru un lucru și când un al treilea vine să ia premiul luptei, cei doi rivali nu par ei deopotrivă de satisfăcuți?

Așa dar un Principe străin, prin pozițiunea sa și prin prestigiul numelui, poate mai bine decât ori care altul să se impună tuturor și să aibă destulă autoritate pentru a întemeia un guvern tare și durabil. Tocmai aceasta este însă condițiunea esențială a existenței unui guvernământ monarhic ereditar. Prin urmare am avut dreptate să zicem că pentru Români cestiunea unui Principe străin este o cestiune de ordine și de stabilitate.

Ce s'ar putea obiecta în contra unei dorințe atât de legitime? În ce ar fi atins dreptul public european, dacă Statul român, a cărui autonomie de altmintrelea se recunoaște, ar adopta forma de guvernământ monarhic ereditar și ar încredința acest guvernământ național și independent unui Principe străin, care totuș ar deveni român din momentul ce a primit Domnia?

Ar fi aceasta o violare a vreunor tractate, o nesocotire a drepturilor câștigate? Însăș Sublima Poartă, care s'ar părea că este cea mai interesată, ar fi ea, întru ceva, lovită în drepturile sale?

Evident că nu. Cum a spus Adunarea Moldovei, în actul explicativ al dorințelor sale, această ereditate a existat în vechime în familiile vechilor Principi români *Radu Negru* și *Bogdan Dragoș*. Ceva mai târziu, într'o epocă când începuse deja relațiunile ce există astăzi între Sublima Poartă și Principate, vedem ereditatea proclamată, în mai multe rânduri, în favoarea unor Domni români cari binemeritase pentru patrie. Astfel, după moartea lui Mircea I, în 1418, Adunarea națională de atunci decretă ereditatea tronului în familia acestui Domn, ca recunoștință pentru serviciile și marile sale merite. În 1498, Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei, obține pentru familia sa succesiunea la tron și face chiar să se recunoască acest drept printr'un tractat de împătrită alianță cu Polonia, cu Ungaria și cu Țara-Românească.

Ereditatea a mai fost decretată, la începutul secolului al XVII-lea, în favoarea lui Mihai Viteazul, Domnul Țerii-Românești.

Astfel dar principiul eredității fusese proclamat și pus în lucrare de către țară, recunoscut chiar de alte Puteri, într'o epocă când legăturile noastre cu Sublima Poartă existau în toată puterea lor; căci, pentru a nu cită decât tractatele sau capitulațiunile ce sunt menționate în articolul 2 al Convențiunii dela Paris din 1858, noi știm că capitulațiunea încheiată cu Baiazet I este din 1393, cea cu Soliman II din 1529, cea cu Selim I din 1313 și cea cu Mahomed II din 1460. Cu toate acestea, nici odată Sublima Poartă n'a ridicat nici cea mai mică obiecțiune asupra acestei forme de transmitere a cărmuirii. Ea a văzut o serie de Domni ajungând la tron în virtutea dreptului lor de ereditate, fără ca pentru aceasta ea să fi crezut vreodată că raporturile sale cu Principatele ar fi cât de puțin atinse sau micșorate.

Și cum ar fi putut să fie altmintrelea, când Sublima Poartă, prin chiar acele capitulațiuni, recunoște că Principatele erau stapâne la ele acasă în

mod suveran? Și cum ar putea fi astăzi altminterlea, când exercitarea acestei suveranități a fost recunoscută și garantată chiar de celelalte Puteri europene, prin două acte internaționale: Tratatul din Paris dela 1856 și Convențiunea dela 1858? Dreptul de a regulă forma guvernământului său este atribuțiunea cea mai simplă și cea mai naturală a autonomiei unui popor. Deci, poporul român care se bucură de cea mai completă autonomie, declarând că guvernământul său va fi monarhic ereditar, n'a făcut decât să exercite un drept ce decurge din autonomia sa, absolut întocmai cum au făcut Serbia și Egiptul, țeri cari nu sunt mai autonome decât Principatele-Unite.

Astfel dar, admiterea principiului de ereditate n'ar violă nici un tratat și n'ar schimbă întru nimic nici raporturile Principatelor cu Sublima Poartă.

Fi-va deci naționalitatea Principelui cauza care ar ridica obiecțiuni? Dar noi am spus-o, el o va pierde chiar în momentul primirii tronului. De altminterlea, aceasta e o cestiune interioară, care ar fi de mirare a o vedea ridicată la înălțimea cestiunilor de drept public european.

Încă odată, nu; nici o atingere nu s'ar aduce tractatelor prin urcarea pe tronul Principatelor-Unite a unui Principe străin ereditar!

Tratatul din Paris dela 1856 nu conține nici o clauză, care să se poată opune unei atari alegeri. Din contra, el nu face decât să recunoască și să constate autonomia română. Inaltele Puteri contractante, în nobila lor dorință de a asigura Principatelor cea mai desăvârșită liniște și mijloacele de a ajunge la desvoltarea prosperității lor morale și materiale, s'au mărginit a declara „că nu există nici un drept de amestec în afacerile lor interne, și că această țară are o administrațiune independentă și națională“.

Rămâne Convențiunea dela 19 August 1858. E adevărat că în ea se stipulează că guvernământul Principatelor-Unite va fi electiv și că Principele va trebui să fie fiul unui părinte născut moldovean sau muntean.

Dar care este natura acestei Convențiuni și a clauzelor ce ea conține? Articolul 25 al Tratatului din Paris, precum și discuțiunile cuprinse în protocoalele VI și IX, ne-o arată clar: Această Convențiune este un act internațional, al cărui scop principal este, după ce a constatat și garantat din nou drepturile Principatelor, a prescrie bazele nouăi organizațiuni a acestor țeri. Circulara d-lui Comite Walewski din 20 August 1858 face de asemenea să reiasă clar acest caracter. Dar acel act, care pune bazele constituțiunii unui popor autonom, este el neștrămutat, așa încât acel popor autonom să nu poată nici odată să-i schimbe dispozițiunile? Evident, nu a putut fi aceasta intențiunea Puterilor contractante; căci atunci s'ar fi condamnat poporul român la imobilitate și, prin aceasta chiar, s'ar fi negat autonomia sa.

De altmintrelea, faptele de mai târziu au dovedit cu prisosință care a fost voința semnatarilor Convențiunii. În adevăr, mai multe modificări purcese din inițiativa Românilor, s'au adus acestei Convențiuni și Puterile cu drept cuvânt le-au aprobat, pentrucă erau prezintate ca expresiunea dorințelor populațiilor.

Mai mult, dreptul ce au Românii de a modifica sau de a schimbă legile lor fundamentale, Puterile, suzerană și garante, l-au recunoscut formal în preambulul Actului adițional la Convențiunea din 1858, astfel precum e aprobat de protocolul Conferinței dela 28 Iunie 1864. În preambulul acestui protocol se zice anume: „Deși Principatele-Unite pot să modifice sau să schimbe în viitor legile cari privesc administrațiunea lor interioară, *cu concursul legal al tuturor puterilor stabilite și fara nici o intervențiune*, totuș e bine înțeles că această facultate nu s'ar putea întinde la legăturile cari unesc Principatele cu Imperiul Otoman“.

Deci în principiu Românii sunt liberi și erau liberi cu mult înainte acestui Act adițional a face ori ce fel de schimbări în constituția lor internă, fără nici un fel de intervenire. Deci, astăzi, toate puterile stabilite ale Statului, conformându-se dorințelor unanime și deseori repetate ale populațiilor, au găsit necesar a modifica articolele Convențiunii, relative la alegerea Principelui, și anume a substitui unui Principe pământean pe viață un Principe străin ereditar. Ce este în aceasta anormal sau contrar dreptului?

Ce fel? Românii au putut face ca Convențiunea să îndure atâtea alte schimbări radicale prin realizarea Unirii; au putut modifica legea lor electorală, au putut schimbă mecanismul cărmuirii substituind un Senat Comisiunii Centrale; au putut modifica atribuțiunile diferitelor Corpuri ale Statului și raporturile lor unele cu altele; și numai în dispozițiunile relative la alegerea Principelui n'ar putea să facă modificări, cari ar avea de rezultat să dea mai multă autoritate și vază Șefului Statului!

Aceste din urmă modificări ne par însă de natură a fi mai cu ușurință admise decât cele dintâi. Când Puterile au hotărât, în contra dorinței populațiilor, că Șeful Statului va fi ales pe viață și că va trebui să fie născut din părinți români, ele au făcut-o în considerațiunea tradițiilor țerii, au vrut să se conformeze vechiului drept public intern al Principatelor. Dar clauzele Convențiunii în această privință nu îmbrățișează alte interese decât acele ale Românilor; tocmai în favoarea lor și nu în contra lor au fost ele stipulate. Nu e nici de cum o sarcină ceea ce Puterile au impus Principatelor, prin aceste clauze; din contra, ele au socotit să le asigure un folos. Românii declară astăzi, precum recunoșteau și d-nii Walewski și Co-

mitele Kisseleff în 1858, că aceasta nu e pentru ei un folos; că în ori ce caz, ei au intenția să renunțe la el. Fiecine e liber să renunțe la un folos, chiar real, când prin aceasta nu aduce o atingere la dreptul altuia; și am demonstrat în deajuns, că aci nici un interes străin nu e atins. E vorba pur și simplu de exercitarea unui drept al unui popor autonom. Românii au interes să uzeze, altfel ca până acum, de dreptul de a-și alege pe Principele lor: Dacă, în loc de a da Coroana pe viață unui concetățean al lor, le place s'o ofere, împreună cu ereditatea, unui Principe străin, aceasta nu e în contra dreptului nimăruia; nimeni prin urmare nu e îndreptățit a se plânge.

Totuș știm că se caută a se insinua că, alegând pe un Principe străin, Românii vor să rupă raporturile de drept ce există între Sublima Poartă și ei; că se găsesc astfel în cazul prevăzut la sfârșitul preambulului Actului adițional dela 1864.

Dar aceasta e o cestiune de pură fantazie. Cestiunea suzeranității Porții Otomane este o cestiune de drept public european, de care Românii n'au avut nici de cum intenția să se atingă. Votul Corpurilor legiuitoare dela 11 (23) Februarie este pe cât se poate de lamurit. În exprimarea lui nu există nici un cuvânt care să poată slăbi, întru ceva, legăturile ce există între noi și Sublima Poartă. Din contra, Adunările, guvernul, întreaga populație n'au încetat a mărturisi intențiunea lor fermă de a respecta Tractatul din Paris, cât și Convențiunea dela 19 August, care este baza Constituțiunii lor. Și aceste două acte fac o mențiune anume de raporturile de drept, ce există între România și Imperiul Otoman. Aceste raporturi n'ar putea fi rupte prin surprindere; pentru a le distruge ar trebui un act pe față și neîndoielnic; și nimic de așa ceva n'a avut loc, nimic care să poată da măcar o aparență de temei la insinuările interesate ale relei voințe.

Românii s'au mântinut pe tărâmul celei mai stricte legalități. Ei vor să întemeieze o dinastie cu un Principe străin; dar vor, în acelaș timp, să nu se atingă de celelalte clauze ale Convențiunii din Paris. Și cât despre Sublima Poartă, ei au cele mai puternice motive de a voi să rămână în cele mai bune relațiuni cu această Putere. Ei au crezut chiar că servesc propriile ei interese, când au căutat să dea guvernământului lor o forță nimerită pentru a garantă stabilitatea, tăria și prosperitatea Principatelor.

Românii au sperat și speră să găsească un Principe străin, care să primească Coroana lor cu suzeranitatea otomană. Țara, cu autonomia sa, oferă destulă răsplătire unei nobile ambițiuni, pentru ca suzeranitatea Turciei, care e departe de a fi aceea din timpurile feudale, să fie un obstacol real. Astfel cugetă guvernul francez, când sprijiniă cererea unui Principe străin. D-l Comite Walewski ziceă în circulara sa din 20 August 1858:

„Știți că guvernul Impăratului se pronunțase pentru unirea completă a celor două Principate, sub cârmuirea unui Principe străin, *pe care l-ar fi legat de Sultan o legatura de suzeranitate*“.

Dorința populațiunilor române, cari cer să fie cărmuite de un Principe străin, nu este deci decât legitimă, conformă cu drepturile lor; ea e îndreptățită de necesități reale și nu lovește întru nimic dreptul altuia.

Sentimentele poporului român în această privință au fost manifestate cu atâta putere și cu atât de statornică unanimitate de un număr de ani, încât nu se poate pune în îndoială sinceritatea lor. Unirea celor două Principate într'un singur Stat, și în capul acestui Stat un suveran ereditar luat dintr'una din familiile domnitoare ale Europei: acestea sunt bazele pe cari stă astăzi naționalitatea română, și ea e unită cu acestea atât de puternic și bazele înseși sunt atât de strâns legate, încât nu s'ar putea scoate una din ele fără a se dărâma tot edificiul. Dar Puterile garante și Puterea suzerană au dat prea multe probe de voința lor de a mântui această naționalitate, ca să nu fie îngăduit a spera că ele vor adopta mijloacele de a o întări.

Un Domn pământean pe viață sau pe timp mărginit este pe viitor cu neputință. Țara nu se va învoi nici odată să facă o asemenea alegere. El n'ar putea să se impună sau să stea în țară decât cu ajutorul unei forte străine. Dar atunci se va fi isprăvit cu autonomia română! Și dacă buna dreptate ar fi pentru moment silită să cedeze forței, sau ori cărei constrângeri contrare dorințelor Românilor, fi-va de crezut că acest act de sălnicie s'ar îndeplini fără turburări, fără complicațiuni, ale căror urmări ar fi imposibil de prevăzut de pe acum? Gânditu-s'a cineva la consecințele ce s'ar putea naște pentru acea cestiune a Orientului, pe care nimeni n'ar vrea s'o vadă deschizându-se?

Încă odată, nu! Puterile nu se vor mai refuza multă vreme a recunoaște dorința Românilor. Provizoratul nu s'ar mai putea prelungi fără pericol; și marile Puteri nu au mai puțin interes decât poporul român, ca acest provizorat să înceteze cât mai curând, pentru ca o stare de lucruri stabilită și definitivă să se întemeze pe țărnișurile Dunărei de jos.

Și de altminterlea, precum am spus-o, această stare de lucruri, la care aspiră Românii, nu este alta decât aceea ce există în mai toate Statele Europei. Ceeace Românii așteaptă dela înțelepciunea și dreptatea marilor Puteri europene, esențialmente monarhice și conservatoare, este ca să le îngăduie a așeză la dâșii un sistem de guvernământ tot monarhic și conservator.

Ei au ferma speranță, că dorința lor va fi ascultată; și satisfăcând această dorință, Puterile garante și Puterea suzerană vor adăoge un element mai mult la întărirea naționalității române, și mai putem zice că vor fi asigurat pentru totdeauna pacea și stabilitatea pe țărnișurile Dunărei.

Românii vor resimți toată recunoștința ce dătoresc marilor Puteri cari, după ce vor fi garantat existența naționalității lor, vor fi pus bazele prosperității lor viitoare.

III.

Raportul Comisiunii Senatului, însărcinată cu răspunsul la Mesagiul Domnesc de deschidere a Corpurilor legiuitoare în 1880.

Comisiunea rânduită de Senat pentru a elabora răspunsul la Mesagiul Domnesc de deschidere a Corpurilor Legiuitoare, și compusă din Înalt Preasfințitul Mitropolit Primat al României, de Domnii Principe Dimitrie Ghika, Președintele Senatului, Petre Grădișteanu și subscrisul, a ținut mai multe ședințe, la cari au asistat d-l Președinte al Consiliului și d-l Ministru al Afacerilor străine.

Sunt însărcinat a supune deliberării Senatului proiectul de răspuns, adoptat de Comisiune.

Cestiunea cea mai importantă, din Mesagiul Domnesc, aceea care dominează pe toate, este aceea a regulării succesiunii Tronului.

S'a părut necesar, ca ea să fie expusă Senatului și țerii în toată întregimea ei.

*

Nu mult timp, după ce Principatele Moldova și Țara-Românească se constituiră definitiv sub conducerea unui șir de Domni, luptători viteji și inimoși în ale războaielor, spirite politice și organizatori în ale păcii, — ele trecură peste mai multe secole de pericole grele și de lupte cumplite pentru existența lor.

Evul de mijloc și cea mai mare parte a timpurilor moderne nu reprezintă pentru dânsese decât o lungă dramă de o monotonie sfâșietoare.

Un scriitor al afacerilor românești zicea pe la începutul secolului trecut: *Trebue sa consideram aceste doua provincii a Valahiei și a Moldaviei ca doua corabii într'o mare furtunoasa, unde rareori sunt zile liniștite și senine.*

Multe au fost cauzele tuturor nenorocirilor, de cari au suferit patria și poporul nostru. *Puține însa au contribuit a le mari și a le face mai periculoase, ca incertitudinea, care a existat asupra — succesiunii domniei.*

La început Principatele române avură ereditatea Tronului în familiile Dragoșilor și a Basarabilor. Această ereditate însă nu eră bine și pe deplin stabilită. Cu toată importanța și greutatea de care se bucurau amân-

două familiile domnești, boerii cei mari ai timpului aveau destulă influență, pentru ca principiul eredității tronului să fie adese sgduuit până în temelie. Astfel se iviră, putem zice, chiar din capul locului, tot felul de pretendenți la tron, fii în contra părinților, frați în contra fraților, — și chiar străini de ginte și de țară.

Când însă cele două familii domnești se stinseră, Principatele române deveniră cu desăvârșire monarhii electivă.

Mizeria adusă de electivitatea scaunului domnesc o știm și o cunoaștem cu toții, — nu numai din istoria mai depărtată a patriei noastre, — dar și din cele văzute și pățite de noi până mai deunăzi.

Și nici nu putea să fie altfel: căci *electivitatea tronului este una din cele mai pernicioase instituțiuni politice*; mai periculoasă la un popor mic și într'un stat, încunjurat de ginți și de monarhii puternice.

E bine, e chiar necesar, să ne aducem astăzi aminte, spre eternă ținere de minte, situațiunea ce se crează unui stat prin domnia electivă, relele de cari am suferit noi din această cauză, și cari ne-au adus până la marginile unei prăpăstii, în care eram destinați a peri ca stat și ca națiune, dacă nu ne-am fi oprit la timp.

În state cu domnie electivă, pasiunile sunt continuu ațâțate și cetățenii trăesc neconținut în ură, în invidie, în inimiciție unii cu alții. Fiecare se pregătește sau pentru a răsturnă o domnie sau pentru a succede la o domnie. În luptele neîncetate ce urmează — fie în timpul unei domnii, fie la o vacanță de tron interesele personale joacă rolul principal: iar binele public, viitorul statului și al națiunii sunt uitate și părăsite. De ar există cel puțin siguranța, că domnia va fi încredințată cetățeanului celui mai capabil, celui mai demn, celui mai bun, celui mai cu frica lui Dumnezeu! Dar alegerile sunt totdeauna și peste tot locul, cu foarte rare excepțiuni, rezultatul unor întâmplări neprevăzute sau al unor intrigi uricioase. Viața politică nu mai este pentru cetățeni o conlucrare a tuturor pentru asigurarea, consolidarea, desvoltarea și mărirea morală, socială și economică a patriei: ea se rezumă în cele din urmă numai în pasiuni mici, în cari răutatea, invidia și egoismul joacă rolul principal, — numai în ură și mânie înflăcărată a numeroșilor aspiranți la domnie și a partizanilor lor. Un țel mai înalt, o idee patriotică, adese nici la umbră nu poate respira.

Dar lucrurile nu stau numai aci.

Aspiranții și pretendenții la domnie ies din toate unghiurile. Cei mai obscuri, cei mai incapabili, cei mai răi se cred ași pentru a lua destinele țerii în mâinile lor. Unii vin cu drepturi închipuite de ereditate, — alții împinși de ambițiune personală nemasurată, însă incapabili de a o satisface prin o muncă conștiințioasă, devotată binelui țerii, alții se ivesc ca simpli

aventurieri îndrăzneți, ne mai vorbind de câțiva nebuni și săriți din minte, cărora le umblă, după vechia zicătoare, gărgăunii în cap. Pentru întreg acest soi de oameni, binele statului e pus cu desăvârșire la o parte. Ei reprezintă desfrânații de pe tărâmul politic, cari cred că au fost puși în lume, fără nici o îndatorire, numai pentru a-și satisface pasiunile înjosite și înjositoare. Nimic pentru ei nu e mai înalt și mai sfânt, decât mica, mizerabila, cele mai adese incapabila lor personalitate.

Pentru stat și pentru popor se naște însă din această stare de lucruri—dezordinea, anarhia, nesiguranța existenței proprii, decadența cea mai rușinoasă.

Pericolul e mărit în două moduri.

Întâia cugetare a fiecăruia, care în monarhia electivă pune mâna pe domnie, este de a răsturnă această formă a monarhiei, pentru a asigura tronul urmașilor săi. Aceasta este atât de adevărat, atât de înăscut acestei forme de guvernământ, încât domniile aleși în virtutea ei au mers până a surpă legea fundamentală a țării lor, pentru a impune nu forma unei monarhii ereditare regulate și legale, ci ereditatea copiilor lor nelegitimi. Sub asemenea apucături, cetățenii pierd cu desăvârșire simțământul legalității, ei nu trăesc decât într'o continuă ațătare și agitare, fără scop și fără țintă morală. Totul se pare iertat în afacerile publice. Pasiunea și interesul personal nu-și mai pun margini: ele devin legea supremă în ale statului.

Al doilea rău, și mai mare de se poate, care e inerent acestei situațiuni și se naște deodată cu dânsa, este imixtiunea continuă a vecinilor în afacerile țării. Din afară provin ațătări a cetățenilor unora în contra altora,—susținerea, inventarea chiar de candidați la domnie în timpul unei domnii existente, corupțiunea sistematică și neîntreruptă a societății întregi,—în fine imixtiunea directă în numirea domnilor și în afacerile interne ale țării.

Iată urmările neînălăturabile, certe ce le-a adus și le aduce *pretutindenea* electivitatea domniei.

Românii au băut acest pahar amar, și eră să-i ajungă și pe ei trista soartă a Poloniei, ai căror vecini se întruniră prin tractat formal, ca să împedice, chiar prin forța armelor, transformarea monarhiei electivă în monarhie ereditară.

Luptele noastre din lăuntru se întorceau numai împrejurul aspirațiilor celor mai nesătiioase, ambițiunilor celor mai de rând. Ele au asvârlit țara într'o mizerie și o mișelie atât de mare, încât în timp de un secol și jumătate domniile au fost numiți de străini. Mai mult încă: Să nu uităm nici odată, că urile reciproce ale candidaților indigeni au produs monstruozi-tatea, că acestia înșiși au cerut dela Poartă pe Fanarioți, și că Poarta nu-

miă și scotea în fine din domnie după voință și plăcere. Principatele române ajunseser a fi o moșie părăsită, dată pradă în mâna unor arendași nesățioși, fără conștiință, fără cugetări bune, și cari cele mai adese plăteau cu capul ambițiunea și rapacitatea lor.

Fermanul din 21 Martie 1716 pentru numirea celui dintâiu domn fanariot pe tronul lui Mircea și al lui Mihai Viteazul zicea: că Sultanul găsește că Ștefan Cantacuzino a ținut prea mult domnia țerii, și că Padișahul află cu cale să puie pe scaunul muntenesc pe Domnul Moldovei și să cheme pe mazilitul domn la Constantinopole, unde va trăi nesupărat. Peste două luni, în 7 Iunie 1716, se tăiau în Constantinopole capetele lui Cantacuzino și al lui tată-său. Unul din domnii fanarioți, Constantin Mavrocordat, a fost de zece ori rânduit și destituit domn, de șase ori în Valahia și de patru ori în Moldova: de două ori el nu a ocupat scaunul domniei decât patru luni de zile.

Inrăurirea exercitată de acele timpuri nefaste asupra timpurilor noastre nu s'a descris de nime mai plastic, decât de marele nostru istoric Eudoxiu Hurmuzaki. Sunt momente, în cari e necesar, ca națiunile, ca și fiecare om, să reintre în sine,—să-și observe defectele și să ia măsuri de îndreptare. În asemenea momente trebuie ascultată vocea acelor cari, însuflețiți de spiritul adevărului, al binelui și al iubirii, vorbesc către națiune, ca părinții către fiii lor.

Eudoxiu Hurmuzaki zice:

„Românii au fost atrași în putrejunea morală a Orientului, care a pătruns la Grecii Bizantini și la Turci până la cel mai înalt grad toate păturile poporului, cufundând într'insa întreaga viață politică a Statului, și răspândindu-se din capitală, ca din vatra-i de căpetenie, asupra întregii țeri. Carii erau oamenii, carii se mișcau și ce produceau ei? Uzurpatori, cari, disprețuind legăturile firești de înrudire, răsturnau de pe tron pe propriii lor frați, scoțându-le ochii și aruncându-i pe urmă în mănastiri. Domni, cari se certau pentru subtilități de tot felul, în loc de a guvernă cu înțelepciune și cu virtute, în loc de a vedea propria lor slăbiciune și pericolele ce amenințau din afară. Pretendenți la coroană, cari uitau fățiș credința jurată, violau fără cuget tratate solemn întărite și întindeau mâna la ori ce nelegiuire, numai spre a-și ajunge la scop. Oameni de pozițiune înaltă și de o influență mare, modele de nedemnă slugărie către cei de sus și de neomenoasă trufie către cei de jos, exploatând în interesul lor privat pozițiunea lor oficială și abuzând de ea ca de o pârghie în intrigile lor contra puterii Statului. Căsătoria devenise o prostituată a politicei și a poftei de tron sau de putere; se calculau foloasele politice, ce ea putea aduce, se cumpăneau succesele politice și personale, pentru a de-

cide despre durata ei. Simțimintele de patriotism sau de împreună viațuire a cetățenilor erau degradate la un egoism strâmt și la o lăcomie nemăsurată de câștig. Lipsa completă de fidelitate și de bună credință în relațiunile publice interne și externe, fățărnicia și înșelăciunea interesată în viața publică, se așezară ca regule statornice și se întinse și asupra vieții private. Demoralizarea, coborîndu-se din sferile de sus în cele de jos, pătrunse cu silă și cu vicleșug toate clasele poporului și le molipsi. Elementul egoistic deveni preponderent și izgoni silințele continue, ce trebuie să facă un popor, care vrea să aibă un viitor, pentru a îmblânzi propriul său suflet prin cugetarea strictă la datoriile omenești și la principiile eterne ale virtuții. Urmele acestei tendințe demoralizatoare, care înădușă ori ce calități bune, precum buruiana înăbușe grâul, — au rămas din epocile anterioare până astăzi, și se manifestă în viața publică și privată a noului Stat român într'un mod care contrazice cu ființa nobilă și inteligentă a Românului, și care justifică dorinta fierbinte a oricărui amic al acestui popor, de a vedea lucrurile îndreptându-se spre bine“.

Astfel România ajunsese la ultima-i înjosire, Românii înșiși începeau a nu mai avea încredere în viitorul lor, căci toți participau la faptele mizerabile ce se petreceau, și când se ivia un patriot infocat, el plătiă de multe ori cu viața pentru simțimintele oneste ale inimii sale. Cine nu-și aduce aminte, d. e., cum Constantin Cantemir, fără judecată și fără vină, ordonă de a se tăia capul Logofătului Miron Costin, pentru că acesta eră om drept, cu frica lui Dumnezeu și cu iubire de țară.

Independența țerii devenise un mit. Nici suveranitatea internă nu mai există pe deplin. La ceremonia investiturii Domnii țerii se prosternau în genuchi dinaintea Sultanului, și când încălecau la Poartă pe calul de paradă, ei sărutau scara șelei împărătești în semn de supunere. Mai mult încă! Generali străini guvernară în diferite rânduri Principatele cu o autoritate mai mare decât a multora din domnii țerii, — Domnii români, cari au domnit după 1821, precum Grigorie Ghica în Țara-Românească și Grigorie Ghica în Moldova, aveau a susține o luptă crâncenă pentru a apăra drepturile și interesele țerii, — simpli Consuli, agenți comerciali, făceau de tremură dinainte-le domn și boieri, — Principii țerii se degradase în tratatele internaționale din 1849 la rangul de „înalți funcționari“, priveghiați și ordonați de Comisari străini, — Românii — cari îndrăzneau să pronunțe cuvântul de patrie, — cari cugetau la binele și la viitorul ei, la datoriile lor către țară — cari se ocupau de limba națională și de școale, se declarau în actele publice ale guvernatorilor străini de „oameni nesupuși, anarhici, neleali“ și cari vor avea a suferi „toată urgia omenească“.

Europa însă consideră aceste două țeri române ca Provinciile turcești, destinate a fi încorporate într'un oarecare timp de vreunul din puternicii lor vecini. Drepturile Principatelor române nu numai nu existau pentru dreptul ginților: dar se stabilise persuaziunea, că acele drepturi nu au existat nici odată. Nu erau ele continuu contestate în dreptul teoretic și practic al ginților până în timpurile din urmă? Nu eră perdută chiar în majoritatea Românilor cunoștința despre acele drepturi? Mai mult încă: Poporul român, din cauza domniilor degradătoare, ajunsese a fi desprețuit, desconsiderat și declarat neapt de a îndeplini cerințele civilizațiunii moderne.

În asemenea împrejurări eră cu neputință de a lucra, de a face ceva bun și bine. Bântuiți din afară, fără liniște în lăuntru, sfâșiți și desconsiderați: — ori ce aspirațiune mai înaltă, ori ce idee a binelui public eră înecată în vârtejul vițiilor, al anarhiei și al relelor pasiuni dominante. Degradarea generală a societății ajunsese la culme. Un patriot onest, bine cugetător se află într'o stare desperată. El trebuiă sau să stea la umbră, privind cu ochii înecați în lacrimi spectacolul sfâșiitor al decadentei moșiei strămoșești,—sau să trăească într'o luptă continuă, de toate zilele, pentru existența țerii și pentru a sa proprie.

Nici nu putem astăzi pricepe, cât de mare au fost munca, silințele, sacrificiile, curățenia de simțiri și de cugetări, energia, iubirea de țară a acelora, cari mai ales dela începutul secolului actual, în timp de peste cincizeci de ani, au lucrat fără oboseală, fără temere, fără a se descuraja la schimbarea mizerabilei și periculoasei stări de lucruri în care ne aflăm. Picătură cu picătură, dar continue au fost lucrarea ca și suferința. Cei mai mulți dintre acei luptători nici n'au zărit măcar zorile celui viitor, pentru care se luptau cu o abnegațiune antică. Ei se sfârșiau, lăsând urmașilor — credința lor, speranța lor, virtutea lor, ca exemple neșterse de imitat și de urmărit.

Însă ideile de civilizațiune, de libertate, de progres, simțimintele naționale, nutrite mai întâiu de puțini, se răspândiră tot mai mult în inimile și în mințile cetățenilor. În fine tot ce eră sănătos nu mai trăia și nu mai lucra, decât în speranța unui viitor fericit și asigurat. Cei puțini deveniră mulți și în fine legiune.

Astfel evenimentele din 1821 și din 1848 au preparat națiunea și anul 1856 o găsiă coaptă pentru a pune capăt relelor trecutului și a păși cu deciziune spre o desvoltare sigură.

Răsboiul oriental din 1854 fu decisiv, căci el liberă România de apăsarea externă, ce zăcea asupra ei. Se poate zice că în momentul în care Puterile cele mari ale Europei au decis să întrebe pe România despre voințele și dorințele ei: cestiunea independentei și a propășirii ei eră ca și de-

cisă, căci națiunea nu avea decât a culege fructele, ce ajunsese la maturitatea lor.

Românii veniră la apelul făcut de Europa, cu un întreg program de reconstrucțiune a Statului lor. Acest program, prezentat de Divanurile ad-hoc de neștearsă memorie, nu eră un act teoretic sau o compunere retorică plină de fraze generale. Acest program expunea într'un mod clar, bine motivat, politicamente judecat, necesitățile și voințele poporului român în privirea organizării țerii, atât în partea situațiunii ei externe, cât și în privirea liniamentelor principale ale afacerilor interne. Acest program dovediă, că Europa nu avea a aface cu o populațiune necultă și barbară,—dar cu un popor, care deși a rămas în urma progresului și a desvoltării Occidentului, din împrejurări nefaste și afară de voința și de putința sa, totuș păstrase fundamentul civilizațiunii antice, din care își trăgea originea, și nu rămăsese cu totul străin de civilizațiunea modernă, spre care avea aspirațiuni neîndoioase și o atracțiune decisivă.

Dela Divanurile ad-hoc încoace, în timp de un pătrar de secol: Românii nu au făcut decât a lucra cu o energie bărbătească și necurmată la executarea marelui program național din 1857.

Punctul principal al acestui program, împrejurul căruia se încăierase în 1857 lupta cea mai mare, lupta dintre trecut și viitor,—a fost— *Unirea Principatelor române într'o monarhie constituțională ereditară, sub un Domn dintr'una din familiile domnitoare în statele cele mari europene.*

Dorința de a avea stabilitate în domnie a fost motivată de declarațiunile Divanurilor ad-hoc în cunoștința întregii stări de lucruri a țerii, cu energie și cu claritate.

Moldovenii ziceau :

„Luând în privire că dorința cea mai mare, cea mai generală, cea hrănită de toate generațiile trecute, cea care este sufletul generației actuale, cea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este *Unirea Principatelor într'un singur Stat*, o unire care este firească, legiuită și neapărată, pentrucă în Moldova și în Valahia suntem acelaș popol, omogen, identic ca nici un altul, pentrucă avem acelaș început, acelaș nume, aceeaș limbă, aceeaș religie, aceeaș istorie, aceeaș civilizație, aceleași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, acelaș viitor de asigurat și, în sfârșit, aceeaș misie de împlinit;

„Luând în privire că această unire o dorim, nu pentru ca să lovim drepturile și să amenințăm pacea altora, ci numai pentru ca să asigurăm drepturile și pacea noastră, și că din potrivă această unire la care au contribuit toate generațiile trecute, lucrând de a ne da aceleași instituții și legi—

implinind o vie dorință a nației noastre, și făcându-se pentru noi un izvor de bună rânduială, de economie, de legalitate, de dignitate și de regenerație generală — prin însăși aceasta ar da Inaltei Porți și staturilor vecine o închezășuire de pace și de stabilitate la hotarele lor ;

„Luând în privire că unirea Principatelor este înscrisă în chiar instituțiile actuale, recunoscute de Inalta Poartă, și anume prin Articolul 425, Cap. IX, din Regulamentul Organic, care rostește textual că „Inceputul, religia, obiceiurile și asemănarea limbii locuitorilor acestor două Principate, precum și trebuințele ambelor părți cuprind din însăși descălecarea lor elementele *nedespartitei uniri*, care s'a împedecat și s'a întârziat numai de întâmplătoarele împrejurări. Mântuitoarele folosuri ale rodului ce s'ar naște din întrunirea acestor două popoare sunt netăgăduite“.

„Luând în privire că, după protocolul VI al Congresului de Paris, consultarea dorințelor țerii a fost motivată mai cu deosebire de propunerea făcută de contele Walewski, atingătoare de Unirea Principatelor ;

„Luând însă în privire că, pentru ca Unirea Principatelor să producă tot binele ce se așteaptă și în lăuntru și în afară, este trebuință de a se institui un guvern tare, stabil, respectat în lăuntru de toți, și sprijinit în afară de marea familie a caselor domnitoare ; că un asemenea guvern nu ni-l poate da regimul vițios al Domnilor electivi și schimbători, cari, istoria este martură, n'au produs decât anarhie prin rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți, slăbiciune și corupție prin abuzurile și nepotismul lor, și mai ales năvăliri și resbele prin despărțirea țărilor și prin supunerea Domnilor la toate înrăuirile străine ;

„Luând în privire că Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate și de dignitate națională, voind a trăi cu însăși viața lor, și că aceste nu se pot dobândi decât reîntorcându-se la vechiul princip al *ereditației tronului*, care în întâiele timpuri ale fundației Principatelor, și chiar în urma Capitulațiilor, au existat în familiile lui Radu Negru și a lui Bogdan Dragoș, și puindu-se în capul Principatelor-Unite *un prinț strain ales dintre dinastiile domnitoare ale Europei, afara de acele ale staturilor vecine*, spre a nu motiva străine înrăuriri ;

„Luând în privire că, spre a dobândi un asemenea princip, merit de a pune un capăt relelor trecutului și de a pregăti patriei o eră nouă, Românii renunță la dreptul ce au prin Capitulații, de a-și alege singuri pe Șeful Statului, încredințând numirea prințului străin însuși glorioșilor monarhi, cari al luat în mâinile lor soarta Principatelor ;

„Luând în privire că, spre a întemeia cea mai grabnică și mai intimă legătură între noua Dinastie și nația română, este trebuință ca *moștenitorii Domnitorului sa fe crescuți în dogmele sfintei noastre biserici a Rasaritului* ;

„Luând în privire că pentru ca prințul străin să poată împlini tot ce ar aștepta dela dânsul și țara și Europa, este trebuință ca el să fie înconjurat de toate garanțiile de pace și de putere, și să fie asigurat în contra pericolelor din afară și în contra turburărilor din lăuntru;

„Că pericolele din afară se pot înlătură numai prin *neutralitatea* pământului Principatelor, neutralitate recunoscută în princip prin Art. 26 și 27 ale Tratatului de Paris;

„Că turburărilor din lăuntru se pot depărtă numai întru cât Domnitorul va căută puterea sa în însăș țara, și va cărmui după legi făcute de către însăș țara;

„Luând în privire că, după vechiul obicei, pururea și sub toate guvernele, puterea legiuitoare în Principate a fost încredințată *unei Adunari obștești*, care, mai mult sau mai puțin, a reprezentat țara;

„Că această Adunare, pentru ca să fie bine primită, pentru ca legile votate de ea să aibă toată puterea morală, ea trebuie să fie astfel compusă, încât să cuprindă în sânul ei toate marile interese ale nației;

„Luând în privire, în sfârșit, că drepturile Principatelor anume cuprinse în capitulații, și unirea țărilor sub un prinț străin și ereditar, asigurat prin neutralitatea pământului românesc, și sprijinit prin o putere legislativă, care să cuprindă toate elementele vitale ale societății, atunci vor fi stabile, atunci vor contribui cu toată eficacitatea la desvoltarea națională, morală și materială a patriei noastre, când ele se vor pune sub *garanția atotputernică și salutară a marilor Puteri ale Europei*;

„Adunarea ad-hoc a Moldovei, pășind pe calea ce i s'a prescris de către Tratatul de Paris, adică *începând a rosti dorințele țerii*,—în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, în toată curățenia cugetului, neavând în privire decât drepturile și folosul nației române, declară că cele întâi, cele mai mari, mai generale și mai naționale dorințe ale țerii sunt:

„1. Respectarea drepturilor Principatelor și în deosebi a autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor Capitulații încheiate cu Inalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634.

„2. Unirea Principatelor într'un singur Stat sub numele de România.

„3. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia țerii.

„4. Neutralitatea pământului Principatelor.

„5. Puterea legiuitoare încredințată unei obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele nației.

„Toate aceste sub garanția colectivă a Puterilor cari au subscris Tratatul de Paris“.

Muntenii se exprimau în acelaș mod:

„Este un an și șapte luni de când Congresul dela Paris a hotărît, în înalta sa înțelepciune, ca Principatele române să fie consultate despre condițiile ce s'ar cuveni a li se face în noua regulare a Europei orientale.

„Am ayut un interval de un an și șapte luni, nu ca să ne chibzuim despre condițiile ce ne sunt de neapărat ca să renaștem la o viață nouă, ci numai ca să le formulăm. Și un timp așa de lung a fost mai mult decât destul pentru o asemenea lucrare; de aceea, aceste formule sunt astăzi întipărite, săpate în spiritele tuturor Românilor. Tot ce am făcut în intervalul ce ne desparte dela încheierea Tractatului dela 30 Martie a fost numai ca să ne formulăm niște trebuințe ce sunt simțite cu tărie de noi toți, nu numai dela 30 Martie, ci de un timp îndelungat; căci nu de ieri simțim noi Românii că călcarea drepturilor noastre ca nație și înrăurirea străinilor în trebile noastre din năuntru au fost un izvor necurs al nenumăratelor calamități, ce bântuie de mai mulți secolii aceste nenorocite țeri.

„Cine nu știe că, încă din timpii bătrâni, dorinta Românilor luminați a fost ca aceste două țeri, cari nu au decât un singur suflet, să fie împreunate într'un singur Stat, ca astfel naționalitatea română să poată prospera și înflori sub apărarea unui scut de două ori mai tare decât scutul fieștecărui Principat în parte. Această dorință a Unirii, ce în timpii trecuți numai luminile o însuflau Românilor, a devenit astăzi, prin lungile suferințe, un simțimânt tare, care domnește în inimile tuturor, fără deosebire de clasă, de vârstă sau de sex. Acea ce ziserăm pentru desrobirea drepturilor străbune ce ne sunt garantate de Capitulațiile ce avem încheiate cu Înalta Poartă și pentru întruparea Principatelor într'un singur Stat, putem zice și pentru trebuința ce simțim a avea un Domnitor ereditar, luat dintr'o dinastie a Europei apusene.

„Într'adevăr, toți am văzut în istoria acestor țeri, care nu este decât o lungă dramă ce se desfășură de mai mulți secolii, că suirea pe scaun a Domnilor aleși dintre noi a fost prilejul neconținut al înrăuririi străinilor în aceste Principate; că scaunul domnesc a fost mărul de discordie al tuturor familiilor influente în aceste țeri, cari, în loc de-ași cheltui puterile lor pentru apărarea și întărirea patriei, n'au făcut decât d'a o slăbi prin luptele, ce sgândăriă nelegiuita lor ambiție, lupte ce ne scurseră mai mult sânge decât ce vărsarăm pentru apărarea mumei noastre comune; și dacă sângele încetă d'a curge dela un timp încoace, însă puterile noastre naționale n'au încetat a se slei prin felurite sfășieri, prin neconținute prădări și prin canalul vistierilor ce pretendții la domnie desertau, sau pentru ajungerea la scaun, sau ca să se măntie pe dânsul. De aceea

Românii vor astăzi cu tărie, ca să aibă în capul noului Stat un mădular luat dintr'o familie domnitoare în Europa apuseană. Ei, cerând un conducător din aceste dinastii, dau chezăşie Europei că sunt hotărâţi să meargă în cel mai deplin ordin pe drumul ce însăş ea urmează, adică drumul progresului, al civilizaţiei. Nici pentru noi Principele străin nu este d'o mai mică chezăşie în privinţa Europei. Solidaritatea ce există între dinastiile europene o să le facă a se interesa la existenţa noastră naţională mai d'a dreptul şi mai cu dinadinsul; şi astfel garanţia tractatelor o să fie rezemată, întărită, de garanţia intereselor în parte a mai multor dinastii puternice.

„Trebuie un guvern tare, dar inteligent şi drept, nu este mai puţin simţită de Români, cari au suferit atât de mult de arbitrar, de slăbiciunea şi de neinteligenta, ce până acum fură singurele calităţi ale felurilor guvernuri, subt cari gemură d'atâta timp aceste ţeri. Şi de unde un guvern poate dobândi toate aceste calităţi, decât dela o adevărată reprezentare naţională? Şi de aceea dorinţele unanime ale naţiei se încheie cu aceea d'a avea un guvern reprezentativ în toată sinceritatea cuvântului.

„Într'aceste patru puncturi se rezumă dorinţele naţiei; numai pe dănsese o să putem ridică edificiul social de care suntem atât de doritori, căci el singur ne poate introduce în societatea europeană şi a ne asigură viitorul, edificiul social pentru care Puterile garante se par a se preocupă aşă de mult. Aceste dorinţe sunt, cum am zis, de demult în inimile noastre, şi graţie binefăcătorilor noştri, astăzi, în sfârşit, putem a le rostii cu glas mare în faţa lumii.

„Acestea sunt propunerile d-lui Costache Kretzulescu, susţinute de Adunarea întreagă. Dumnealui ceru încă urgenţa, pentru care aţi numit o comisie spre a chibzui dacă urgenţa este o necesitate, şi comisia, împlinindu-şi sarcina pusă asupra-i, m'a numit raportorul ei. Le-am făcut toate acestea, ca să împlinim o formalitate, căci urgenţa nu este cerută numai de d-l Kretzulescu sau numai de comisie, ci de cinci milioane de Români, cari sunt nerăbdători ca cu un ceas înainte să nască la viaţa naţională, să iasă în sfârşit din întunerecul şi ticăloşia în cari zac de atâta timp, ca să-şi ia locul lor la soarele binefăcător al civilizaţiei şi al libertăţii.

„Comisia dar este de părere ca într'acest minut chiar să aclamaţi puncturile următoare:

„Art. 1. Chezăşuirea autonomiei şi a drepturilor noastre internaţionale, după cum sunt hotărâte amândouă prin Capitulaţiile din anii 1393, 1460 şi 1513, încheiate între Ţerile-Române cu Inalta Poartă, precum şi neutralitatea teritoriului moldo-român.

„Art. 2. Unirea ţerilor România si Moldova într'un singur Stat şi subt un singur guvern.

„Art. 3. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare d'ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țerii.

„Art. 4. Guvern constituțional reprezentativ și, după datinele cele vechi ale țerii, o singură Adunare obștească, care va fi întocmită pe bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române.

„Comisia vă mai invită, după propunerea d-lui Kretzulescu, ca deodată cu strigarea: Să trăească România una și nedespărțită! să strigați, împinși, cum sunteți, de o vie recunoștință: Să trăească Puterile ce ne-au deschis porțile viitorului!“

Mari au fost luptele, pentru a face ca această dorință a țerii să fie primită de Europa și să devie o realitate. Românii fură combătuți din afară cu inverșunare în aspirațiunile lor,—și se găsiră și în țară partizani ai trȃcutului. Lupta fu îrsă susținută de națiune cu o maturitare de cugetare, cu o energie, cu un entuziasm, cari sunt posibile numai la un popor, care are vitalitate. Românii aveau conștiința clară, că eră vorba a creă la Dunărea de jos un stat puternic, imbibat de ideile statului modern, destinat a aveă o influență decisivă asupra desvoltării ulterioare a afacerilor orientale. Ei ziceau de pe atunci, că — *Românii voesc a ridică la Gurile Dunarei un edificiu politic și național puternic, care sa asigure liniștea completa a Orientului*“.

Idea, sub care se formă România modernă, eră prea mare, — Principatele erau prea decăzute, — neîncrederea Europei în viitorul poporului român prea evidentă, — pentru ca cerințele acestuia se fie pe dată și cu desăvârșire îndeplinite.

Tratatul de Paris a ciuntit dorințele Divanurilor ad-hoc. Românii nu se descurajară. Ei lucrase înainte de 1857 decenii întregi pentru a restabili vechile lor drepturi, încălcate de unul din puternicii lor vecini, — pentru a scutura protectoratul apăsător al unui alt vecin și mai puternic. Ei simțiră în 1857, ca și în urmă, că pentru a posedă tot binele, la care aspirau, ei trebuiau să se facă demni de el prin o muncă neîncetată și un devotament sincer pentru țară. Pas cu pas ei au mers înainte, înarmați cu o răbdare și o perseveranță rare, nelăsând neutilizat nici un moment:— până ce îndepliniră cu desăvârșire în 1866 dorintele Divanurilor ad-hoc.

Aceasta este fapta cea mare a zilei de 10 Maiu 1866, pe care cu drept cuvânt o serbam ca o sarbatoare naționala.

În acea zi am intrat în cercul statelor civilizate ale Europei, plini de convicțiunea, ca nime nu va mai putea scoate România din pozițiunea, ocupata prin propriile ei forțe. În acea zi se stabili în România, după secole de suferințe și de lupte, — o dinastie.

Constituțiunea din 1866 sancționează faptul, aclamat de națiune, și proclamă România de monarhie ereditară. Astfel s'a așezat pe fundamente solide existența și viitorul Statului, căci ele se găsesc bazate pe stabilitate, ordine și propășire.

Prin aceste acte, România eșia cu deciziune din evul de mijloc, din lumea orientală, și intră în cercul statelor Europei moderne. Prin aceste acte se făcù putincioasă independența țerii — într'un timp atât de repede, care a întrecut speranțele cele mai înfocate.

De aci înainte România devenia un stat, în care guvernământul eră orânduit, regulat și moderat prin o lege supremă, prin Constituțiune, un stat modern în toată puterea cuvântului, în care guvernământul își recunoaste o misiune, plină de mari și înalte îndatoriri. De aci înainte — nu ideile și pasiunile mici și personale trebuiau să umple capetele și inimile cetățenilor, — ci ideile cele mari și generoase de regenerațiune, de ameliorare generală, de înaintare, de civilizațiune. De aci înainte devenia patentă misiunea României, de a se pătrunde cu desăvârșire de civilizațiunea Occidentului, pentru a fi la Dunărea de jos reprezentantul și luptătorul ei cel mai energetic și cel mai devotat.

Oamenii nu se pot însă schimbă de odată. Datinele rele nu se părăsesc dintr'o zi într'alta. Au mai rămas și astăzi încă vestigii de tot felul ale mizeriei, ale degradării și ale rușinii trecutului. Dar un lucru nu e de tăgăduit: România a luat un sbor decisiv spre un viitor frumos, România are încredere tare în viitorul său, în misiunea sa.

Textul Constituțiunii dovedește că voința manifestă și energetică a națiunii a fost — a tăia scurt cu trecutul cel periculos, a pune un capat претенțiilor la tron de ori ce fel de lut ar fi ei făcuți, a stabili pe deplin liniștea internă în stat prin așezarea unei dinastii, a fundă o stare de lucruri, în care cetățenii să-și încerce puterile, nu în satisfacerea de ambițiuni personale, totdeauna dăunătoare Statului, ci în fapte pozitive spre binele și propășirea patriei, într'un cuvânt a face ca dorințele Divanurilor ad-hoc să fie o realitate. Trebuie să ia un corp viu acea dorință, despre care Constantin Hurmuzaki zicea în memorabila zi de 7 Octomvrie 1857: „*Dorim și cerem moștenirea în familia Principelui străin, pentruca deseale schimbări ale Domnilor au împiedicat propășirea morala și materiala, ba chiar și neatârnamea țerii, și pentruca numai moștenirea da stabilitatea.*“

De aceea și textul Articolelor 82 și 83 ale Constituțiunii, privitoare la ereditatea Tronului sunt concepute nu numai într'o expunere de principii generale, care ar mai cere o desvoltare specială, ci mai ales într'o aplicare minuțioasă și practică a acelor principii.

Iată textul acelor articole :

Art. 82. *„Puterile constituționale ale Domnului sunt ereditare în linie coboritoare directă și legitimă a Mariei Sale Principelui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, din barbat în barbat, prin ordinul de primogenitura și cu excluziunea perpetua a femeilor și a coboritorilor lor.*

Art. 83. *„În lipsa de coboritori în linie barbatească ai Mariei Sale Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, succesiunea tronului se va cuveni celui mai în vârstă dintre frații săi sau coboritorilor acestora, după regulile statornicite în articolul precedent.*

„Dacă nici unul dintre frații sau coboritorii lor nu s'ar mai găsi în viața sau ar declara mai dinainte, ca nu primesc tronul, atunci Domnitorul va putea numi succesorul sau dintr'o dinastie suverană din Europa, cu primirea Reprezentațiunii naționale, data în forma prescrisă de articolul 84.

„Dacă nici una nici alta nu va avea loc, tronul este vacant.“

În aceste articole, Constituțiunea își așează, fără ezitațiune, dispozițiunile ei cu totul pe principiile dreptului de stat modern. *Ereditatea tronului devine o instituțiune de stat.*

Fundând în România o dinastie, Constituțiunea a decis ca tronul de aci înainte să fie nebântuit de voința cuiva, pentru ca el să devie, în mijlocul fluctuațiunilor lucrurilor omenești, acel drapel național, care, în furtunile cele mai mari, în vijeliile cele mai grele, întrunește împrejurul sau toate puterile vitale ale poporului spre o comună și energică lucrare, acea instituțiune binefacătoare, care asigură pentru totdeauna mersul regulat al unui regim liberal și civilizator.

Dela 1866 înainte, succesiunea la domnie nu mai depinde de o voință timpurară oarecare fie a Domnului, fie a Parlamentului. Acea succesiune nu mai este o succesiune privată. Ea a devenit o succesiune eminentă politică, bazată pe legea fundamentală a țerii, făcând o parte principală și esențială a însăș acestei legi.

Astfel în privirea succesiunii, ca și în privirea altor puncte de principiu, numai aceea este valabil, ce este decis în Constituțiune.

Constituțiunea noastră a fixat cu o mare precizie toate punctele privitoare la așezarea dinastiei românești, și în dispozițiunile ei pentru viitor, ea a fost de o prevedere, care nu lasă nimic de dorit. Ea nu a vrut, ca cea mai mică dificultate să fie tâlcuită ca producând o vacanță la tron, și a stabilit anume, când această vacanță își va avea locul ei.

Articolele citate ale Constituțiunii noastre conțin dispozițiuni generale și dispozițiuni speciale în privirea succesiunii la tron.

Constituțiunea declară mai întâiu, că tronul revine numai liniei bărbătești a dinastiei stabilite, cu excluziunea perpetuă a femeilor, și anume :

în linie directă, copiilor legitimi ai monarhului după ordinul primogeniturii, adică celui mai în vârstă; în linie colaterală, celui mai în vârstă dintre frații monarhului și copiilor lui legitimi după ordinul primogeniturii, și aceasta până la stingerea completă a dinastiei,

În fața acestor dispozițiuni certe și nedubioase, nu poate fi nici odată vorba la noi de o succesiune de copii naturali, legitimați sau adoptați.

Copiii naturali și legitimați nu pot fi chemați la succesiune, fără cea mai flagrantă călcare a principiilor morale, pe care e fundată Constituțiunea noastră, și a dispozițiilor ei legale: căci se hotărăște într'un mod irevocabil, că pot succede numai copiii legitimi, și se exclud prin urmare copiii nelegitimi, adică naturali, și copiii legitimați.

Succesiunea copiilor adoptați nu ar fi însă mai puțin violatoare Constituțiunii, care stabilește o succesiune politică, opusă succesiunii dreptului privat comun, o succesiune legală, inerentă principiului monarhiei ereditare a timpului modern. Adopțiunea ar face ca succesiunea, care astăzi e regulată definitiv prin dispozițiunile Constituțiunii, să depindă de voința monarhului sau a parlamentului. Mai mult încă: adopțiunea ar fi o călcare flagrantă, directă și anticipată a unei dispozițiuni speciale a Constituțiunii, și anume a Articolului 84, care decide, ce este de făcut, când Domnitorul, fiind încă în viață, constată că nu mai există nici un membru al familiei sale, care să-i poată succede, și că prin urmare dinastia sa este stinsă. Nici în acest caz, Constituțiunea nu prevede o adopțiune, ci determină că Domnitorul propune Parlamentului spre acceptare pe succesorul său, care și acesta trebuie să aparție uneia din familiile domnitoare din Europa.

Constituțiunea însă nu s'a oprit a emite numai principiile constituționale ale eredității Tronului, Ea a regulat ereditatea în mod concret și practic, dându-i un corp în familia princiară de Hohenzollern.

Constituțiunea încredințează anume puterile Statului român Măriei Sale Regale Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen și succesivilor săi direcți și laterali, după regulile generale de cari am vorbit. Așă dar familia princiară de Hohenzollern a fost aleasă de Români pentru a fundă dinastia românească. Numai după ce această familie va fi cu desăvârșire stinsă, și nu se vor fi luat, conform dispozițiilor constituționale, măsuri pentru a o înlocui cu *o alta casa domnitoare din Europa*, numai atunci poate exista o vacanță la tron.

Atât de importantă s'a socotit această dispozițiune a Constituțiunii, încât Corpurile legiuitoare au mai întărit-o, dând *indigenatul întregii familii de Hohenzollern-Sigmaringen*. Constituanta în 10 Maiu 1866 și Senatul în 17 Decembrie acelaș an au votat acest indigenat în unanimitate și cu aclamațiune, și aceasta „în considerațiunea recunoștinței ce datorim

Principelui de Hohenzollern-Sigmaringen Carol I, Domnitorului României, carele a binevoit a primi coroana și a lucra dimpreună cu noi la statornicirea Statului român, și spre a stabili legături mai strânse între familia sa și țară, mai cu samă, că prin votul Adunării s'a stabilit și principiul eredității tronului în familia Hohenzollern."

Prin urmare, întru cât Măria Sa Regală Carol I va avea succesori legitimi direcți, de sex bărbătesc, aceștia îi urmează pe tronul României. Lipsind însă copii de sex bărbătesc, sau până ce aceștia s'ar naște, succesorul eventual legal este cel mai în vârstă dintre frații Domnitorului, adică Principele ereditar de Hohenzollern Leopold, cu toată linia lui, adică cu fiii lui legitimi după ordinul de primogenitură. Numai când nu ar mai exista coboritori din Principele Leopold, numai atunci ar veni la tron Principele Frederic de Hohenzollern, fratele cel mai mic al Domnitorului, cu succesorii lui legitimi de sex bărbătesc după ordinul de primogenitură.

Iată succesiunea concretă a Constituțiunii:

Calea eră indicată cu claritate. Eră însă nevoie a ne ocupa astăzi de această cestiune.

După ce România își dădă în 1866 Constituțiunea și stabili dinastia domnitoare, toate pŕerile națiunii fură încordate și absorbite într'o lucrare atât de intensivă a afacerilor și a intereselor ei externe și interne, încât cestiunea succesiunii, regulată odată teoreticește, nu mai preocupă pe nime.

Când însă cu încetul lucrurile se lămuriră și se limpeziră, când pozițiunea politică a țerii crescă, când România ocupă pe fiecare zi un rang mai important în familia statelor europene, când consideratiunea și respectul din afară întăriră progresele câștigate prin proclamarea și recunoașterea independenței țerii: atunci cestiunea succesiunii începă a fi agitată de binevoitori și de rău cugetători.

Domnitorului Carol îi lipsiă succesorul în linie directă; iar familia Suveranului nostru nu declarase în mod formal, că primește pozițiunea ce i se oferise de Constituțiune, și că astfel se consideră ca legată de țară prin dispozițiunile acesteia privitoare la succesiune.

Națiunea se temeă ca stabilitatea înscrisă în Constituțiune să nu rămăe numai un cuvânt fără realitate. În acelaș timp însă speranțe vechi, cari zăceau în pulbere, ațâțate și încurajate din afară, ca în timpurile decadentei țerii, începură a se ivi, a se agită, — cu timiditate la început, — fără sfială mai în urmă.

Astfel îngrijirile, ce se născură împrejurul acestei cestiuni, sunt legitime, întemeiate. Cetățenii, — iubitori de țeară, cu conștiința la locul ei, având obiceiul de a privi cu seriozitate la lucrurile omenești, — vedeau cu teroare poporul ridicat, spre a lovi tulpina stejarului drept în inima lui. Ei

se întrebare, dacă se cuvine, dacă e bine și drept de a lăsa viitorul patriei și al națiunii în prada celor mai fără conștiință, celor mai sumeți, pentru a ne trezi într-o zi iarăși dinaintea electivității Capului Statului, însoțită de toate mizeriile și pericolele trecutului, astăzi mai amenințătoare, fiindcă depindem numai de noi înșine, și că cestiunea Orientului a intrat în faza deslegării ei.

Tot felul de idei, fără bază legală, fără fundament solid, se iviră și produseră neliniște și confuziune. Aceste trebuiau să înceteze, dacă ne durea în adevăr inima de existența țării. Națiunile, ca și indivizii, au nevoie de liniște sufletească, pentru a se desvolta, pentru a-și asigura ceea ce au câștigat, pentru a lucra mai departe în diferitele sfere ale activității omenești. Eră de sigur o crimă—a lăsa ca națiunea să fie inutil agitată în profitul—sau al unor individualități, mișcate numai de un egoism sec—sau al unor inimi, cari doresc distrugerea elementului românesc dela Dunărea de jos. Eră de sigur o crimă—a lăsa indecisă o situațiune, altmintrelea clară,—și a face să se nască nouă și mari pericole pentru viitor. Eră o datorie imperioasă a face tot ce eră indicat de lege și de prevedere, pentru ca să înceteze o stare de lucruri dubioasă, și să reintre spiritul și activitatea națiunii într-o muncă liniștită și producătoare. Căci mult, foarte mult este de lucrat și de făcut în această țară: și chiar de ne-ar lăsa datoria, nu ne lasă timpul, a fi ocupați și preocupați de acei, cari, uitând sfintele lor datorii către patria care i-a născut, au privirile ațintite numai asupra lor înșiși.

Cine aveă întâia datorie de a se preocupa și de a se ocupa de această cestiune? De sigur Domnitorul. Cum el și-a îndeplinit această datorie, ne-o spune Mesagiul Domnesc de deschidere a Corpurilor legiuitoare și actele ce s'au comunicat de guvern acestei Comisiuni.

Mesagiul Domnesc zice: „Este o cestiune, care a preocupat în cei din urmă ani toată țara, aceea a succesiunii tronului. Vă pot asigura, că ea se va regula conform prescripțiunilor Constituțiunii noastre. Guvernul Meu vă va pune în cunoștință despre această regulare“.

Aceste acte le datorim pe de o parte inițiativei Suveranilor noștri, iar pe de alta simțimintelor pline de iubire și de bunăvoință ale Augustului Părinte al Domnitorului pentru România.

Aceste acte, în număr de patru, sunt următoarele:

1. Scrisoarea Alteței Sale Regale Principelui României, adresată Alteței Sale Regale Principelui Carol Anton de Hohenzollern.

Alteța Regala și prea scumpe Parinte,

După întoarcerea mea în România, Consiliul meu de Miniștri mi-a expus din nou necesitatea de a regula prin un act formal cestiunea succe-

siunii la Tron. Aceasta cestiune, în timpii din urmă, a fost viu agitată în țara și Alteța Voastră Regală cunoaște importanța ce pun oamenii de Stat ai României la rezolvarea ei, pe care o consideră ca o puternică garanție de stabilitate pentru viitor.

Cunoscând bunele dispozițiuni ale Alteței Voastre Regale, precum și viul și sincerul interes ce-l purtați țerii, care mi-a încredințat destinele sale, nu mă îndoesc a face apel, în numele meu și al guvernului, la aceste simțiminte, spre a rugă pe Alteța Voastră Regală a da deplina sa consimțire la prescripțiunile constituționale, cari regulează ordinea la succesiune la Tronul României în Casa de Hohenzollern.

Deși articolele Legii noastre fundamentale sunt de o mare precizie în această privință, Alteța Voastră Regală va recunoaște însă necesitatea de a face, înainte de toate și spre înlăturare a ori ce nedumerire, o declarație formală, semnată de toți membrii familiei noastre princiare, constatând acceptarea lor eventuală a succesiunii la Tronul României, cu toate prerogativele și restricțiunile, cari îi sunt alipite.

Adunările Române vor fi chemate a lua act de această importantă deciziune. Sunt convins că vor primi-o cu o vie satisfacțiune și că vor considera-o ca o îndeplinire a dorințelor de atâte ori exprimate de către diferitele reprezentațiuni ale țerii.

În speranță că Alteța Voastră Regală împărtășește pe deplin părerea noastră și așteptând un răspuns favorabil, profit cu bucurie de această ocaziune spre a vă reînnoi, Alteță Regală și prea scumpe Părinte, expresiunea respectului filial, și a dragostei, cu care nu voi încetă a fi

Al Alteței Voastre Regale credincios devotat

(semnat) CAROL.

București, în 11 (23) Octombrie 1880.

2. Scrisoarea Alteței Sale Regale Principelui Carol Anton de Hohenzollern către Alteța Sa Regală Domnul României.

Alteța Regală și prea scumpe Fiu,

Am primit scrisoarea, prin care Alteța Voastră Regală a binevoit a-Mi exprima dorința Sa, precum și a Consiliului Său de Miniștri, despre necesitatea de a regulă prin un act formal cestiunea succesiunii la Tronul României. Deși n'am părăsit un singur moment duioasa speranță de a vedea uniunea Alteței Voastre Regale binecuvântată, prin nașterea unui moștenitor direct, totuș nu putem părăsi datoria de a contribui la stabilitatea viitorului unei țeri, ale cărei interese ating așa de aproape inima Noastră, și a Ne conformă astfel cu dorința atât de legitimă a Alteței Voastre Regale și

a Poporului Său. Inspirați fiind de aceste simțiminte, dăm deplina Noastră consimțire prescripțiunilor constituționale, cari regulează ordinea de succesiune la Tronul României în Casa princiară de Hohenzollern. Spre acest sfârșit am format actul aci cuprins, pe care-l remitem în mâinile Alteței Voastre Regale. Ne este foarte plăcut de a putea dovedi prin această consimțire toată afecțiunea ce avem către Suveranul mult iubit al acestei țeri, pentru fericirea și prosperitatea căreia facem urările cele mai fierbinți. Pe lângă expresiunea acestor urări adaog și pe aceea a simțimintelor părintești de iubire și de afecțiune, cu care nu voiui încetă a fi, Alteță Regală și prea scumpe Fiu,

Al Alteței Voastre Regale mult afecționatul Părinte

(semnat) CAROL ANTON.

Sigmaringen, 21 Noembrie 1880.

3. Actul Familiei Princiare de Hohenzollern.

NOI CAROL ANTON

*prin grația lui Dumnezeu Principe de Hohenzollern, Burggraf de Nürnberg,
Comite de Sigmaringen, Veringen și Bergh ș.c.l. ș.c.l. ș.c.l.*

În numele Nostru propriu și în calitatea Noastră de Șef al Familiei Princiare de Hohenzollern, în numele tuturor membrilor acestei Familii.

Voind a îlesni realizarea dorințelor exprimate de către diferitele reprezentățuni legale ale Poporului Român, și a înlătură ori ce nedumerire, dând într'un mod formal consimțirea Noastră prescripțiunilor constituționale, cari regulează ordinea de succesiune la Tronul României; formând cu toate acestea urări fierbinți pentru ca Provedința Divină, din milostivire, să acorde Domnului și Doamnei României, scumpilor Noștri copii, un Fiu, moștenitor direct, care este așa de viu dorit de către Națiunea întregă ca și de propria Noastră Familie, precum și a Le da ani mulți spre a conduce destinele Poporului, a căruia iubire și încredere au. câștigat;

Luând pe de altă parte în considerațiune scrisoarea ce Alteța Sa Regală Domnul României Ne-a adresat cu data din 11/23 Octomvrie trecut, prin care Ne comunică avizul Consiliului Său de Miniștri asupra necesității de a regulă prin un act formal cestiunea succesiunii la tron; — Voind a da urmare dorinței ce Ne-a fost adresată de către Suveranul României și a contribui astfel a asigura o garanție de stabilitate pentru viitor;

Răspunzând totodată dorinței Noastre celei mai scumpe de a vedea urmată de un membru al Familiei Noastre marea și glorioasa sarcină începută de scumpul Nostru Fiu, Principele Carol de Hohenzollern, și condusă

cu atât succes, gratie patrioticului și devotatului sprijin al viteazului Popor, care L-a ales de Suveran al său;

Declarăm și facem cunoscut, atât în Numele Nostru, cât și în numele membrilor Familiei Noastre Prinçiare, că consimțim și subscriem deplin și formal la articolul Constituțiunii Române, care regulează ordinea de succesiune la Tron, în lipsa unui moștenitor direct, cu toate drepturile, datorile, prerogativele și restricțiunile, conținute în acest articol, al cărui cuprins Ne-a fost comunicat oficial, așa precum urmează:

„Art. 83. — În lipsă de cõboritori în linie bărbătească a Măriei Sale Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, succesiunea Tronului se va cuveni celui mai vârstă dintre frații săi sau cõboritorilor acestora, după regulele statornicite în articolul precedent.

„Dacă nici unul dintre frații sau cõboritorii lor nu s'ar mai găsi în viață sau ar declara mai dinainte, că nu primesc tronul, atunci Domnitorul va putea numi succesorul său dintr'o dinastie suverană din Europa, cu primirea reprezentățiunii națiõnale, dată în forma prescrisă de art. 84.

„Dacă nici una nici alta nu va avea loc, tronul este vacant“.

Drept care Noi și membrii Familiei Noastre am dresat și semnat declarațiunea de față, investind-o cu sigilurile Noastre Prinçiare în dreptul semnăturilor.

Făcut în Sigmaringen. În 21 Noemvrie 1880.

(Semnați): CAROL ANTON, Principe de Hohenzollern.
LEOPOLD, Principe de Hohenzollern.
FREDERIC, Principe de Hohenzollern.

4. Scrisoarea Alteței Sale Regale Principelui Leopold de Hohenzollern către Alteța Șa Regală Domnul României.

Alteța Regală și scumpe Frate,

Am luat cunoștință de scrisoarea ce Alteța Voastră Regală a adresat Alteței Sale Regale, prea scumpului nostru Părinte, privitoare la dorința exprimată de către diferitele reprezentațiuni legale ale țerii, precum și de Alteța Voastră Regală însăși, de a vedea regulate și confirmate dispozițiunile constituționale relative la succesiunea Tronului României, prin o declarație formală a tuturor Principilor majori ai Casei noastre. Ca cel mai în vârstă dintre frații Alteței Voastre Regale, mie dar mi se cuvine de a mă pronunța asupra drepturilor eventuale ale succesiunii.

Cu toate că nu putem încă lăsa dulcea speranță, ce umple inimile noastre și care se unește cu dorințele Națiunii Române, de a vedea născându-se moștenitorul direct așa de viu dorit, totuș ne unim cu dorința Altetei

Voastre Regale, spre a contribui astfel la înlăturarea ori cărei nesiguranțe în această cestiune așa de importantă pentru stabilitatea și siguranța Țării în viitor.

Fiind fratele cel mai mare al Alteței Voastre Regale, nu mă voi afla, după previziunile omenești, în cazul de a urma sarcina plină de răspundere, ce Alteta Voastră Regală a condus-o cu un succes atât de strălucit. Nu este nevoie dar a invoca alte motive, spre a justifica renunțarea mea personală. Cu toate acestea, pentru cazul când comuna noastră speranță nu s'ar împlini, și când ar plăcea Provedinței divine, ca unul din fiii mei să fie chemat la această înaltă misiune, nu voi lipsi a-i pregăti chiar de acum, dezvoltând în inima lor iubirea către această nobilă și vitează națiune, care, după atâte secole de lupte și de suferințe, a știut, prin propriile sale forțe a redobândi un loc onorabil în marea familie a statelor suverane.

Dacă astfel va fi voința lui Dumnezeu, ca unul din fiii mei să fie chemat a se sui pe tronul României și a deveni un demn urmaș al Alteței Voastre Regale, dorinta mea cea mai scumpă, și care le cuprinde pe toate, va fi ca acest fiu să ajungă a câștiga în inima Românilor un loc tot așa de mare, ca acela ce-i păstrez în inima mea de părinte.

Sunt fericit de a putea reînnoi Alteței Voastre Regale, cu această ocaziune, expresiunea dragostei cu care rămân, Alteță Regală și prea scumpe Frate, Al Alteței Voastre Regale prea devotat frate

(semnat) LEOPOLD.

Sigmaringen, în 22 Noembrie 1880.

S'a dat dar dispozițiilor constituționale trup și suflet. Grație Domnitorului, Dinastia astăzi viează, există. Și aci Carol I a arătat că El e la înălțimea pozițiunii ce ocupă. Iar nobila abnegațiune a grațioasei noastre Suverane este mai presus de toată lauda. Suveranii noștri au pus la o parte ori ce simțiminte personale, ori ce speranțe ale inimii lor dinaintea datoriei de suverani, care le zicea — că trebuia să asigure României de fapt monarhia ereditară, fundată de Constituțiune. Precum junele Principe de Hohenzollern a scăpat în 1866 România de un războiu civil și de o dărâmare certă prin deciziunea sa de a primi coroana ce i se oferă și prin aparițiunea-i curajoasă pe teritoriul român în momentul cel mai critic: — asemenea astăzi, în 1880, Carol I nimicește ori ce incertitudine și întărește, să dea Atotputernicul pentru vecie, edificiul Statului român, fundat cu atâta laoare, cu atâtea sacrificii, cu atâtea iubire și cu atâtea devotament.

Dacă e un spectacol totdeauna plăcut de a vedea cum un om, în relațiuni ordinare ale vieții își îndeplinește cu sfințenie și punctualitate datoriile sale; o bucurie sufletească de un ordin cu mult mai înalt se resimte,

când o scrupuloasă îndeplinire a datoriilor se vede la acela, care ocupă în Stat cea mai înaltă pozițiune, la acela, ale cărui fapte în bine sau în rău au o influență netăgăduită, adesea decisivă, asupra tuturor cetățenilor.

Sunt patrusprezece ani trecuți, de când Carol I s'a suit pe tronul României. Insemnate sunt progresele făcute de țară în acest timp. Mari și grave au fost și evenimentele, ce au trecut peste noi. Toate însă dovedesc că națiunea nu putea face, în 1866, o alegere mai norocoasă a Suveranului ei. Noi o știm și o simțim. E momentul ca să o spunem, ca și în afară să se știe, că noi recunoaștem aceasta pe deplin.

Respectul legilor este baza existentei și a viitorului unui stat, fundamentul dezvoltării sănătoase a unei națiuni. Toți cetățenii conștiințioși, și cari știu a se pune deasupra fluctuațiunilor de partid, trebuie să declare că Constituțiunea, legea fundamentală, are în Carol I întâiul, cel mai energetic, și cel mai virtuos susținător și apărător. El arată aci tuturor, din înălțimea tronului, calea de urmat.

A-și devota viața binelui public este o întreprindere pe cât de frumoasă, pe atât de grea. Indatinat se gândesc oamenii numai la onorurile și plăcerile acestei misiuni, nu și la marile îndatoriri ce sunt legate de ea. Cu cât mai sus stă un bărbat de stat în pozițiunea și influența sa, cu atât mai grea este îndeplinirea cerințelor, ce i se adresează lui din toate părțile. Suveranului unei țeri însă i se cere o muncă constantă, egală, fără repaoz. Bărbații politici își pot acorda repaozuri timpurale. Suveranul se odihnește de munca, ce și-a impus, numai când se coboară în mormânt.

Toți cari au avut ocaziunea a lucra cu Domnitorul sau a urmări traiul său știu că ziua întreagă și toate zilele anului sunt întrebuițate de Dânsul în mod constant și exclusiv la afacerile de stat. Cunoștința sa de oameni și de lucruri, — cugetarea sa continuă și ocuparea sa minuțioasă cu interesele și afacerile țerii, studiile sale asupra istoriei și politicei generale și speciale a statelor: iată plăcerile lui Carol I. Se poate zice în adevăr despre dânsul că el se consideră, ca și Frederic străbunul său cel mare, ca — *întâiul servitor al Statului*, precum El este întâiul cetățean în îndeplinirea conștiințioasă și prevăzătoare a înaltelor sale datorii. Această a și creat lui Carol I în afară de țară o pozițiune atât de respectată, — încât nu numai că ea e recunoscută de bărbați însemnați ai Europei, dar a și produs pentru țară fructele sale. Putem și trebuie să mărturisim francamente și lealmente, că dacă în ultimul războiu România a putut pluti deasupra marilor dificultăți de cari eram încunjurați, păstrând guvernul național și libertățile publice, aceasta o datorim lui Carol I. Numai lui Carol I, și nici unui altuia putea Impăratul Alexandru al Rusiei să încredințeze unul din comandamentele cele mari ale propriei sale armate, și numai astfel s'a făcut pu-

tincioasă separațiunea armatei românești de armata rusească, și prin urmare și succesele ei personale, bine accentuate și certe, astăzi necontestabile și necontestate. Numai sub conducerea lui Carol I am putut ajunge cu o așa mare repéziciune la țelul dorințelor noastre la independența României, la stima și încrederea ce are Europa în patria noastră.

Dacă ne uităm la viața privată a Domnitorului, ea poate servi tutu- rora de exemplu strălucitor. Moralitatea și religiozitatea, munca și serio- zitatea domnesc în palat: și aceasta este un mare lucru pentru țară și popor.

Repet dar! Și în cestiunea succesiunii, Domnitorul și-a facut datorita pe deplin, după cum se cerea aceasta de înalta pozițiune ce ocupă, și de dispozițiunile speciale ale Constituțiunii. Cată să-i fim recunoscători, că a asigurat ereditatea tronului, de astăzi înainte încunjurat de Principi români. Cată să-i fim recunoscători, că a pus țara la adăpostul sguduirilor și sfâșie- rilor interne, la adăpostul dezordinei și a anarhiei și ne-a dat astfel ade- vărata independență.

Cu acest act se încheie un capitol important al istoriei noastre mo- derne. Mult și matur s'a cugetat, s'a întreprins și s'a lucrat în acest timp de o generațiune viguroasă și inimoasă. Fiecare an rărește falangele atât de tari și de energice ale acelei generațiuni, căreia îi datorim cecece am devenit astăzi. De ar servi de exemplu generațiunii celei nouă viața acelor bărbați—neinteresati—lipsiți de egoism, de iubire și de grija de sine, de goana onorurilor și a câștigului neiertat,—depărtați de materialismul în- jositor,—dedați unor țeluri înalte, nobile, ideale, devotați cu desăvârșire terii și datoriei lor! Fie ca noua generațiune să înțeleagă, că în mâinile ei sunt depuse onoarea și viitorul țerii, și că simțământul, care trebuie să o conducă în cugetările și în faptele sale, nu este acela al desfătărilor și al nesatiului de câștig, ci acela al datoriiilor, pentru a cărora îndeplinire viața omenească e totdeauna prea scurtă, ci acela al unui devotament ne- mărginit și necondiționat pentru binele patriei.

Actul care încheie acest capitol al istoriei noastre e un act însemnat, care trebuie să înveselească inima fiecărui român din toate punctele de vedere.

Ori ce vijelie vă veni de acum înainte asupra-ne, putem fi liniștiți, caci n'avem decât a ținti ochii noștri cu deciziune și virtute la stindardul țerii, ținut cu mâna puternica de Carol I și de Dinastia Sa, — n'avem decât să urmam cu barbație acestui stindard, strigând — România și Carol!

Raportorul, D. STURDZA.

București, în -7 Noembrie 1880.

IV.

Adresa Consiliului de Miniștri către Altețele Lor Regale Domnitorul Carol și Doamna Elisaveta din 3 (15) Decemvrie 1880.*Măriilor Voastre,*

Când Domnul țerii, uitând pericolul vieții Sale, a scuturat pulberea seculară ce acoperia drapelul românesc și, în capul ostașilor români, a mers să redeștepte virtuți răsboinice puse de mulți în îndoială, a săvârșit o faptă eroică și patriotică.

Când buna noastră Doamnă, cu sacrificiul repozului și cu pericolul vieții Sale, a mers, în mijlocul sfâșietoarelor dureri ale răsboiului, spre a lega Ea însăș ranele celor căzuți în luptă, a îndeplinit o faptă mărimoasă și patriotică.

Când însă Măriile Voastre Regale, ambii în floarea vârstei, și aspirând cu duioșie la bucuriile paternității, veniți să admiteți cazul unei vacanțe la Tron, fără moștenitor direct, și regulați succesiunea, pentru ca țara să nu se afle nici un moment în prada sfâșierilor intestime, săvârșiți împreună actul de cea mai înaltă abnegațiune, ridicați rolul de Suverani ai României la cel mai deplin și mai eroic sacrificiu de sine.

Sperăm însă, împreună cu toți Românii, că atâta virtute, care va rămâne adânc săpată în memoria recunoscătoare a generațiilor prezente și viitoare, va fi totuș răsplătită prin ceea ce lipsește încă fericirii casnice a Măriilor Voastre Regale, și prin ceea ce este cea mai scumpă dorință a națiunii române.

Suntem mândri și fericiți de a putea depune la picioarele Tronului, în această ocaziune, expresiunea recunoștinței și adâncului devotament al țerii întregi.

I. C. Brătianu, B. Boerescu, A. Teriachiu, General Slăniceanu, Colonel Dabija, B. Conta, D. Gianni.

V.

Răspunsul Alteței Sale Regale Principelui Domnitor, adresat Consiliului de Miniștri.

Suntem foarte mișcați de cuvintele adânc simțite ce Ne adresați în numele Consiliului de Miniștri. Fericiți că am putut da o nouă dovadă a dragostei Noastre pentru țară, îngrijind a asigura viitorul ei în ceea ce pri-

veste succesiunea Tronului, vă încredintez că familia Mea, care dela 1866, de când a dat un membru al Ei României/ împărtășește din inimă tot ce o privește, a lucrat cu căldură spre a înlesni această soluțiune atât de dorită de țara întreagă. Dumnezeu să binecuvinteze și să ducă spre bun sfârșit interesele scumpei noastre patrii.

VI.

Adresa Șenatului prezentată Domnitorului în ziua de 4 (16) Decemvrie 1880.

Maria Ta,

Mari și importante au fost pentru țara noastră evenimentele prin cari am trecut în ultimii ani. Vechile drepturi ale patriei au fost pe deplin recăștigate. Aspirațiunile națiunii au devenit o realitate. Munca și suferințele a mai multor generațiuni au fost încoronate cu deplin succes. Grație silințelor și înțelepciunii Măriei Tale, unite cu vitejia și sacrificiile poporului întreg, România stă astăzi ca stat independent în toată puterea cuvântului. Ea și-a reluat în Orient locul și importanța timpurilor străvechi.

Lipsiă acestui edificiu politic, ridicat cu multă osteneală, cu multă abnegațiune și cu mult patriotism, ultima piatră. Și ea a fost adusă și așezată. Monarhia ereditară, stabilită prin Constituțiunea din 1866, se află astăzi asigurată României prin prevederea luminată și patriotică a Măriei Tale, prin interesul cel viu și călduros al Augustului Vostru Părinte pentru România. Am luat cunoștință de actele însemnate, privitoare la regularea succesiunii, și nu putem decât a arăta adâncă noastră recunoștință, că această cestiune, pe cât de delicată, pe atâta și de importantă, a căpătat soluțiunea, indicată de legea noastră fundamentală. Recunoașterea dispozițiunilor Constituțiunii noastre, privitoare la succesiunea Tronului, de către Alteța Sa Regală Părintele Măriei Tale și de către frații Măriei Tale e un fapt de cea mai mare însemnătate, un fapt care liniștește temerile și preocupățiunile de tot felul, pe cari nesiguranța viitorului le făcea să se nască. Astăzi știm cu toții, și Senatul ia act de aceasta, că în lipsă de succesori direcți ai Măriei Tale, pe care Atotputernicul să Ți-i acorde, fiii Alteței Sale Regale Principelui Leopold, Augustului frate al Măriei Tale, au a succede pe tronul României. Stabilitatea Tronului dar, atât de dorită de întreaga națiune, al căreia ecou cel mai puternic au fost Adunările Națiionale din 1857, a devenit un fapt îndeplinit. Noi, cari ne aducem aminte de pericolele,

produse de nestabilitatea Tronului, știm cu toții a prețului, în toată întregimea lui, importanța acestui act.

Recunoștință eternă Măriei Tale, Măriei Sale Regale Doamnei, Augustului Vostru Părinte, Augustilor Voștri frați, că grație devotamentului Vostru tuturor, pentru această țară, și mai cu osebire nobilei abnegațiuni a grațioasei noastre Suverane, cetățenii pot privi cu liniște și cu încredere desvoltarea viitorului patriei lor.

Proclamând sus și tare aceste simțiminte, Senatul roagă pe Măria Ta să fii interpretul său pe lângă Augustul Vostru Părinte, care a avut totdeauna inimă caldă și bunăvoință iubitoare pentru România.

Regulați pe deplin în privirea așezământului politic din lăuntru, recunoscuți independenți de toate Statele: avem conștiința și de drepturile, dar și de îndatoririle ce această pozițiune impune națiunii. Știm și recunoaștem că, pentru ca o națiune să-și măntie independența, ea trebuie să se ridice la un nivel moral înalt, care singur dă impulsunea puternică în toate ramurile activității omenești și puterea de rezistență în timpuri grele,— ea trebuie să lucreze cu seriozitate și fără contenire pe tărâmul economic și științific.

Suntem încredințați că în cestiunea libertății navigațiunii Dunărei de jos, guvernul Măriei Tale se va sili a apăra și a susține interesul țării.

Credem dimpreună cu Măria Ta, că toți factorii Statului trebuie să dea aceeaș atențiune la desvoltarea și îmbunătățirea tuturor ramurilor administrațiunii publice. Senatul dar va examina toate legile ce i se vor prezintă, cu cea mai mare scrupulozitate și obiectivitate. Legi bune sunt fundamentul existenței și propășirii unei națiuni, căci ele, fiind mai ușor de aplicat, intră mai curând în datinele poporului și întăresc simțământul legalității și al respectului legii.

Este necontestat că trebuie să dăm cea mai mare atențiune și să îmbrățișăm cu iubire desvoltarea puterii noastre armate: însă nu mai puțin atențiune trebuie să dăm educațiunii poporului, ca să formăm cetățeni, plini de simțământul datoriei către sine înșiși, către familie, către Stat, către Dumnezeu, plini de convingerea că, fără o bază morală și fără muncă pe tărâmul științei, nu există adevărată instrucțiune.

Mână în mână trebuie să meargă îmbunătățirile în conducerea severă, conștiințioasă și minuțioasă a finanțelor, în administrațiunea țării, în desvoltarea agriculturii, comerțului și lucrărilor publice. Independența magistraturii va contribui puternic a introduce în viața noastră acea disciplină, fără de care ori ce mișcare omenească devine dezordonată.

Având asigurat un mers regulat, treptat și sigur în desvoltarea noastră interioară, sperăm că binefacerile păcii ne vor fi rezervate încă îndelungat

timp. Fii însă Măria Ta asigurat, că atunci când nouă încercări s'ar ivi, veți afla țara unită ca un singur om împrejurul stindardului ei, ținut de mâ-nile Măriei Tale cele puternice, pure și devotate patriei comune.

Să trăească România!

Să trăești Măria Ta!

Să trăească Măria Sa Doamna!

VII.

Răspunsul Alteței Sale Regale Domnitorului Carol I la Adresa Senatului.

*Înalt Prea Sfinte Parinte,
Domnule Președinte,
Domnilor Senatori,*

Cumpănite și cu luare aminte de toți ascultate sunt cuvintele pe cari Senatul Mi le adresează la începutul fiecărei sesiuni parlamentare, căci prin ele se arată trebuințele și îmbunătățirile reclamate de propășirea Statului nostru, precum și solitudinea patriotică a acestui înalt și matur Corp de a conduce neîncetat națiunea spre dezvoltare și progres prin legi și întocmiri nemerite.

În împrejurările de astăzi, adresa D-voastre are un deosebit preț pentru Mine. Constatând pe de o parte marile și importante rezultate la cari Providenta ne-a ajutat a ajunge, realizând dorințele mai multor generațiuni, răsplătind silințele și sacrificiile poporului întreg, Senatul în unanimitatea lui, rostește satisfacțiunea ce simte, împreună cu țara, pentru împlinirea ultimei dorințe a Adunărilor-mume din 1857: stabilitatea tronului român.

Vă mulțumesc, Domnilor Senatori, în numele prea iubitului Meu părinte și fraților Mei, vă mulțumesc în numele Doamnei, pentru măgulitoarele sentimente ce Ne exprimați. Fiți însă bine încredințați, Domnilor, că pentru Mine, ca pentru toți acei cari-Mi sunt de aproape prin legături de sânge și de iubire, nu este abnegațiune, nu este sacrificiu, este împlinirea unei nobile și mărețe sarcine a Ne devotă cu totul la consolidarea și mărirea acestei scumpe țeri, de ale cărei destine pururea nedespărțite sunt și ale Noastre.

Astfel, grație luminațului și patrioticului Domniilor-Voastre concurs, grație bărbăției și înțelepciunii națiunii, nimic nu va descurajă, nimic nu va abate pe bunii Români din marea și glorioasa cale, în care se află întărirea și prosperitatea patriei.

Trăească România!

VIII.

**Adresa Adunării Deputaților prezintată Alteței Sale Regale
Domnitorului în 7/10 Decembrie 1880.**

Măria Ta,

Adunarea Deputaților este fericită de câte ori poate să exprime din nou Alteței Voastre Regale simțimintele de devotament și de iubire ale țerii. Astăzi își împlinește această înaltă datorie, aducând totdeodată tributul recunoștinței sale Măriei Voastre Regale și Măriei Sale Regale prea iubitei noastre Suverane, pentru marele fapt al regulării succesiunii Tronului, prin care se consolidează însăși baza constituirii politice a României.

Adunarea a luat act de acceptațiunea dispozițiilor din Constituțiunea noastră, privitoare la succesiunea Tronului, de către Alteța Sa Regală, Augustul Părinte, și de Altețele Lor, Augustii frați ai Măriei Voastre Regale; a luat act asemenea de renunțarea făcută de Alteța Sa Principele Leopold, renunțare prin care dreptul eventual de succesiune se transmite fiilor Lui.

Țara întreagă împărtășește simțimintele noastre de adâncă recunoștință pentru Măria Voastră Regală, pentru Altețele Lor Principii Augustei Voastre Familii, pentru Măria Sa Regală Doamna, care prin cea mai nobilă abnegațiune a manifestat patriotica Sa dorință de a dobândi pentru România definitivă stabilitate trebuitoare dezvoltării ei.

România, astăzi recunoscută ca Stat independent de toate Puterile, va întrebuința energia și activitatea sa la dezvoltarea sa internă. Silintele ei, aplicate la această operă de progres, legată de interesul Europei întregi, vor întări și mai mult bunele simțiminte pe cari le-a inspirat în afară. Suntem fericiți că ne vedem ajutați în lucrarea noastră de manifestarea încrederii și a simpatiei tuturor Puterilor.

Vom studia cu atențiune tractatele și convențiunile încheiate de guvern, care ni se vor prezintă.

Regulamentarea libertății navigațiunii pe Dunărea de jos, fiind prin natura ei o cestiune economică și politică totdeodată, reprezentațiunea națională primește cu bucurie și încredere asigurarea ce Măria Voastră Regală dați țerii, că interesele cele mari ale României pe acest fluviu vor fi menținute și apărate în perfect acord și cu textele tractatelor și cu drepturile ei de Stat riveran independent.

Ne vom grăbi, Măria Ta, să răspundem apelului ce faceți reprezentațiunii naționale ca să consacram tot timpul nostru îmbunătățirilor interne urgent reclamate.

În partea administrativă, organizațiunea comunelor și a județelor, condițiunea diferiților funcționari, tocmelele agricole, vor fi obiectul unui studiu serios.

Cu ocaziunea votării bugetului, ne vom inspira de acelaș spirit de economie bine înțeleasă, care a adus o îmbunătățire atât de însemnată în finanțele Statului și în creditul țerii. Vom fi fericiți să ameliorăm legile noastre finanțare, în adăstarea momentului când vom putea modifica într'un mod mai echitabil însăș așezarea impozitelor.

Adunarea nu va refuză nici un sacrificiu pentru desvoltarea instrucțiunii publice. Ea va studiă cu seriozitate proiectele cari i se vor prezintă în această materie. Camera însă este convinsă că progresul în toate serviciile publice stă mai puțin în facerea de legi nouă, decât în înțeleapta aplicare a celor în ființă. Ea va căută mai cu osebite mijloacele de a asigura formarea unui personal didactic capabil și de ajuns pentru numeroasele lipsuri ce există.

În cât privește justiția, ne vom asocia la măsurile care ni se vor propune pentru a ajunge, într'un mod potrivit cu situațiunea noastră actuală, la deplina independență a magistraturii.

Pe tărâmul economic vom da concursul nostru cel mai energic pentru continuarea operei începute. Diferitele cestiuni relative la administrarea căilor noastre ferate, la completarea rețelei de șosele, la amenajarea porturilor, la exploatarea minelor, la conservarea pădurilor, la crearea unor institute de credit pentru agricultură vor fi obiectul preocupățiunilor și lucrărilor noastre de căpetenie.

Adunarea, mândră de progresele zilnice realizate în armată, scutul demnității țerii, se va uni cu măsurile propuse, în proporțiune cu resursele noastre, pentru a urmă îmbunătățirea și organizațiunea ei desăvârșită.

Vedem cu bucurie noua provincie română de peste Dunăre pe o cale de prosperare; vom căută măsurile destinate a asigura mersul ei înainte, între care, în prima linie, este regularea cestiunii proprietății funciare.

Țara întreagă, Măria Ta, este pătrunsă de aceeaș patriotică voință; ea are conștiință și de drepturile și de îndatoririle ei; ea e convinsă că, precum sub glorioasa conducere a Măriei Voastre Regale, a străbătut în trecut timpuri grele cu succes, tot asemenea și în viitor, pe tărâmul pacific al desvoltării ei interne, va ajunge, cu Măria Voastră Regală, la dobândirea frumoaselor rezultate ce ne arătați. Plină de respect și de devotament pentru Augustii săi Suverani, ea se unește cu reprezentanții săi din Adunarea Deputaților în urările ce facem:

Să trăești Măria Ta,
Să trăească Măria Sa Doamna,
Să trăească România.

IX.

**Răspunsul Alteței Sale Regale Domnitorului la Adresa
Adunării Deputaților.**

*Domnule Președinte,
Domnilor Deputați,*

Vechile datine stramoșești, mai înainte chiar de modernele noastre deprinderi constituționale, ne învață că ziua în care aleșii poporului se strâneau împrejurul Tronului spre a-l lumina cu fapte și a-l întări cu dragoste eră o zi mare pentru țară, o zi fericită pentru Domn. Înțelegeți dar mulțumirea sufletească ce am în totdeauna, când Mă văd înconjurat de Adunarea Deputaților. Astăzi mulțumirea Mea este și mai vie, căci prin cuvintele ce-Mi rostești, Domnule Președinte, Mi-arăți satisfacțiunea ce simte Adunarea, împreună cu țara, pentru regularea succesiunii la Tron, și pentru măsurile ce s'au luat, conform Constituțiunii, spre a se întări baza constituirii politice a României.

Vă sunt recunoscător, Domnule Președinte și Domnilor Deputați, pentru sentimentele ce manifestați părintelui și fraților Mei; cat pentru Doamna și pentru Mine, este firesc, Domnilor Deputați, ca Noi să răspundem cu iubire la iubirea cu care Ne-a îmbrățișat și Ne-a încălzit această țară care, împreună cu Noi, a simțit, precum și Noi împreună cu dânsa am simțit ori ce durere și ori ce veselie. Legăturile pe cari un trecut plin de evenimente, și încă atât de apropiat, le-a innodat între națiune și Noi, viitorul nu va putea decât să le strângă și mai mult, și dea Domnul ca Noi toți, cari, în vremi de vijelii, am fost cârmașii prețioasei corăbii care poartă România și soarta ei, și pe care turburatele valuri ale veacurilor n'a putut-o cufundă, să ne putem ferici că am dus-o astăzi la limanul liniștit și sigur, unde nimic nu va mai putea oprî munca și dezvoltarea pacifică, creșterea și înflorirea iubitei noastre patrii, pe care Dumnezeu pururea s'o ocrotească.

X.

Legea Proclamării Regatului din 14 Martie 1881.

1. Decretul Regal.

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Românilor.

La toți de fața și viitori sanătate.

Corpurile Legiuitoare au adoptat, și Noi sancționăm ce urmează:

L E G E

Art. I. — România ia titlul de Regat.

Domnul ei, Carol I, ia, pentru Sine și moștenitorii Săi, titlul de Rege al României.

Art. II. — Moștenitorul Tronului va purta titlul de Principe Regal.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința sa din 14 Martie 1881, și s'a adoptat cu unanimitate de 99 voturi.

Președinte, C. A. Rosetti.

Secretar, C. Poroineanu.

Această lege s'a votat de Senat, în ședința din 14 Martie 1881, și s'a adoptat cu unanimitate de 40 voturi.

Președinte, Dimitrie Ghica.

Secretar, D. Pișca.

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin *Monitorul Oficial*.

Dat în București, la 14 Martie 1881.

CAROL.

Președintele Consiliului Ministrilor și Ministru de Finanțe, I. C. Brătianu.

Ministrul Afacerilor străine, B. Boerescu.

Ministru de Interne, Al. Teriaklu.

Ministru de Răsboiu, General G. Slăniceanu.

Ministrul Agriculturii, Comerciului și al Lucrărilor publice, Colonel N. Dabița.

Ministrul Cultelor și al Instrucțiunii publice, B. Conta.

Ministrul Justiției, D. Giani.

No. 710.

2. Raportul Consiliului Ministrilor către M. S. R. Domnul.

Maria Ta,

Corpurile Legiuitoare, ecou fidel al voinței unanime a națiunii, atât de deș manifestată, au luat inițiativa și au votat astăzi, în unanimitate și fără nici o deosebire de partid, proiectul de lege prin care România se proclamă Regat, și Măria Ta Regală, ca și Moștenitorii Tăi, iei titlul de Rege al României.

Ministrii Măriei Tale Regale, pătrunși de aceleași simțiminte ca toți Români, au aderat și s'au unit cu acest mare act.

România constituită în Regat completează și încoronează opera regenerării sale. Ea își dă un nume, care este în acord cu pozițiunea ce a dobândit ca Stat independent. Domnul României este Suveranul său, și acest Suveran, luând titlul de Rege, nu face decât să continue a exercita suveranitatea Domnului.

Prin noul nume și titlu, mai bine precizate, mai bine definite, se întăresc mai mult stabilitatea și ordinea în România. Nu de lauri, nici de aureole, Măria Ta ai trebuință; căci acești lauri și această aureolă ai știut să le câștigi, cu vitejii noștri soldați, pe câmpii de bătae, și să Vă păstrați o pagină ilustră în istoria neamului românesc. Ai reinviat gloria străbună a Domniei Române; și dacă națiunea voește astăzi a-Ți da titlul de Rege, este că ai știut a câștiga locul și titlul unui Suveran independent, și a cuceri inimile prin practicarea virtuții și respectarea legalității și libertății.

Regatul Român, Măria Ta, este astfel continuarea Domniei Române; nu are nici alt program, nici alte aspirațiuni, nici alte tendințe. Este o consacrare, o întărire mai mult, ce Români dau principiului monarhic, pe care Măria Ta ai știut a-l plantă atât de adânc pe pământul României.

Forța morală și materială a noului Regat o vom căută acolo unde ea există: în practicarea cu sfințenie a regimului constituțional; în dezvoltarea resurselor noastre; în completarea organizării noastre sociale și economice; în fine, în continuarea unei politici leale și oneste, mântinând cele mai bune relațiuni cu toate Puterile și inspirând o egală încredere ca și în trecut.

Aceasta este semnificarea, acesta este scopul Regatului Român. Astfel l-au înțeles Corpurile Legiuitoare, astfel l-au votat, cu o unanimitate, de care Români au dat de multe ori dovezi că o pot avea pentru ori ce faptă mare și națională.

Acestea sunt și considerațiunile cari îndeamnă pe Consiliul de Miniștri să Te roage plecat a binevoi să sancționezi acest alăturat proiect de lege.

Suntem, cu cel mai profund respect,

Prea Înălțate Doamne,
ai Măriei Tale

Prea plecați și supuși servitori,

Președintele Consiliului, Ministru de Finanțe, I. C. Brătianu.

Ministru de Externe, B. Boerescu.

Ministru de Interne, A. Teriakiu.

Ministru de Răsboiu, General Slăniceanu.

Ministru Agriculturni, Comerțului și Lucrărilor publice, Colonel. N. Dabija.

Ministru Cultelor și Instrucțiunii publice, B. Conta.

Ministru de Justiție, D. Giani.

No. 276.

1881 Martie 14.

XI.

Primirea Corpurilor Legiuitoare la Palatul Regal în 14 Martie 1881

În 14 Martie, la orele 6 p. m., ambele Corpuri Legiuitoare, având în cap pe președinții lor, Principele Dimitrie Ghika și d-l C. A. Rosetti, pe I. P. S. S. Mitropolitul Primat, împreună cu PP. SS. LL. Episcopii eparhioți, s'au prezentat la Palat, spre a supune M. S. R. Domnului voturile date de Senat și de Adunarea Deputaților.

După ce au fost introduși în sala Tronului, unde erau față și d-nii miniștri, Măriile Lor Regale Și-au făcut intrarea și S'au suit pe Tron, în mijlocul celor mai vii aclamațiuni. D-nii Președinți al Senatului și al Adunării Deputaților s'au înfățișat înaintea Măriilor Lor Regale, și Președintele Senatului a rostit următoarele cuvinte:

„Maria Ta,

„Sunt mândru și fericit ca soarta m'a desemnat a veni din partea Senatului și Adunării Deputaților, spre a da cetire Măriei Voastre Regale legii ce s'a votat astăzi de ambele Corpuri Legiuitoare, și prin care se încorporează dorintele întregii Români.“

Apoi, d-l Președinte al Senatului a cetit următoarele:

„L E G E

„**Art. I.** România ia titlul de Regat.

„Domnul ei, Carol I, ia, pentru Sine și moștenitorii Săi, titlul de Rege al României.

„**Art. II.** — Moștenitorul Tronului va purta titlul de Principe Regal.

„Domnii senatori și deputați au exclamat atunci: „Trăească Regele, Trăească Regina!“

Domnitorul a răspuns prin aceste cuvinte:

„Mare și solemn este momentul în care reprezentanții națiunii au venit în jurul Meu, spre a-mi supune hotărîrea unanimă a Corpurilor Legiuitoare. El începe o foaie nouă în cartea în care stă scrisă viața poporului Român, și încheie o perioadă plină de lupte și de greutăți, dar și bogată în bărbățești silințe, în eroice fapte. În acest moment, voiu repetă ceea ce am spus totdeauna, că voința națiunii a fost pururea călăuza Domniei Mele. De cincisprezece ani sunt Domnul înconjurat cu dragostea și cu încrederea națiunii; aceste sentimente zilele bune le-au înveselit, zilele grele le-au întărit între noi. Mândru dar am fost ca Domn, scump Mi-a fost acest nume, pe care s'au revărsat în trecut raze de glorie și de mărire; pentru viitor

însă România a crezut că este necesar și conform cu întinderea, cu însemnătatea și cu puterea dobândită și manifestată prin acte neîndoielnice și cari au înălțat numele ei, de a se proclama în Regat. Nu dar pentru Mine personal, ci pentru mărirea țerii Mele primesc titlul care exprimă dorința cea mai vie, care arde de atâta timp în pieptul fiecărui Român, dar care nu schimbă întru nimic legăturile strânse stabilite între națiune și Mine, și cari au dovedit cât sunt de tari evenimentele ce le-am petrecut împreună.

„Fie ca primul Rege al României să se bucure de aceeași iubire ca acel care până astăzi a fost și rămâne Domnul ei; căci, pentru Mine, dragostea acestui nobil și viteaz popor, căruia am dat inima și sufletul Meu, este mai scumpă și mai prețioasă decât toate măririle cari înconjoară Coroana“.

Aceste cuvinte, des întrerupte de aclamațiunile asistenței, au fost urmate de urările cele mai entuziaste. Apoi Domnul, pogorîndu-Se de pe Tron, a scris, în fața reprezentanților națiunii, decretul de sancționare a legii.

Maiestățile Lor, neîncetat aclamate, S'au apropiat apoi de Domnii Președinți al Senatului și al Adunării Deputaților, precum și de I. P. S. S. Mitropolitul Primat și de PP. SS. LL. părinții Episcopi, le-au mulțumit pentru urările exprimate, și S'au întreținut asemenea, în modul cel mai gratios, cu domnii senatori și deputați.

În timpul cât a durat această ceremonie, o nenumărată mulțime, compusă de persoane din toate stările sociale, se adunase împrejurul Palatului și pe stradele laterale, manifestând, prin nesfârșite urări, fericirea cu care participă la marele act proclamat de reprezentanții națiunii.

Maiestățile Lor, înconjurate de I. P. S. S. Mitropolitul Primat, de Domnii Președinți al Senatului și al Camerei și de Domnul Președinte al Consiliului de Miniștri, S'au arătat pe balcon și au mulțumit poporului, venit spontan pentru a saluta pe Regele și Regina României.

După aceasta, Augustii Suverani S'au retras în apartamentele Lor.

Manifestațiunile patriotice ale populațiunii Capitalei n'au discontinuat. Un mare număr de notabilități din toate stările sociale au venit să-și exprime sentimentele lor, prin înscriere la Palat, și deputațiuni ale comerțului Bucureștean, corpul profesoral, studenții universității și junimea scoalelor, în număr impozant, s'au înfățișat succesiv înaintea Palatului, aclamând cu entuziasm pe Maiestățile Lor, cari au chemat înaintea Lor membri din aceste deputațiuni, cu cari S'au întreținut în mod afabil și, apoi, în mai multe rânduri, au ieșit pe balcon și le-au mulțumit. Până sara târziu, cea mai mare animațiune a domnit pe strade și împrejurul Palatului, dovedind via parte ce a luat Capitala la marele act național, săvârșit în această zi.

XII.

Mulțumirile M. S. Regelui la felicitările primite cu ocaziunea Proclamării Regatului.**I. Cuvântarea M. S. Regelui din 22 Martie 1881.**

Domnule Președinte al Consiliului,

Vă mulțumim, Regina și Eu, de frumoasele cuvinte ce Ne adresați în numele Guvernului, în numele tuturor autorităților publice. Dacă prin înțelepciunea bărbaților de Stat, prin chibzuirile mature și prevăzătoare ale oamenilor politici, se poate într'un Stat ajunge la mari rezultate naționale, aceste rezultate nu se desvoltă și nu se întăresc decât cu munca zilnică și stăruitoare, cu zelul și activitatea tuturor impiegaților publici, cari trebuie să se pătrunză că dela conștiințioasa și stricta îndeplinire a datoriilor lor depinde ordinea, prosperitatea și puterea patriei. Dacă dar România, prin devotamentul tuturor fiilor ei, a putut ajunge la pozițiunea la care s'a înălțat astăzi, acum, ca Regat, ea are și mai mult trebuință de acest devotament, spre a mănține cu onoare locul ce a ocupat, și exemplul trebuie dat, mai înainte de toți, de acei cari sunt servitorii Statului, de acei cari trebuie să se mândrească cu acest nume, de acei cari trebuie să dovedească că sunt demni de dânsul. Nu Mă îndoesc că impiegații români, cari au dovedit că prin inteligență, prin instrucțiune, prin iubirea binelui comun, pot egală pe ori cari alții, se vor pătrunde și mai mult de marile datorii cari le incumbă și, stimați și respectați ei înșiși, vor face să se stime și să se respecte și mai mult Regatul României.

2. Scrisoarea M. S. Regelui către Președintele Consiliului de Miniștri.

Scumpul Meu Președinte al Consiliului,

Proclamarea Regatului României a fost îndemnul spontan și puternic al unei mișcări generale de mulțumire în toată țara; pe lângă nesfârșitele și impozantele manifestațiuni ale Capitalei, am primit din toate orașele și din comunele rurale cele mai depărtate sincere, leale și călduroase felicitări pentru actul dela 14 Martie. Aceasta este încă o nouă dovadă de viul simț politic al națiunii, care a înțeles câtă mare chezășuire pentru viitorul ei cuprinde definitivă stabilire a României în rândul Statelor monarhice și constituționale, și arată totdeodată că, prin unanima lor deciziune, Corpurile legiuitoare au fost fidelul interpret al voinței țerii și au urmat avântului dat de dânsa. Ne este peste putință, Reginei și Mie, a exprima

tuturor, și astfel cum am dori, mulțumirile Noastre pentru măgulitoarele sentimente ce Ni s'au dovedit și cu această ocaziune. Te rog pe D-Ta să te faci mijlocitorul Nostru către toate autoritățile, către toți cetățenii, și să le arăți cât am fost de adânc mișcați de aceste prețioase demonstrațiuni de iubire și de devotament către Noi, demonstrațiuni a căror amintire va fi pururea păstrată în inima Noastră recunoscătoare.

Primește, te rog, scumpul meu Președinte al Consiliului, asigurarea stimei și afecțiunii ce-ți păstrez.

București, 5 (17) Aprilie 1881.

CAROL.

XIII.

Prezintarea Regimentului al 3-lea de linie A. S. R. Principelui Leopold de Hohenzollern, numit Cap al acestui regiment, și înscrierea A. S. Principelui Ferdinand în acest regiment.

Vineri, 14 Noemvrie 1886, fiind ziua hotărîtă pentru a prezintă regimentul 3 de infanterie de linie A. S. R. Principelui de Hohenzollern, numit Cap al acestui regiment, și pentru înscrierea A. S. Principelui Ferdinand ca sublocotenent în acelaș regiment, conform Înaltului ordin de zi pe oaste al M. S. Regelui, această serbare s'a săvârșit în curtea școalei militare de infanterie și cavalerie.

La ora 10³/₄ dimineața, M. S. Regele, împreună cu A. S. R. Principele de Hohenzollern și A. S. R. Principele Ferdinand, cari purtau uniforma regimentului, iar M. S. Regina, împreună cu doamna Slăniceanu, doamnă de onoare, au pornit din Palatul din Capitală în trăsură *à la Daumont* și, precedați de suitele Lor, au mers la locul ceremoniei, unde au fost primiți la sosire de d-l I. C. Brătianu, Președintele Consiliului, împreună cu ceilalți d-ni ministri, de Principele D. Ghika, Președintele Senatului, de d-l General Lecca, Președintele Adunării Deputaților; de Casa militară, de toți d-nii generali aflați în Capitală, de întregul corp ofițeresc aflat în garnizonă și de d-l Căpitan de stat-major Schneider, atașat militar al Austro-Ungariei.

În întinsa curte a școalei militare, regimentul al 3-lea de infanterie, în ținută de ceremonie, adăstă, în ordine de coloană pe batalioane, având la flancul său drept școala militară.

Regele și principii, coborîndu-se din trăsură, trecură pe dinaintea frontului trupelor împreună cu M. S. Regina, care eră în trăsură, aclamați fiind de uralele entuziaste ale trupei.

Apoi Regele, după ce se așează, împreună cu Augustele Sale rude în fata frontului, ordonă d-lui General A. Angheliescu, Ministru de Răsboiu, a da cetire Înaltului ordin de zi, prin care numește pe A. S. R. Principele de Hohenzollern Cap al regimentului 3 de linie, precum și Înaltului decret, prin care înscrie pe A. S. Principele Ferdinand ca sublocotenent în acelaș regiment.

Aclamări prelungite și călduroase izbucniră din toate părțile la sfârșirea cetirii acestor acte memorabile și scumpe, atât țerii întregi cât și armatei.

După aceasta, întregul corp ofițeresc, formând un mare cerc în mijlocul căruia se aflau MM. LL. Regele și Regina, împreună cu A. S. R. Principele de Hohenzollern, Principele Ferdinand și președinții Corpurilor legiuitoare, Augustul nostru Suveran, cu un glas bărbătesc și plin de simțire, rosti următoarea cuvântare:

„Din întâia zi a Domniei Mele, am îmbrățișat oștirea cu adâncă dragoste, privind-o ca o comoară scumpă, pe care o păzesc neincetat cu mândrie și gelozie.

„Sprijinit de căpeteniile armatei, am izbutit a pune în timp de pace această bună sămânță, care a răsărit, a crescut, întărindu-se și dezvoltându-se așa de repede, că chiar în cel din urmă răsboiu am putut culege roadele cele mai bogate, ca frumoasa răsplată a unei munci statornice.

„Am pus încă un alt germine în inimile oștașilor, care a înflorit ca cea mai înaltă însușire militară: jertfa pentru patrie, credința către Rege.

„Strâns legat sunt dar cu scumpa Mea armată, cu care am împărțit zile bune ca și zile grele. N'avem, prin urmare, trebuință de alte dovezi.

„Astăzi însă doresc a întări această fericită legătură și pentru timpuri mai depărtate, și a adăogi o nouă pagină în analele noastre militare prin numirea prea iubitului Meu frate, a Principelui de Hohenzollern, Cap al regimentului al treilea de linie — un deosebit îndemn pentru acest regiment — și prin înscrierea tânărului Meu nepot, a Principelui Ferdinand, ca sublocotenent în armata noastră. Pentru el este o cinste, de care sunt convins că va fi totdeauna vrednic. Pentru Noi este o bucurie și o siguranță în viitor, ceea ce țara întreagă va simți, fiindcă El, ca membru al neamului Meu, poate fi chemat într'o zi a păstră opera Mea, a urmă tradițiunile Mele.

„Este dar un prilej solemn, care ne întrunește aci, și mai târziu ne vom aminti că ziua de 14 Noemvrie are o mare însemnătate.

„Acum ca și în viitor Eu și urmașii Mei Ne vom rezimă cu toată încrederea pe ostire ca pe o temelie neclintită.

„Să trăească armata !“

Entuziaste aclamări au întrerupt adesea pe iubitul nostru Rege; iar cuvântarea Sa, înșesata de simțiri și cugetări înalte, cari se răsfrângeau asupra prezintelui și viitorului României, a fost urmată de un impunător și prelungit strigăt, pornit din sufletul acelor ce stau față la unul din cele mai însemnate evenimente ale patriei noastre.

A. S. R. Principele de Hohenzollern, la cuvântul Regelui, răspunse prin următorul cuvânt :

„Mulțumesc Maiestății Sale de onoarea ce Mi-a făcut, numindu-Mă Cap al regimentului al treilea de infanterie. Armata română a avut prilej a arăta pe câmpul de bătălie toată valoarea sa, sub comanda Augustului său Cap și Suveran. Vitejia și disciplina, aceste virtuți militare, prin cari ea s'a distins în timpul campaniei din 1877, i-au atras admirațiunea și stima tuturor camarazilor săi din celelalte armate. Sunt mândru de a purta uniforma românească și de a vedeă numele fiului Meu înscris în cadrele armatei. Sper, am siguranța că el se va face vrednic de ea“.

Simpaticul glas al Principelui răpi pe cei cari au avut fericirea de a-L auzi, și iubirea de țară, ce se revarsă în nobila-i cuvântare, aprinzând simțimintele, provoacă înflăcărare urări, mai ales când Augustul nostru Suveran îmbrățișă pe fratele Său și pe nepotul Său.

După aceasta, Regele conduse pe Principele Ferdinand la regimentul 3 de linie, unde, în persoană, însemnă locul Său lângă steagul regimentului, spre a luă comanda plutonului steagului. În timpul acesta, regimentul prezintă armele și muzica intonă imnul.

Apoi trupele s'au întocmit pentru defilare. În capul coloanei se află tot corpul ofițeresc din garnizoană împreună cu generalii.

M. S. Regele trecu înaintea M. S. Reginei și Augustului Său frate. După corpul ofițeresc, urmă școala militară. În momentul când regimentul 3 de linie s'a apropiat, A. S. R. Principele de Hohenzollern scoase sabia și, puindu-Se în fruntea regimentului Său, defilă înaintea MM. LL. Regelui și Reginei.

Când compania, în rândurile căreia se află Principele Ferdinand, trecu în fața Maiestăților lor, toți cei de față salutară cu urări călduroase.

Această priveliște măreață și nouă a întărit încrederea tuturor în puterea și trăinicia Regatului Român.

După defilare, M. S. Regele chiamă pe ofițerii regimentului, cari înaintară împreună cu Principele Ferdinand, spre a fi prezințați, prin Colonelul Paladi, Înaltului lor Cap, care le adresă cuvinte binevoitoare.

Apoi M. S. Regina, Regele și Principii, urmați de toate persoanele cari luase parte la serbare, merșeră în hala de exerciții a cazarmei Cuza, frumos împodobită cu flori și steaguri.

Acî Maiestățile Lor și Augustele lor rude, după ce Se întreținură în chipul cel mai binevoitor cu cei prezinți, M. S. Regina, suindu-Se în trăsura Sa, pornî spre Palat, iar M. S. Regele, împreună cu Augustul Său frate și nepot, Se duse de vizită cazarma regimentului 3 de linie, al cărui local și curățenie o găsi în cea mai bună stare; iar la orele 12, Regele, împreună cu Principele de Hohenzollern și Principele Ferdinand, după ce arată Inaltele Sale mulțumiri Colonelului Paladi, Se întoarse la Palatul din Capitală.

Această serbare a mișcat sufletul și a pătruns cugetarea tuturor; amintirea ei va fi pururea scumpă Românilor și ziua de 14 Noemvrie va rămâne un eveniment din cele mai de căpetenie ale vieții noastre naționale.

XIV.

Scrisoarea A. S. Principelui Guillaume, Principe ereditar de Hohenzollern, adresată M. S. Regelui României.

Sire și prea iubite Unchiu,

Maiestatea Voastră cunoaște viul interes ce fiecare din membrii familiei Noastre are pentru întărirea Regatului României, ale cărui destine le conduceți cu glorie și succes. Maiestatea Voastră mai știe cât simte inima mea pentru stabilitatea și securitatea acestei nobile țeri.

Chemat însă, ca principe ereditar de Hohenzollern, a îndeplini către Casa noastră datorii de căpetenie, conștiința mea îmi impune obligația să nu las nici o îndoială asupra pozițiunii mele, față cu așezămintele constituționale privitoare la succesiunea Tronului românesc, la care familia Noastră a aderat în mod solemn și deplin prin actul din 12 Noemvrie 1880.

Mă călăuzesc dar de aceste sentimente, aducând la cunoștința Maiestății Voastre renunțarea mea la drepturile eventuale ce am asupra Coroanei României, drepturi cari mi-ar fi dobândite în lipsa unui moștenitor direct al Maiestății Voastre.

Făcând această declarație exprim dorința ca Atotputernicul să dăruască Maiestății Voastre și Regatului pe moștenitorul atât de dorit.

Am însă încredere deplină, că dacă Principele Ferdinand, fratele meu, ar fi chemat să urmeze marea operă începută de Maiestatea Voastră, el va pune la îndeplinirea acestei misiuni mărețe o voință hotărîtă, o muncă

conștiințioasă și neobosită, și toată onoarea sa, numele Nostru fiind de aci înainte legat de soarta acestei viteze națiuni, care și-a pus încrederea ei în Maiestatea Voastră și în familia Noastră și care a dat strălucite dovezi de iubire a țerii și de devotament către Rege.

Sunt fericit că, cu această ocaziune, pot reînnoi Maiestății Voastre încredințarea sentimentelor de iubire cu care rămân,

Sire și prea iubite Unchiu,
Al Maiestății Voastre nepot devotat,
GUILLAUME
Principe ereditar de Hohenzollern.

Baden-Baden, 20 Decemvrie 1886.

XV.

Inscrierea Principelui Ferdinand, Moștenitorul prezumtiv al Tronului, în Senat.

1. Interpelarea d-lui Senator St. Grecianu, în ședința dela 14 Martie 1889.

D-l *St. Grecianu*: Domnilor Senatori, în această zi solemnă a *aniversării proclamării Regatului*, am onoarea de a interpela pe d-l Președinte al Consiliului, și profit de prezenta d-sale între noi, făcându-i întrebarea, pentru ce, contrar art. 76 din Constituțiune, A. S. R. Moștenitorul prezumtiv al Coroanei nu a venit încă să-și ia locul în Senat? Dacă d-l Președinte al Cabinetului este astăzi gata a-mi răspunde, aș fi foarte fericit, căci apoi chiar astăzi voi face desvoltarea interpelării acesteia.

D-l *Th. Rosetti*, *Președintele Consiliului de Ministri*. Guvernul se asociază din toată inima la dorința exprimată de onoratul interpelator. Dacă ea nu a fost dejă îndeplinită, aceasta se datorește numai împrejurării că studiile, cari pregătesc pe Moștenitorul Tronului la viitoarea sa menire, nu erau încă terminate. Astăzi însă, putem anunța că în curând, adică chiar în primăvara aceasta, Prințul Ferdinand va lua, în mijlocul nostru, locul care asigură continuitatea Dinastiei noastre, atât de strâns legată cu mărirea României. Tare de iubirea noastră, Ea va fi scutul nostru în afară, precum suntem noi scutul ei în lăuntru. (Aplauze prelungite și unanime).

D-l *St. Grecianu*: Domnilor, se înțelege dela sine că, după aplauzele unanime cu cari văd că onor. Senat a primit interpelarea mea, precum și răspunsul d-lui Prim-ministru, nu aș mai avea nevoie de lungi desvoltări.

Eu nu cer decât aplicarea unui text pozitiv al Constituțiunii. Acea

ce cer eu corespunde desigur la sentimentele dinastice ce ne însuflețesc pe noi toți.

România este convinsă că în Dinastia, pe care M. S. Carol I a inaugurat-o într'un mod atât de glorios, se sprijinesc garanțiile patriei noastre în prezinte, precum și speranțele sale în viitor.

Eu cred, și simt că sunt astăzi chiar expresiunea acestei unanime convingeri a țerii, când emit dorința ca Moștenitorul Tronului să vină în mijlocul nostru pentru a începe să ne cunoască. El va putea fi mândru astfel de iubirea ce-i promitem, și va învăța de atunci să ne iubească și el pe noi la rândul său. Astăzi este pentru noi prima zi de 14 Martie, ce ne este permis să o petrecem pe băncile acestei înalte Adunări, și am dorit să se știe cât suntem de simțitori la solemnitatea de astăzi, dela care mulți ani am fost fără voia noastră alungați de către alții.

M'am crezut dator să cer voturile D-voastre, și sunt mândru de îndeplinirea cererii ce fac; căci iată sosit timpul ca să vedem fotoliul Moștenitorului Tronului instalat în Senat, conform Constituției și conform voinței unanime a țerii.

Am o moțiune, Domnilor, prin care vă rog să votați ca fotoliul Principelui Ferdinand să fie pus între noi, și ca numele Său să fie înscris în apelul nostru nominal.

Voci: Închiderea discuțiunii.

Se pune la vot închiderea discuțiunii și se primește.

D-l Președinte General Ioan Em. Florescu: Îmi voi face plăcuta datorie de a trece în apelul nominal pe Alteța Sa Regală Principele Ferdinand.

D-l Șt. Grecianu: Am o moțiune, să-mi dați voie a v'o citi :

M O Ţ I U N E

„În urma celor rostite de Domnul Prim-ministru,

„Senatul invită pe Președintele său a trece pe Principele Ferdinand de Hohenzollern în apelul său nominal sub numele de „Alteta Sa Regală „Ferdinand, Principe de România, Moștenitorul prezumtiv al Coroanei“ si trece la ordina zilei.“

St. Grecianu.

D-l Președinte General I. Em. Florescu: Pun la vot această motiune. Senatul a primit motiunea în unanimitate.

2. Adresa Domnului Președinte al Senatului către Alteța Sa Regală
Principele Ferdinand.

Alteța Regala,

Senatul Român, în ședința sa de astăzi ¹⁴ ₂₀ Martie, în urma unei interpelări adresate Președintelui Consiliului de Miniștri, a adoptat în unanimitate motiunea, al cărei cuprins urmează:

„Senatul, în virtutea articolului 76 al Constituțiunii, invită pe Președintele să înscrie pe Principele Ferdinand de Hohenzollern în apelul nominal, cu titlul său de: „Alteta Sa Regală Ferdinand, Principe al României, Moștenitor prezumptiv al Coroanei.“

Subsemnatul are onoarea de a supune Alteței Voastre Regale votul unanim al Senatului și de a aduce la cunoștința Sa că-și face o datorie de a înscrie în capul apelului nominal numele Alteței Voastre Regale.

Sunt cu cel mai adânc respect al Alteței Voastre Regale prea plecat și supus servitor,

Președintele Senatului, General de divizie Florescu.

3. Ceremonia primirii în Senat a A. S. R. Principelui Moștenitor al Coroanei și
cuvântări rostite cu acest prilej.

Mărți, 9 Maiu, la ora 1 ³ ₄ după amiazi, M. S. Regina, însoțită de Curtea Sa, a mers la Palatul Senatului, spre a asista la ceremonia primirii A. S. R. Principelui Ferdinand al României, Moștenitor prezumptiv al Coroanei, ca Membru al Senatului.

La sosire, Maiestatea Sa a fost întâmpinată de o comisiune aleasă din sânul Senatului, de Consiliul de Miniștri și de Casa Regală, după care a fost condusă la tribuna ce-i fusese pregătită.

Indată după aceasta sosi și A. S. R. Principele Ferdinand, însoțit de d-l General adjutant Barozzi, șeful Casei militare, și după ce fu primit în josul scării de d-l G. Mărzescu, Vice-președinte al Senatului, și de o comisiune aleasă din sânul acestui Inalt Corp, de Consiliul de Miniștri și de Casa Regală, fu condus la scaunul ce-I este destinat.

Piața Palatului Academiei eră înșesată de lume din toate straturile societății, care, prin entuziasmul ce o însuflețea, da o nouă dovadă că pricepe însemnătatea acestui eveniment.

Regina și Principele Ferdinand la intrarea Lor în sala Senatului, unde, în tinută de gală, se aflau Domnii membri ai Corpului diplomatic, Domnii deputați, delegațiuni ale Inaltelor Curți de Casatiune și de Compturi, înalții demnitari ai Statului, Domnii generali ai garnizoanei București și numerosi

frunțași ai țerii, asemenea și doamnele ministrilor și alte doamne din societate, au fost salutați de un tunet de aplauze și calduroase aclamări.

Indată ce Alteța Sa Regală luă loc în Senat, d-l General I. Em. Florescu, Președintele Senatului, adresă Alteței Sale Regale următoarea alocuțiune :

Principe,

„Este frumoasă ziua în care principiul eredității Tronului, această veche aspirațiune a Românilor, consacrată prin Constituțiune, se realizează astăzi prin prezința Alteței Voastre Regale între noi.

„După atâtea furtuni cari au trecut peste țară, Românii erau setoși de ordine și de stabilitate.

„A fost dat M. S. Regelui să îndeplinească această măreață și legitimă dorință, când acum 23 ani a venit pe pământul nostru ca să-și consacre viața independenței și fericirii patriei.

„Alteța Voastră Regală își poate ușor da sama de toată însemnătatea acestui act.

„Nerăbdarea cu care erați așteptat de țara întreagă ați putut-o constata prin manifestatiunile de iubire, cari au izbucnit în toată întinderea Regatului.

„Atitudinea populațiunii este proba cea mai vădită, că ea înțelege toată înrăurirea acestui fapt asupra viitorului Națiunii noastre.

„Lumea întreagă a dobândit o nouă probă de tăria, cu care poporul Român ține la Monarhia constituțională și la dinastia sa.

„Moștenitor al Tronului, veți avea pururea drept model al credinței jurate pe M. S. Regele.

„Veti găsi în M. S. Regina nobila femeie care, alături cu ilustrul Său Soț, a împărțit și dărerile și fericirile terii, cea mai înaltă expresiune a talentelor cari fac Tronul strălucit și a virtuților cari-l fac iubit!

„Veti urmă aceste frumoase și patriotice exemple.

„Aceasta este credința noastră și fiți sigur, Principe, de toată încrederea și iubirea poporului Român.

A. S. R. Principele Ferdinand răspunse :

Domnule Președinte,

Domnilor Senatori și Colegi,

„Adânc mișcat de cuvintele măgulitoare ale onor. nostru președinte și de calduroasa D-voastre primire, sunt fericit a veni astăzi spre a lua loc în această înaltă Adunare, cum prevede art. 76 din Constituțiune.

„Înțeleg pe deplin însemnătatea acestei dispozițiuni a legii noastre fundamentale.

„Regimul monarhic reprezentativ negreșit cea mai bună formă de guvern, căci ea dă poporului toate garanțiile — cere totuș dela Suveranul, care voește să-l aplice cu sinceritate, o mare încercare și o cunostintă de săvârșită a întocmirilor și oamenilor țerii.

„Acesta este cuvântul pentru care Constituțiunea noastră, proclamând pe Moștenitorul Coroanei senator de drept la vârsta de 18 ani, a voit ca viitorul Suveran să se deprindă din vreme cu mânuirea treburilor Statului și a nu lucra și grăi decât după interesele naționale și simtimintele românești.

„Voiu urmări dar cu cea mai vie luare aminte lucrările D-voastre, și voiu căută să studiez în toate amănuntele sale mecanismul politic al scumpei Noastre țeri, unindu-Mă din suflet cu frumoasa menire dată Senatului de 23 de ani încoace.

„Primirea pe care Capitala și poporul român Mi-au făcut o, la sosirea Mea, Mi-este o dovadă că Națiunea, mulțumită de rezultatele pe cari monarhia constituțională ereditară le-a dat României până acum, voeste mănținerea și întărirea acestui regim pe viitor.

Prin urmare, este datoria Mea de a lucra fără preget spre acest sfârșit, și făgăduesc că îmbrățișând cu căldură așezămintele pe cari Tara și le-a dat în deplină libertate, voiu încuviința și voiu sprijini numai ce este potrivit pe deplin cu simtimintele poporului.

Voiu contopi astfel existența țerii cu a Mea; în Mine veți găsi un coleg mândru de a conlucra la tot ce va da tărie și strălucire patriei Noastre neatârnat.

Aceasta a fost pururea și dorința Regelui Nostru, iubitului Meu Unchiu, pe ale cărui glorioase urme Mă voiu sili să pașesc.

Încă odată, Domnule Președinte, Domnilor Senatori și Colegi, vă mulțumesc pentru iubirea pe care Mi ati arătat-o din ziua înscrierii mele printre D-voastre, ca Moștenitor prezumptiv al Coroanei, și rog Pronia cerească, care a ocrotit România în toate împrejurările, să Mă asculte și să Mă susție, așa încât să pot răspunde pe deplin așteptărilor Regelui și ale iubitului său popor.

„Să trăească România!“

Cuvintele rostite de către Principele Ferdinand răsunet puternic au găsit în inimile tuturor celor de față și Reprezentanții Națiunii erau fericiți d'a vedea în mijlocul lor pe Moștenitorul prezumptiv al Coroanei, acest vlăstar al Regalității Române, răsărind din verdea tulpină, adânc în-

rădăcinată în țară prin 23 ani de domnie ai M. S. Regelui Carol I, și care vlăstar este o logătură temeinică între Tron și Națiune, și o chezășie pentru viitor.

După aceasta, Domnul președinte al Senatului ridică ședința ; iar M. S. Regina și A. S. R. Principele Ferdinand părăsesc sala în mijlocul unei ovațiuni călduroase, fiind conduși până în josul scării cu acelaș cermo-nial, care a prezidat la sosirea Lor, și Se întorc la Palat.

O gardă cu drapel și muzică din regimentul 3 de linie, așezată pe piața statuei lui Mihaiu Viteazul, dete la sosirea și la plecarea M. S. Reginei și a Principelui Ferdinand cuvenitele onoruri militare.

XVI.

**Răspuns adresat de A. S. R. Principele Ferdinand
Președintelui Senatului, în urma înscrierii Sale printre membrii
acestei Adunări.**

Domnule Președinte,

Am primit cu o vie satisfacțiune scrisoarea Domniei Voastre, prin care m'ați încunoștințat că Senatul Român, în ședința dela 14 Martie curent, m'a înscris, conform articolului 76 al Constituțiunii, ca Moștenitor prezumptiv al Coroanei în lista membrilor acestui Inalt Corp.

Imi fac o placută datorie a răspunde la comunicarea Domniei Voastre, că iau act cu vie mulțumire de hotărîrea luată de această Adunare, la ale căreia lucrări voi fi fericit de a lua parte. În curând Mă voi reîntoarce în România și astfel voi avea ocaziunea de a vă exprima personal, atât Domniei Voastre, Domnule Președinte, cât și tuturor Domnilor Senatori, colegii mei, recunoștința și bucuria de care sunt cuprins pentru acest act, a căruia amintire va fi pururea scumpă inimii mele, și care totodată îmi impune obligatiuni atât de mari către țară, către Regele, scumpul meu Unchiu, și către Regina, care Mi-a dat totdeauna dovezi de adevărată afecțiune, și pe care nu voi încetă a o privi și a o iubi ca o mamă.

În așteptarea zilei fericite de a Mă găsi în mijlocul Domniilor Voastre, fiți bine convins, Domnule Președinte, că toate actele mele vor fi însuflețite de cea mai adâncă iubire către Patria, pe care mă voi sili a o servi din toate puterile Mele, luând drept călăuză pilda marilor săi Domni din trecut, inspirându Mă de frumoasele amintiri ce au lăsat, și având nemișcat sub

ochi nobilele exemple ale Regelui Carol I și ale Reginei Elisabeta, astfel sper a corespunde încrederii și așteptărilor poporului român.

Hotărîrea Senatului Mi-a fost cu atât mai plăcută, că a fost luată în ziua aniversară a proclamării Regatului, care a încoronat Independența țerii, datorită sângelui generos al acestei viteze armate, în rândurile căreia sunt mândru de a Mă prenumăra.

Vă rog, Domnule Președinte, să primiți pentru D-voastră și pentru toți Domni membrii ai Senatului, deodată cu călduroasele Mele multumiri, și expresiunea sentimentelor Mele de înaltă stimă.

FERDINAND
Principe al României,
Moștenitor prezumptiv al Coroanei.

Cannes, 27 Martie 1889.

XVII.

Actele pentru declararea Principelui Ferdinand de Moștenitor prezumptiv al Coroanei României din 17/29 și 18/30 Martie 1889.

1. Decretul Regal.

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României.

La toți de fața și viitori sanatare.

Asupra raportului Președintelui Consiliului Nostru de Miniștri sub No. 547;

Având în vedere jurnalul Consiliului Nostru de Miniștri din sesiunea delă 17 Martie 1889, sub No. 1;

Am decretat și decretăm ce urmează:

Art. I. Alteța Sa Principele Ferdinand de Hohenzollern, Meștenitor prezumptiv al Coroanei, va purta titlul de „Alteță Regală, Principe de România“.

Art. II. Președintele Consiliului Nostru de Miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret.

Dat în București, la 18 Martie 1889.

Președintele consiliului de miniștri, Th. Rosetti.

CAROL.

No. 871.

2. Raportul Președintelui Consiliului de Miniștri către M. S. Regele.

Sire,

Autorizat de Consiliul de Miniștri prin jurnalul sub No. 1, încheiat în ședința sa dela 17 Martie 1889, subscrisul are onoare de a supune la semnătura Maiestății Voastre alăturatul proiect de decret, prin care se dispune ca Alteța Sa Principele Ferdinand de Hohenzollern, Moștenitor prezumptiv al Coroanei, va purtă titlul de „Alteță Regală, Principe de România“.

Sunt cu cel mai profund respect,

Sire,

Al Maiestății Voastre

Prea plecat și prea supus servitor,

Președintele Consiliului de Miniștri, Th. Rosetti.

1889 Martie 18.

No. 547.

3. Jurnalul Consiliului de Miniștri.

Consiliul de Miniștri, în ședința sa de astăzi, Vineri, 17 Martie 1889, Luând în deliberatiune referetul d-lui Ministru Președinte sub No. 545, Pe baza motivelor cuprinse în acest referat,

Autoriză pe dl Președinte al Consiliului de Miniștri să supună le semnătura M. S. Regelui proiectul de decret, prin care se dispune ca Alteța Sa Principele Ferdinand de Hohenzollern, Moștenitor prezumptiv al Coroanei, va purtă titlul de „Alteță Regală, Principe de România“.

Th. Rosetti, G. Vernescu, G. Manu, P. P. Carp, Al Lahovari, T. Maiorescu, Al. B. Știrbei, M. Ghermani, Al. Marghiloman.

4. Referatul d-lui Ministru Președinte către Consiliul de Miniștri.

Domnilor Miniștri,

Senatul, în ședința sa din 14 Martie 1889, a votat în unanimitate o motiune, prin care decide ca Moștenitorul prezumptiv al Coroanei să fie trecut în apelul său nominal, Alteța Sa, făcând, după art. 76, alin. I din Constituțiune, de drept parte din Senat.

Această deciziune a și fost adusă la îndeplinire, după cum rezultă din adresele Senatului către Cameră și către subsemnatul.

Legea din 14 Martie 1881, prin art. 2, prevede că titlul Moștenitorului Tronului va fi acela de Principe Regal, acest titlu neputându-se însă atribui după principiile monarhice decât Moștenitorului direct, și în specie fiind vorba de un Moștenitor prezumptiv, naște necesitatea a se atribui

Alteței Sale Principelui Ferdinand de Hohenzollern un titlu, cu care să fie dezințat în toate actele relative la Alteța Sa.

În vederea acestora și pentru a ne pune cu totul în concordanță cu votul dat de Senat, subsemnatul vă roagă, Domnilor Miniștri, ca să binevoiți a-l autoriză a supune Maieștății Sale Regelui spre subsemnare, alăturatul proiect de decret, prin care se dispune că Alteța Sa Principele Ferdinand de Hohenzollern, Moștenitor prezumptiv al Coroanei, va purta titlul de „Alteță Regală, Principe de România“.

No. 545.

Președintele Consiliului de Miniștri, Th. Rosetti.

1889 Martie 17.

XVIII.

Raportul din 17 Aprilie 1889 No. 705 al Președintelui Consiliului de Miniștri, aprobat de Rege, și Jurnalul Consiliului de Miniștri din 15 Aprilie 1889, privitoare la publicarea Actelor Familiei Hohenzollern relative la succesiunea Tronului României.

1. Raportul Președintelui Consiliului de Miniștri.

„Se aprobă.

„CAROL“.

Sire,

Am onoare de a supune la aprobarea Maieștății Voastre jurnalul sub No. 1, încheiat de Consiliul miniștrilor în ședința dela 16 Aprilie curent, pentru publicarea în „Monitorul Oficial“ atât a celor 4 acte relative la regularea succesiunii la Tron, și cari au fost comunicate comisiunilor însărcinate de ambele Adunări cu adresa de răspuns la Mesagiul Tronului din 1880, precum și a scrisorii A. S. Principelui Guillaume, Principe ereditar de Hohenzollern, din 29 Decembrie 1886, care completează aceste acte.

Sunt cu cel mai profund respect,

Sire,

al Maieștății Voastre,

Prea plecat și prea supus servitor

Președintele Consiliului Miniștrilor, L. Catargi.

2. Jurnalul Consiliului de Miniștri.

Consiliul Miniștrilor, în ședința sa dela 16 Aprilie 1889, luând în deliberare referatul d-lui Președinte al Consiliului și Ministru de Interne cu No. 693 de azi, în cuprinderea următoare :

„Prin Mesagiul Tronului din 15 Noemvrie 1880, s'a supus Adunărilor Legiuitoare cestiunea, atât de importantă pentru viitorul țerii, a succesiunii la Tron. Adunările au fost înștiințate că această succesiune se va regula conform prescriptiunilor constitutionale; iar actele privitoare la această regulare se vor pune în cunoștința lor.

„Conform promisiunilor Mesagiului, comisiunile de răspuns la adresa Tronului, din ambele Adunări, au primit comunicarea a 4 acte, cari sunt cele următoare :

, I. Scrisoarea A. S. R. Domnitorului României adresată A. S. R. Principelui Carol Anton de Hohenzollern.

„II. Scrisoarea A. S. R. Carol Anton de Hohenzollern către A. S. R. Domnul României.

„III. Actul familiei princiare de Hohenzollern.

„IV. Scrisoarea A. S. R. Principelui Leopold de Hohenzollern către A. S. R. Domn al României. Din aceste acte rezultă că în lipsă de succesori directi ai M. S. Regelui, și în fața renunțării făcute de A. S. R. Principele Leopold, fii ai A. S. R. Principelui Leopold, Augustul frate al Majestății Sale, sunt, conform Consituțiunii, chemați la succesiunea Tronului.

„Senatul și Adunarea Deputaților, prin adresele lor votate în ședințele din 3 și 6 Decemvrie 1880, iau act de aceste importante declarațiuni și constată că succesiunea este regulată conform cu art. 83 din Constituțiunea țerii. În urma acestora, fiul cel mai mare al A. S. R. Principelui Leopold, Guillaume, Principe ereditar de Hohenzollern, prin scrisoarea sa din 29 Decemvrie 1886, a declarat asemenea că renunță la drepturile sale de succesiune eventuală la Coroana României.

„Prin votul său dela 14 Martie 1889, Senatul a votat în unanimitate o moțiune, care înscrie în apelul sau nominal pe al doilea fiu al A. S. R. Principelui Leopold, Principele Ferdinand, cu următorul titlu: Alteța Sa Regală Ferdinand, Principe al României, Moștenitor prezumtiv al Coroanei.

„În vederea celor ce preced, subsemnatul vă roagă, Domnilor Ministri, să-l autorizati a publică în „Monitorul Oficial“ cele patru acte comunicate Adunărilor în 1880, precum și scrisoarea A. S. Principelui Guillaume din 29 Decemvrie 1886, care completează aceste importante declarațiuni.

„Acele acte, Domnilor Ministri, sunt de un interes capital pentru viitorul României, legat de glorioasele destine ale familiei domnitoare, pentru stabilitatea instituțiunilor noastre, pentru regulata transmisiune a puterii suverane. Ele stabilesc ordinea succesiunii la Tronul țerii, conform spiritului și textului pactului nostru fundamental, această traică legatură între Țară și Dinastia sa“.

Aprobând motivele din acest referat,
Decide :

Autoriză pe Domnul Președinte al Consiliului și ministru de Interne a publica în „Monitorul Oficial“ cele patru acte menționate în acest referat, comunicate Adunărilor Legiuitoare în sesiunea ordinară dela 15 Noemvrie 1880, precum și scrisoarea din 29 Decemvrie 1886, pe care A. S. Principele Guillaume, Principe ereditar de Hohenzollern, a adresat-o M. S. Regelui României.

(ss) L. Catargi, G. Vernescu, General G. Manu, Al. Lahovari N. L. Gherasi, C Boerescu.

No. 1.

CUPRINSUL

	P g
Concetățenilor mei	5
Puterea executivă în Constituțiunea României.	7

A n e x e.

I. Articolele din Constituțiunea din 1866 relative la Puterile Regelui și la succesiunea Tronului	23
II. Memoriul prezentat Conferinței din Paris în 16 Aprilie 1866 de către delegații Principatelor-Unite Vasile Boerescu, Ludovic Steege și Scarlat Fălcoianu	28
III. Raportul Comisiunii Senatului, însărcinată cu răspunsul la Mesagiul Domnesc de deschidere a Corpurilor legiuitoare în 1880	42
IV. Adresa Consiliului de Miniștri către Altețele Lor Regale Domnitorul Carol și Doamna Elisaveta din 3 (15) Decembrie 1880	65
V. Răspunsul Alteței Sale Regale Principelui Domnitor, adresat Consiliului de Miniștri	"
VI. Adresa Senatului prezentată Domnitorului la 4 (16) Decembrie 1880	66
VII. Răspunsul Alteței Sale Regale Domnitorului la Adresa Senatului	68
VIII. Adresa Adunării Deputaților prezentată Alteței Sale Regale Domnitorului în 7 (19) Decembrie 1880	69
IX. Răspunsul Alteței Sale Regale Domnitorului la Adresa Adunării Deputaților.	71
X. Legea Proclamării Regatului în 14 Martie 1881	72
XI. Primirea Corpurilor Legiuitoare la Palatul Regal în 14 Martie 1881	74
XII. Mulțumirile M. S. Regelui la felicitările primite cu ocaziunea Proclamării Regatului	76
XIII. Prezintarea Regimentului al 3-lea de linie A. S. R. Principelui Leopold de Hohenzollern, numit Cap al acestui regiment, și înscrierea A. S. Principelui Ferdinand în acest regiment	77
XIV. Scrisoarea A. S. Principelui Guillaume, Principe ereditar de Hohenzollern, adresată M. S. Regelui României.	80
XV. Înscrierea Principelui Ferdinand, Moștenitorul prezumtiv al Tronului, în Senat	81
XVI. Răspuns adresat de A. S. R. Principele Ferdinand Președintelui Senatului, în urma înscrierii Sale printre membrii acestei Adunări	86
XVII. Actele pentru declararea Principelui Ferdinand de Moștenitor prezumtiv al Coroanei României din 17 (29) și 18 (30) Martie 1889	87
XVIII. Raportul din 17 Aprilie 1889 al Președintelui Consiliului de Miniștri, aprobat de Rege, și Jurnalul Consiliului de Miniștri din 15 Aprilie 1889, privitoare la publicarea Actelor Familiei Hohenzollern relative la succesiunea Tronului României.	89

